

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ, DENETİMİ, PLANLAMASI ve EKONOMİSİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ORTAOKULLARDA MALİYET ve AKADEMİK BAŞARI

MÜGE SERVİ

Denizli – 2019

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ, DENETİMİ, PLANLAMASI ve EKONOMİSİ BİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ORTAOKULLARDA MALİYET ve AKADEMİK BAŞARI

Müge SERVİ

**Danışman
Dr. Gökhan TUZCU**

Denizli – 2019

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Bu çalışma, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi, Denetimi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı'nda jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

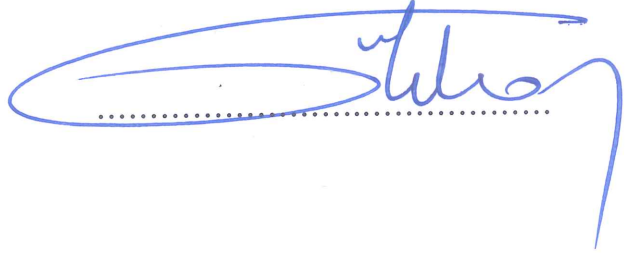
Başkan: Doç. Dr. Mehmet Akif HELVACI

.....

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Metin YAŞAR

.....

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Gökhan TUZCU

.....

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun

18... / 09... / 2019 tarih ve ...40.../1. sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mustafa BULUŞ
Enstitü Müdürü

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu; atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi; kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı; bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede ya da başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

İmza
Müge Servi

Eşim ve Kızıma

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimiime başladığım ilk günden itibaren desteğini ve yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyen, ne zaman gereksinim duysam çekinmeden kapısını çalabildiğim, değerli görüşleri ve önerileriyle çalışmamın her aşamasında yanımda olan Dr. Gökhan Tuzcu'ya çok teşekkür ederim. Yüksek Lisans öğrenimimde üzerimde emekleri olan diğer değerli hocalarıma, verdikleri öneriler ve katkılardan dolayı çok teşekkür ediyorum. Tezimin son incelemesini yaparak bana önemli tavsiyeler veren arkadaşım Bahar Çağrı Şan'a emekleri için minnettarım.

Araştırma kapsamında yer alan Denizli ili A, B, M ve P ilçelerinde seçmiş olduğumuz okullarda görev yapmakta olan okul yöneticilerine, öğretmenlere, verilerin ortaya çıkmasını sağlayan herkese teşekkür ederim.

Ve hayatımın her döneminde; hep yanımda olan, manevi desteklerini her zaman üzerimde hissettiğim çok değerli annem Mine Bilen ve babam Abdullah Bilen'e; tezin yazımı aşamasında mesleki bilgisini benimle paylaşarak tabloların oluşumundaki katkılarını unutamayacağım kardeşim Melih Bilen'e; tezin gerçekleşmesi aşamasında beni hiç yalnız bırakmayan, benimle birlikte verileri toplamak için yollara dökülen, yüksek lisans eğitimim boyunca her türlü desteği sağlayan eşim Yunus Servi'ye; yüksek lisans derslerini bitirdiğim dönemde yanımda olmasa da tez dönemine şahitlik edip sabır, sevgi ve fedakârlığı öğreten, küçücük bedeniyle destek veren büyük yürekli kızım Zeynep Mina Servi'ye teşekkürlerimi sunuyorum.

ÖZET

Ortaokullarda Maliyet ve Akademik Başarı

SERVİ, Müge

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı,
Eğitim Yönetimi, Denetimi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Gökhan TUZCU

Ağustos 2019, 83 sayfa

Bu çalışma ile farklı türdeki ortaokullarda eğitim gören öğrencilerin maliyetleri hesaplanmış ve TEOG sınavındaki başarıları karşılaştırılmıştır. Veriler, Denizli İli A, B, M ve P ilçelerinde bulunan farklı türdeki devlet ortaokullarında belgelerin ve kayıtların taranması ile elde edilmiştir. Araştırma verileri, okulların öğretmen ve öğrenci sayıları mevcutları, gelir gider türleri ve miktarları, TEOG sınavından alınan puanlar gibi bilgiler içermektedir. Ortaokulların maliyetleri ve elde ettikleri akademik başarılar göz önünde bulundurularak kıt kaynakların en doğru biçimde değerlendirilebilmesine yardımcı olmak amaçlanmıştır.

Ulaşılan bulgulara göre, öğrenci başına en düşük harcama genel ortaokullarda, en yüksek harcama ise yatılı bölge ortaokullarındadır. TEOG sınavında en yüksek puanları genel ortaokullardan mezun olan genel ortaokullardan mezun olan öğrencilerin aldıkları görülmüştür. Her iki veri karşılaştırıldığında, hem düşük maliyet hem de akademik başarının yüksek olduğu ortaokullar ilçe merkezlerinde bulunan, ikili öğretim yapan genel ortaokullardır. Eğitim planlaması için göz önünde bulundurulması gereken kıt kaynakların verimli kullanılabileceği okul türü genel ortaokullardır.

Genel ortaokulların özelliklerine bakıldığında, ilçe merkezlerinde bulunan, sosyal-kültürel çalışmaların-etkinliklerin kolaylıkla yapılabildiği, devletin gönderdiği bütçeye gerek duymadan yıllık gereksinimlerini karşılayabilen, fiziksel koşulları iyi olan ortaokullardır. İkili eğitim yapan (sabahçı-öğlenci) genel ortaokulların öğrenci başına düşen maliyetleri, diğer ortaokullardan düşüktür. Kapasiteleri sınırlı olan yatılı bölge ortaokulları, öğrencilerin öğrenim görmeleri için tasarlanmış, parasal kaynakların tamamının devlet tarafından sağlandığı okullardır. Farklı türdeki ortaokullar arasında, öğrenci başına düşen maliyeti en yüksek olan yatılı bölge ortaokullarıdır. Taşınmalı eğitim

veren ortaokullar ise öğrenci başına düşen maliyetin ikinci sırada düşük olduğu ve aynı zamanda TEOG sınav puanlarında da ikinci sırada olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ortaokullarda maliyet, ortaokullarda başarı, TEOG, eğitim ekonomisi, eğitim planlaması.

ABSTRACT

Cost and Achievement in Secondary Schools

SERVI, Müge

Master's Thesis in Educational Sciences,
Educational Administration, Supervision, Planning and Economics,

Advisor: Dr. Gökhan Tuzcu

August 2019, 83 pages.

In the present study, the average cost per student studying at different types of secondary schools was calculated and this was compared with their achievement levels in TEOG examination. Data were obtained by reviewing the documents and records in different types of state secondary schools affiliated to the Directorate of National Education and located in A, B, M and P districts in Denizli. The research data includes information such as the numbers of students and teachers in these schools, types and amounts of income and expense, and students' TEOG examination scores. Taking into consideration the costs and academic achievement levels in secondary schools, the current research has been carried out in order to help scarce resources to be used in the best way possible.

According to the data collected, the lowest cost per student was in general secondary schools, whereas the highest one was in boarding secondary schools. It was also observed that students who graduated from general secondary schools had the highest TEOG examination scores. When these two data sets were compared, it was found that schools where both lower costs and higher academic achievement were observed were double-shift, general secondary schools located in district centers. It was determined that scarce resources which should be taken into consideration in educational planning can be used efficiently in general secondary schools.

Considering the characteristics of general secondary schools, they are secondary schools with good physical conditions and located in district centers. It is also easy to do social/cultural studies and activities in these schools and they can meet their annual requirements without having a need for the government budget allocated. The average cost

per student in dual-shift (morning or afternoon), general secondary schools is lower than that of other types of secondary schools. The regional boarding secondary schools with limited capacities are schools designed for students to study and all their financial resources are provided by the state. Of all different types of secondary schools, regional boarding schools have the highest cost per student. In addition, it was found out that secondary schools providing bussed education services were the schools with the second highest cost per student and they also ranked second in their students' achievement levels in TEOG examination.

Keywords: Cost in secondary schools, academic achievement in secondary schools, teog, economics of education, educational planning.

İÇİNDEKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU	iii
ETİK BEYANNAMESİ	iv
ÖZET	vii
ABSTRACT	ix
İÇİNDEKİLER	xi
TABLolar LİSTESİ	xiii
BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ	1
1.1. Problem	1
1.1.1. Problem Cümlesi.....	2
1.1.2. Alt Problemler.....	2
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Sayıtlar	4
1.5. Sınırlılıklar	4
1.6. Tanımlar	4
İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR ...	7
2.1. Kuramsal Çerçeve	7
2.1.1. Türkiye’de Eğitim Bütçesi.....	7
2.1.2. Eğitimde Parasal Sorunlar.....	9
2.1.3. Eğitim Yatırımları.....	10
2.1.4. Eğitimin Ekonomi Üzerindeki Etkisi.....	11
2.1.5. Öğrenme ve Maliyet.....	13
2.2. İlgili Araştırmalar	14
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM	19
3.1. Araştırmanın Yöntem.....	19
3.2. Evren ve Örneklem	19
3.3. Veri Toplama Aracı	21
3.4. Veri Toplama Süreci.....	21
3.5. Verilerin Çözümlemesi	22
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR ve YORUMLAR	23
4.1. M1 Ortaokulu Bulguları ve İncelemesi	23
4.2. P1 Ortaokulu Bulguları ve İncelemesi	30

4.3. A1 Ortaokulu Bulguları ve İncelenmesi.....	37
4.4. B1 Ortaokulu Bulguları ve İncelenmesi	44
4.5. A2 Yatılı Bölge Ortaokulu Bulguları ve İncelenmesi.....	51
4.6. B2 Yatılı Bölge Ortaokulu Bulguları ve İncelenmesi.....	57
BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA ve ÖNERİLER	65
5.1. Sonuç.....	65
5.2. Tartışma	68
5.2.1. Öğrenci Sayıları.....	68
5.2.2. Öğretmen Sayıları.....	69
5.2.3. Ortaokulların Gelirleri.....	69
5.2.4. Ortaokulların Harcama Alanları.....	70
5.2.5. Ortaokullarda Öğrenci Başına Düşen Harcama.....	70
5.2.6. Ortaokullarda Akademik Başarı (TEOG).....	71
5.3. Öneriler	73
5.3.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler.....	74
5.3.2. Araştırmaya Yönelik Öneriler.....	75
KAYNAKÇA	77
EKLER	81
Ek 1. Ortaokulların Gelir Kaynakları Formu	81
Ek 2. Ortaokulların Harcama Alanları Formu.....	82
ÖZGEÇMİŞ	83

TABLolar LİSTESİ

Tablo 2.2.1. <i>Eğitimde Devlet Harcamaları</i>	16
Tablo 2.2.2. <i>Eğitimde Özel Harcamalar</i>	17
Tablo 4.1.1. <i>M1 Ortaokulu Öğrenci ve Öğretmen Sayısı</i>	23
Tablo 4.1.2. <i>M1 Ortaokulu Derslik ve Şube Sayısı</i>	24
Tablo 4.1.3. <i>M1 Ortaokulu Gelir Türleri</i>	25
Tablo 4.1.4. <i>M1 Ortaokulu Harcama Alanları</i>	27
Tablo 4.1.5. <i>M1 Ortaokulu Öğrenci ve Öğretmen Başına Düşen Gider</i>	28
Tablo 4.1.6. <i>M1 Ortaokulu Mezun Öğrencilerin TEOG Sınavı Puanları</i>	29
Tablo 4.1.7. <i>M1 Ortaokulu Mezunlarının Yerleştikleri Okul Türleri</i>	29
Tablo 4.2.1. <i>P1 Ortaokulu Öğrenci ve Öğretmen Sayısı</i>	30
Tablo 4.2.2. <i>P1 Ortaokulu Derslik ve Şube Sayısı</i>	31
Tablo 4.2.3. <i>P1 Ortaokulu Gelir Türleri</i>	32
Tablo 4.2.4. <i>P1 Ortaokulu Harcama Alanları</i>	34
Tablo 4.2.5. <i>P1 Ortaokulu Öğrenci ve Öğretmen Başına Düşen Gider</i>	35
Tablo 4.2.6. <i>P1 Ortaokulu Mezun Öğrencilerin TEOG Sınavı Puanları</i>	36
Tablo 4.2.7. <i>P1 Ortaokulu Mezunlarının Yerleştikleri Okul Türleri</i>	36
Tablo 4.3.1. <i>A1 Ortaokulu Öğrenci ve Öğretmen Sayısı</i>	37
Tablo 4.3.2. <i>A1 Ortaokulu Derslik ve Şube Sayısı</i>	38
Tablo 4.3.3. <i>A1 Ortaokulu Gelir Türleri</i>	39
Tablo 4.3.4. <i>A1 Ortaokulu Harcama Alanları</i>	41
Tablo 4.3.5. <i>A1 Ortaokulu Öğrenci ve Öğretmen Başına Düşen Gider</i>	43
Tablo 4.3.6. <i>A1 Ortaokulu Mezun Öğrencilerin TEOG Sınavı Puanları</i>	43
Tablo 4.3.7. <i>A1 Ortaokulu Mezunlarının Yerleştikleri Okul Türleri</i>	44
Tablo 4.4.1. <i>B1 Ortaokulu Öğrenci ve Öğretmen Sayısı</i>	45
Tablo 4.4.2. <i>B1 Ortaokulu Derslik ve Şube Sayısı</i>	45
Tablo 4.4.3. <i>B1 Ortaokulu Gelir Türleri</i>	46
Tablo 4.4.4. <i>B1 Ortaokulu Harcama Alanları</i>	48
Tablo 4.4.5. <i>B1 Ortaokulu Öğrenci ve Öğretmen Başına Düşen Gider</i>	49
Tablo 4.4.6. <i>B1 Ortaokulu Mezun Öğrencilerin TEOG Sınavı Puanları</i>	50

Tablo 4.4.7. <i>B1 Ortaokulu Mezunlarının Yerleştikleri Okul Türleri</i>	50
Tablo 4.5.1. <i>A2 Yatılı Bölge Ortaokulu Öğrenci ve Öğretmen Sayısı</i>	51
Tablo 4.5.2. <i>A2 Yatılı Bölge Ortaokulu Derslik ve Şube Sayısı</i>	52
Tablo 4.5.3. <i>A2 Yatılı Bölge Ortaokulu Gelir Türleri</i>	53
Tablo 4.5.4. <i>A2 Yatılı Bölge Ortaokulu Harcama Alanları</i>	54
Tablo 4.5.5. <i>A2 Yatılı Bölge Ortaokulu Öğrenci ve Öğretmen Başına Düşen Gider</i>	55
Tablo 4.5.6. <i>A2 Yatılı Bölge Ortaokulu Mezun Öğrencilerin TEOG Sınavı Puanları</i>	56
Tablo 4.5.7. <i>A2 Yatılı Bölge Ortaokulu Mezunlarının Yerleştikleri Okul Türleri</i>	57
Tablo 4.6.1. <i>B2 Yatılı Bölge Ortaokulu Öğrenci ve Öğretmen Sayısı</i>	57
Tablo 4.6.2. <i>B2 Yatılı Bölge Ortaokulu Derslik ve Şube Sayısı</i>	58
Tablo 4.6.3. <i>B2 Yatılı Bölge Ortaokulu Gelir Türleri</i>	60
Tablo 4.6.4. <i>B2 Yatılı Bölge Ortaokulu Harcama Alanları</i>	61
Tablo 4.6.5. <i>B2 Yatılı Bölge Ortaokulu Öğrenci ve Öğretmen Başına Düşen Gider</i>	63
Tablo 4.6.6. <i>B2 Yatılı Bölge Ortaokulu Mezun Öğrencilerin TEOG Sınavı Puanları</i>	63
Tablo 4.6.7. <i>B2 Yatılı Bölge Ortaokulu Mezunlarının Yerleştikleri Okul Türler</i>	64
Tablo 5.1.1 <i>Araştırma Yapılan Tüm Ortaokulların Sonuçları</i>	66

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde, bu araştırmayı yaratan problem, araştırmanın amacı, önemi, sayıltıları, sınırlılıkları ve tanımları anlatılmaktadır.

1.1. Problem Durumu

Bir toplumda eğitim talep eden her kişi, aldığı eğitimle kendi insan sermayesini artırmak için yatırım yapmış olur. Bu yatırım, aynı zamanda ekonominin üretim kapasitesini artırıcı bir etki de meydana getirir. Dolayısıyla bir toplumda insanların eğitimi, o toplumda ekonominin büyüme potansiyelini, ücret düzeyini, işsizlik oranını belirlerken aynı zamanda toplumsal barışa da katkı sağlar. Bu nedenle bir ülkede gerekli eğitim yatırımlarının yapılması, tüm yurttaşlara nitelikli eğitimin ve öğrenme fırsatlarının sunulması, eğitimle hareketliliğin ve toplumsal adaletin sağlanması, son derece önemli konulardır.

Toplumun bilgili ve becerili insan gücüne gereksinimi vardır. Kalkınmanın beyni olan insanın bilinçlenmesi, arama, çalışma, öğrenme, düşünme isteği ile donatılması gerekir. Bunların yolu ise eğitimden geçer. Dünya Bankası tarafından yapılan bir incelemeye göre, bir ülkenin kalkınma hızı salt fiziksel sermayenin artmasından pek etkilenmemektedir. Aynı incelemede, kalkınma hızının artmasında esas etkinin dünya pazarına açılmaktan ve nitelikli mühendis ve bilim insanı sayısının artmasından kaynaklandığı belirtilmektedir (Yılmaz ve Danışoğlu, 2017, s.124). Nitelikli insan sayısının artmasında eğitimin önemi çok büyüktür.

Eğitimde verimlilik, öğrencilerin eğitimleri için harcanan parasal kaynaklar ve emeğe karşılık elde edilen eğitim almış olan öğrencilerin nitelikleri ile belirlenebilir. Karaçalı'nın blog sayfasında 13.11.2011 tarihinde aktardığı Keskinlik (2006)'ya göre; eğitim süreci sonrasında öğrencilerde uzun süreli davranış değişikliklerinin olması, hedeflenen özellikleri kazanmış olmaları ve bu özellikleri nedeniyle de iş piyasasında tercih edilmiş olmaları, onlar için gerçekleştirilen eğitimin verimliliğini göstermektedir.

Kişilerin belli bir konu ile ilgili olarak bir eğitim kurumuna devam edebilme olanak ve isteği "eğitim talebini" oluşturur. Öğrenciler herhangi bir eğitim kurumuna devam ettiği sürece, binalar, kütüphaneler, laboratuvarlar vb. olanakların işbirliğinden eğitim denilen bir hizmet/mal elde edilir. Bu hizmet/mal piyasaya sunulur. Yalnız arzın talepten önce

piyasaya sunulması gerekir. Çünkü artan ya da artacak nüfus, eğitim talebi yaratacak ve bu talebe de yanıt verebilmek yatırımların önceden yapılması gerekir. Maliyeti yüksek olan eğitimlerden geçen kişilerin daha başarılı olması beklenmektedir ve bu konuyla ilgili beklentilerin karşılanıp-karşılanmadığı akıllarda kalan bir sorudur. Bu sorunun yanıtlanabilmesi için okullarda verilen eğitim ve bunun sağlanması için gerekli maliyetin doğru yönde kullanılması gerekmektedir. Farklı türdeki ortaokullardaki maliyetin bilinmesi ve başarıların kıyaslanması ile arzın piyasaya önceden sunulabilmesi için bu düşüncenin dayanaklarının ortaya konularak hangi türde eğitim taleplerinin ne kadar bir maliyetle gerçekleştirilmesi gerektiği kesinleştirilmelidir.

Eğitime ayrılan bütçenin verimli kullanılması, eğitimin de verimli hale getirilmesi gerekmektedir. Eğitimin planlanması hususunda da doğru kararlar aldırarak araştırmalar yapmak gerektiği düşünülerek; ortaokul türlerinden hangisi ya da hangilerinin daha uygun maliyetle daha başarılı öğrenciler yetiştirdiği konusu üzerinde düşünülerek çalışmayı bu yönde yoğunlaştırma zorunluluğu doğmuştur. Eğitimin daha da ciddiye alınarak sistemli, planlı ve ekonomik biçimde yürütülmesi, refah seviyesi yüksek bir ülke olmanın gerekliliklerindedir.

1.1.1. Problem Cümlesi

Araştırmanın temel problemi şudur: Farklı türdeki ortaokulların maliyeti ve akademik başarısı farklı mıdır?

Bu bağlamda ortaokullarda öğrenci başına maliyet ile öğrencilerin TEOG sınavındaki başarıları karşılaştırılmıştır. Maliyet ile akademik başarı arasında ilişki olup-olmadığı ortaya konulmak istenmiştir. Böylece maliyeti yüksek ama başarısı düşük okullar tespit edilmeye, para ve insan kaynaklarının doğru yere doğru şekilde yönlendirilmesine katkı sağlamak amaçlanmıştır.

1.1.2. Alt Problemler

Araştırmanın alt problemleri aşağıda görülmektedir:

- 1) Genel ortaokullarda öğrenci başına ortalama harcama ne kadardır ve liseye geçiş sınavı başarıları nasıldır?
- 2) Taşınmalı eğitim yapan ortaokullarda öğrenci başına ortalama harcama ne kadardır ve liseye geçiş sınavı başarıları nasıldır?
- 3) Yatılı bölge ortaokullarında öğrenci başına ortalama harcama ne kadardır ve liseye geçiş sınavı başarıları nasıldır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, farklı türdeki ortaokulların (genel ortaokullar, taşınmalı eğitim yapan ortaokullar, yatılı bölge ortaokulları) maliyetlerini ve liseye geçiş sınavındaki başarılarını karşılaştırmaktır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma ile okulların maliyetleri ve başarıları incelenerek eğitim bütçesinin daha etkili kullanılmasına katkı sağlanacağı düşünülmektedir. Böylelikle eğitim sisteminde savurganlıkların azaltılması ve daha gerçekçi eğitim politikalarının oluşturulması sürecine katkı sağlaması beklenmektedir.

Türkiye’de “eğitim ekonomisi ve planlaması” alanında az sayıda bilimsel araştırma yapılmaktadır. Bu araştırmanın, bu alana katkı sağlayacağı umulmaktadır.

Bu araştırma, Denizli’nin sosyo-ekonomik yönden farklı ilçelerinden ortaokullar seçilerek gerçekleştirilmiştir. Ortaokullar arasında ilişkiler kurulurken bu ilçelerin de olanakları karşılaştırılmıştır. İlçelerin sosyo-ekonomik durumlarının okullar üstündeki etkileri de araştırmanın başka bir boyutunu oluşturmaktadır. Bu durumun, özellikle okulların gelirleri üzerinde etkili olduğu görülmüştür.

Bu çalışmada, ortaokulların gelirleri ve harcama alanlarına ilişkin ayrıntılı verilere ulaşılmış olup gelir kaynakları ve harcama alanları ortaya konmuştur. Bu verilere birçok çalışmada ulaşılamamıştır. Bu alanda yapılan çalışmalar incelendiğinde çoğunlukla, öğretmen ve yönetici görüşlerine dayandığı görülmektedir. Eğitim ekonomisi ve planlaması alanında doğrudan doğruya sahadan veri toplayabilen çalışma sayısı oldukça azdır. Bu çalışmada, sahadan veri toplama sürecinde okul yöneticilerinin büyük katkıları olmuştur.

Bu araştırma anket ya da görüşme yöntemiyle gerçekleştirilmiş olsaydı çok daha kolay ve hızlı sonuçlanabilirdi. Oysa çalışma üç öğretim yılını kapsayan farklı türdeki ortaokulların gerçek gelir ve harcama verilerine ulaşılarak yapılmıştır. Bu durum çalışmanın niteliğini oluşturmaktadır.

Her okul türünün maliyetinin hesaplanması ve bu hesapların gösterdiği yönde okulların açılması ya da kapatılması, kaynakların verimli ve etkili kullanılmasını sağlayacaktır. Diğer bir deyişle, ülke kaynaklarının savurganca kullanılması önlenecektir (Tuzcu, 2018, s.28).

Sınırlı kaynakları doğru yönlendirmek zorunda olan Türkiye, nitelikli insangücü yetiştirebilmek için en ekonomik ve ülke kalkınması için en öncelikli olan hangi okul türüyse o okullara yatırım yapmalıdır. Ülkenin ekonomik ve toplumsal kalkınmasına katkı sağlayamayan okullar açılmasına son verilmelidir.

Öğrencilerin Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş (TEOG) sınavındaki başarılarının, ortaokul türüne ve öğrenci maliyetleri ile karşılaştırılarak verilmesinin, “eğitim ekonomisi ve planlaması” alanında bir boşluğu doldurması umulmaktadır.

1.4. Sayıtlar

Araştırmanın sayıtları şunlardır:

- 1) Okullardan, il ve ilçe milli eğitim müdürlüklerinden alınan bilgi, belge ve kayıtlar gerçeği yansıtmaktadır.
- 2) Görüşme yapılan yetkililer, görüşme formundaki sorulara gerçekçi yanıtlar vermişlerdir.
- 3) Liseye Geçiş Sınavı (TEOG), akademik başarıyı göstermektedir.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın sınırlılıkları şunlardır:

- 1) Araştırma, Denizli ilinin Acıpayam, Buldan, Merkezefendi ve Pamukkale ilçelerindeki genel, taşınmalı ve yatılı ortaokullar ile sınırlıdır, imam-hatip ortaokullarını ve diğer okul türlerini kapsamamaktadır.
- 2) Araştırma, üç öğretim yılı (2013-2014, 2014-2015, 2015-2016) ile sınırlıdır, diğer yılları kapsamamaktadır.
- 3) Araştırma; okulların maliyeti ve akademik başarıları ile sınırlıdır, diğer göstergeleri kapsamamaktadır.
- 4) TEOG sınavı puanları bir akademik başarı ölçütü olarak kullanılmıştır. Diğer bir deyişle okul başarısının somut göstergesi olarak TEOG kullanılmıştır. Başarı kavramı TEOG sınavı ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Eğitim Ekonomisi: Doğada varolan kaynakları, çeşitli eğitimsel nitelikleri üretmek için planlı bir biçimde kullanma ve toplumun çeşitli kesimleri arasında dağıtma konusunda yapılan çalışmaları inceleyen bilim dalıdır (Tuzcu, 2018, s.26).

Eğitim Finansmanı: Eğitimsel çalışmaların yapılabilmesi için gereksinim duyulan kaynakların nereden, nasıl ve hangi oranda sağlanacağını inceleyen bilim dalıdır (Tuzcu, 2018, s.28).

Eğitim Harcaması: Varolan parasal kaynakların, hangi illerde, hangi okullarda, hangi oranda, hangi alanlarda, ne zaman kullanılacağını inceleyen bilim dalıdır (Tuzcu, 2018, s.29).

Maliyet: Okulların, alışma alanına giren mal ya da hizmetlerin elde edilmesi için katlandığı her türlü fedâkarlığın para olarak değeridir (Tuzcu, 2018, s.50).

Akademik Başarı: Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş (TEOG) sınavından elde edilen puanlardır.

Öğrenci Başına Ortalama Harcama: Okulda yapılan tüm harcamaların (arsa satın alma, bina-tesis yapımı ve büyük onarımları dışında), okulda bulunan toplam öğrenci sayısına bölünmesiyle elde edilen rakamdır.

Genel Ortaokul: İlkokuldan sonra gelen ve doğrudan doğruya mesleğe yönelik olmayan okullardır. 4+4+4=12 yıllık zorunlu eğitimin ikinci dört yıllık kısmı olan 5, 6, 7 ve 8. sınıfları kapsar.

Taşımalı Ortaokul: Yaşadığı köyde/kasabada ortaokul olmadığı için ya da öğrenci sayısı az olduğu için ortaokulun açılmadığı köylerdeki/kasabalardaki öğrencilerin dolmuşlar ile yakın bir kasabaya ya da ilçeye taşınmasıdır. Böylece eğitimde fırsat ve olanak eşitliği sağlanmaya çalışılmaktadır. Taşıma ve yemek masrafları, devlet tarafından karşılanmakta, aileden ya da öğrenciden para alınmamaktadır (Tuzcu, 2016, s.124).

Yatılı Bölge Ortaokulu: Eğitim binası ve barınma binası (pansiyon) olmak üzere iki farklı binadan oluşan ortaokuldur. Öğrencilerin okulda bulunan pansiyonda kaldığı, yeme, içme, barınma, giyinme, kırtasiye gibi tüm gereksinimlerin devlet tarafından karşılandığı ortaokullardır. (Tuzcu, 2016, s.125).

TEOG (Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş): Milli Eğitim Bakanlığı tarafından öğrencilerin kazanımlarını dikkate alarak yorumlama, analiz yapma, eleştirel düşünme, sonuçları tahmin etme, problem çözme vb. yeterlilikleri ölçecek nitelikte hazırlanan; ortaokulu bitiren her öğrencinin liseye başlayabilmek için girmek zorunda olduğu, son yıl her dönem altı oturum olarak düzenlenen 12 ayrı bölümden oluşan sınavdır. Bu sınavın sonuçlarına göre öğrenciler, gidecekleri ortaöğretim kurumunu (liseyi) seçebilmektedirler. Puanı yüksek olan öğrencinin daha başarılı sayılmaktadır. Fen Lisesi ya da Sosyal Bilimler Lisesi tercih edip daha iyi bir eğitim ortamında bulunmasının bir adımıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, bu araştırmaya temel oluşturan kuramsal bilgiler ve bu alanda yapılmış olan araştırmalar yer almaktadır. Daha açık bir deyişle, eğitim harcamalarının özellikleri, devlet tarafından yapılan harcamaların ortaokul türlerine göre durumları, ortaokulların öğrenci başına düşen maliyetleri, ortaokullardan mezun olan öğrencilerin TEOG sınav sonuçlarına göre ortaya çıkan başarıları, TEOG sınav sonuçlarına göre yerleşilen lise türleri vb. konulara ilişkin bilgiler yer almaktadır. Ayrıca bu konularda yapılmış olan araştırmalardan söz edilmektedir.

2.1. Kuramsal Çerçeve

Ülkeler, eğitime kaynak ayırmadan kalkınamazlar. Eğitime yapılan yatırım, insana yapılan yatırım olarak kabul edilir. Türkiye’de kalkınma planlarında sağlık ve eğitim, en öncelikli iki sektör olarak belirtilmektedir. Ancak, ekonomik kriz dönemlerinde tasarruf kararları çerçevesinde ilk olarak eğitim harcamaları sınırlandırılmaktadır (Tuzcu, 2018, s.168).

Bir ülkede üretilen eğitim hizmetinin nicel ve nitel düzeyi, eğitim için ayrılan parasal kaynaklara ve bunlarla sağlanabilen girdilerin niteliğine ve niceliğine, eğitim teknolojisine ve eğitim sisteminin yapı ve işleyişine bağlıdır. Türkiye’de kamu harcamaları, hizmet yaklaşımı esas alınarak eğitim, sağlık, savunma ve genel idare ayırımına tabi tutulmuştur (Çıkınlar, 2006, s.16). Bunlar için yapılan yatırım harcamaları, üretimi artırır, üretkenliği olumlu yönde etkiler, kaynakların daha etkili kullanılmasını sağlar, üretim faktörlerinin verimliliğini çoğaltır ve yararları birden fazla yıla yayılır. Karşılıksız işlemler, yasanın emrettiği hususlarda bir mal ya da hizmet karşılığı olmadan yapılan tahsilat ve ödemeleri kapsar. Örneğin öğrencilere burs ödemeleri ya da vergi gelirleri gibi (Çıkınlar, 2006, s.21). Eğitim harcamalarının büyük bölümü karşılıksız işlemler olarak algılanabilir.

2.1.1. Türkiye’de Eğitim Bütçesi

Türkiye’de diğer yıllara göre son yıllarda eğitime ayrılan payın arttığı yönünde haberler ve bildirimler bulunmaktadır. Gelişmekte olan bir ülke olarak giderek artan eğitim harcamalarına yeterli payı ayırmak gerekmektedir. Hazine ve Maliye Bakanlığının internet

sitesindeki 11 Ekim 2013 tarihli Maliye Bakanı Mehmet Şimşek'in açıklamasına göre, 2014 yılı bütçesinde en büyük payın eğitime ayrıldığını, eğitime ayrılan kaynağın 2002 yılında 11,3 milyar TL iken 2014 yılında bu kaynağı yaklaşık 7 katına çıkararak 78,5 milyar TL'ye yükseltildiğini belirtmiştir. Bu rakamın geçen seneye göre yaklaşık % 15,4 oranında artışı ifade ettiğini ekleyerek eğitime ayırdıkları bütçenin giderek daha da arttığı hususunda bilgiler vermiştir.

Milli Eğitim Bakanı Nabi Avcı (Hürriyet Gazetesi 18 Aralık 2014) 2015 yılı bütçesiyle ilgili şöyle bir açıklama yapmıştır: Eğitim bütçesi için 40 milyar 454 milyon 52 bin lira ayrılmış ve bu oran bir önceki yıla göre % 60,5'lik bir artış demektir. 2016 yılında bütçeden en fazla pay eğitime ayrılmıştır. 2002'de 11,3 milyar TL olarak gerçekleşen bütçe 2016 yılında 100 milyar 390 milyon 305 bin TL olarak gerçekleştirilmiştir.

Bir ülkede öğrenci sayısındaki artış ile eğitime ayrılan bütçenin paralel olarak artması beklenir Öğrenci sayısının artması ile daha çok derslik ve okula gereksinim duyulmaktadır. Bütçenin daha çok fiziksel olanaklara yönlendirilerek öğrencilerin daha iyi fiziksel ortamlarda eğitim görmelerinin sağlanmak istemesi, doğru bir eylemdir. Ancak eğitimin daha nitelikli hale getirilmesi için bütçenin daha etkili kullanım alanları araştırılmalıdır (Tuzcu, 2018, s.141).

Harcama etkisi, eğitimin ciddi yatırımlar isteyen bir yatırım boyutunun olduğunu ve yıllık öğretmen maaşları, kalem, silgi gibi tüketim harcaması niteliği taşıyan bir boyutunun da bulunduğunu ifade eder (Öz, 2014, s.2). Türkiye'de Eğitim Bakanlığının bütçesinin çoğu bakanlıktan büyük olması, eğitime verilen önemin de bir göstergesidir. Ancak sadece okul inşa etmek, yeni sınıflar açmak, etkileşimli tahta kurmak, tablet bilgisayar dağıtmak, ücretsiz kitap dağıtmak gibi çalışmaların tek başına eğitimin kalitesini arttırmayacağı da ortadadır. Kalkınmaya etkisi, eğitilmiş insanın ortaya çıkardığı teknoloji, kaynakların daha verimli kullanılmasını sağlama gibi unsurlar eğitimin kalkınmaya etkilerini göstermektedir. Bir ülkenin kalkınması için, sermaye, teknoloji transferi ve yüksek üretim gücünün yanı sıra mutlaka eğitilmiş insangücüne gereksinimi vardır (Öz, 2014, s.2). Şimşek ve Kadılar (2010), insan sermayesinin artması ile ekonomik büyümenin ve kalkınmanın gerçekleşeceğini eklediler.

Eğitim yatırımlarının, insan sermayenin geliştirilmesi bağlamında önemli olduğu, bunun da ekonomik büyümenin sağlanması anlamında gerekli olduğu belirtilmektedir (Afşar, 2009, s.96). Nitelikli insan sermayesi, kendisi için gerekli yaşam standartlarını oluşturup buna uygun bir yaşam tasarlayacağından refah düzeyini yükseltecek, bununla bağlantılı olarak da ekonomik büyümeyi ve kalkınmayı sağlayacaktır. Bu nedenle nitelikli

bir insan sermayesinin yolu da doğru yatırımlarla doğru eğitim verilmiş kişilerden geçmektedir. Eğitim sisteminin doğru ya da yanlış sonuçları kısa zamanda görülemediği için doğru eğitim sistemini bulmak için akademik araştırmalar gerçekleştirilerek planlı hareket edilmelidir. Eğitim sistemi, deneme-yanılma yöntemiyle karar verilecek bir sistem değildir.

2.1.2. Eğitimde Parasal Sorunlar

Eğitimde en önemli sorunlardan biri de parasal kaynaklara sahip olmak ve varolan kaynakların doğru biçimde doğru yönde kullanılmasını sağlamaktır. Eğitim maliyetleri, eğitim aktivitelerinin yerine getirilmesinde yüklenen harcamalardır. Bunlar eğitim alanına aktarılan, ölçülebilir ve parayla ifade edilebilir harcamalar, fiziksel kaynaklar ve alternatif maliyetlerden oluşmaktadır (Akıncıoğlu, 2005, s.2).

Genel olarak okullarda parasal sorunların çözümünde ilk olarak ailelere başvurulmakta, ailelerden gelen bağış ve okul-aile birliklerinin düzenledikleri kermes ve yardım kampanyaları ile okullara parasal destek sağlanmaktadır. Bir okulun harcamaları, saatlerini okulda geçiren öğrencilerin yaşam standartlarını bozmayacak şekilde düzenlenmelidir; dolayısıyla okulun derslik ve öğretmen gereksiniminin yanında temizlik, donatım, sosyallik açısından da harcamalar yapmaya gereksinim vardır. Öğrencilerin her açıdan rahat edecekleri bir ortamda daha başarılı olmaları beklenen bir sonuçtur. Tüm olanaklar sunulduktan sonra başarı için öğrencilerin gerekli çalışmaları yapmaları, onlardan beklenen görevler arasındadır.

Öğrencilerin çalışmaları ve bilgi düzeylerindeki artış için ders programlarının haricinde akademik yönden desteklenmeleri gerekmektedir. Öğrencilerin TEOG sınavına hazırlanmak amacıyla gitmiş oldukları özel sektöre ait dershanelerden okul standartlarına uygun olmayanlar 1 Eylül 2015'te kapatılmıştır. Bunun sonrasında kamu okullarında öğrencilere ücretsiz destekleme ve yetiştirme kursları açılmıştır. Milli Eğitim Bakanı Nabi Avcı, 21 Ekim 2015 itibarıyla, 22.272 kurs merkezinde, 253.494 kadrolu öğretmen ve 38.395 ücretli öğretmenin hizmet verdiği destekleme ve yetiştirme kurslarına 4.306.858 öğrencinin başvurduğunu açıklamıştır. Öğrencilerin ücretsiz ders kitabı için 2016 için Bakanlık bütçesinde 194.510.800 lira kaynak öngörüldüğünü belirterek, ilköğretim öğrencilerine ücretsiz dağıtılacak ders kitapları için de Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonundan 2016 için 240.000.000 lira ödenek tahsis edildiğinin altını çizmiştir. Tüm bunlar yine eğitimin ücretsiz olması için yapılan uygulamalardır ve hepsi Bakanlık bütçesinden karşılanmaktadır (Hürriyet- 18 Aralık 2014).

İlköğretim ve ortaöğretimde burs alan öğrenci sayısının 2003'te 101.382 iken bu sayının da 2015 yılı Aralık ayı itibarıyla 243.532'ye yükseldiğini kaydeden Bakan Nabi Avcı, 2014-2015 öğretim yılında toplam 1.330.521 öğrencinin taşıma olanaklarından yararlandığını belirtmiştir.

Öğrencilerin daha iyi olanaklardan yararlanabilmesi için ekonomik gücün ve maliyetin önemi büyüktür. Sağlanan olanakların tamamı devlet bütçesinden karşılanmakta, yapılan mali desteklerin verimli ve etkili bir biçimde geri dönüşünün sağlanması beklenmektedir, çünkü bu durum aynı zamanda insan sermayesine yapılan bir yatırımdır.

2.1.3. Eğitim Yatırımları

Devletin yurttaşlarına sağladığı birincil hizmetlerinden olan eğitim, anayasal bir haktır. Eğitimin sağlanması sürecinde ekonomik boyut üzerinde pek durulmamaktadır. Türkiye geliştirmekte olan ülkelerden olduğundan, kıt kaynakların en doğru ve verimli bir şekilde kullanılması akıllıca olacaktır. Bu nedenle eğitime ayrılan parasal kaynakların ve eğitimin sonuçlarının önemi büyüktür. Eğitim sonucunda ekonominin gereksinim duyduğu insangücünün yetiştirilmesi beklenmektedir. Eğitimin istenilen insangücünü yetiştirmesi için parasal kaynaklar gereklidir. Sonuçta eğitim ile ekonomi birbirinden ayrı düşünülemez.

Eğitim, sunulan ve sonucunda da ekonomik döngüyü sağlayan bir maldır. Eğitim bir tüketim malı olarak ele alınabilir. Bu bağlamda eğitim harcamaları, insan gereksinimlerini karşılayan özelliği bakımından tüketim harcamaları olarak kabul edilmektedir (Tezcan, 1996, s.92). İnsanlar eğitimi belirli bir alanda bilgi almak için talep edebilecekleri gibi hobi olarak nitelendirilecek etkinlikler ya da kişisel mutluluğunu arttırmak amacıyla talep edebilirler. Bu yönüyle eğitim bir tüketim malı olarak değerlendirilebilir.

Eğitim bir yatırım malı olarak değerlendirildiğinde ise yeni okullar yapılması, tahta, sıra gibi fiziksel kapasitenin artırılması, kısaca, eğitim görebilecek öğrencilerin her türlü gereksiniminin sağlanması, bu anlamda kamu ve özel sektör tarafından ayrılan kaynaklar bir yatırım harcaması olarak değerlendirilmelidir. Teknik ve mesleki eğitimin özellikle sanayileşmede ve genel eğitimin ise, bir ülkenin kültürel ve toplumsal yönden kalkınmasında önemli rol oynadığı görülmektedir (Şener, 1987, s.20). Bu şekilde düşünüldüğünde, yapılan yatırımın ekonomi için somut bir geri dönüşü de bulunmaktadır. Eğitim, kamu maliyesinde, bir yarı kamusal mal ve hizmet olarak değerlendirilmektedir.

Kamu ekonomisi tarafından üretilen bir diğer mal ve hizmet grubu ise “yarı

kamusal mal ve hizmetlerdir". Yarı kamusal mal ve hizmetler, ilk bakışta tam kamusal mal ve hizmet gibi görünmelerine karşın, yararlarının birimlere bölünebilmesi, pazarlanabilmeleri, fiyat yoluyla tüketicilere sunulmaları olanaklıdır (Nadaroğlu, 1996, s.54). Eğitim ile ekonomi arasındaki ilişkilerin çok boyutlu bir yapıda olduğu ve eğitime özel bir önem verilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Eğitim, Türkiye'nin iddialı ekonomik hedeflerine ulaşması için de önemli bir anahtardır (Öz, 2014, s.7).

2.1.4. Eğitimin Ekonomi Üzerinde Etkisi

Shultz (1956, 1961), eğitim harcamalarının öncelikle tüketim olarak ele alınamayacağını, fiziksel ürünün ortaya çıkarılmasında işgücünün yeterliliğini artırdığından, bir yatırım harcaması olarak ele alınması gerektiğini ileri sürmüştür. Eğitimin ölçülebilir boyutlarının dışında bir de ölçülemez boyutlarının olduğu da düşünülerek bu yatırım harcamasının ölçülebilir açıdan doğru şekilde yapılıp-yapılmadığı üzerinde çalışılmaktadır. Eğitimin etkililik ve verimlilik boyutuyla değerlendirmenin zorluğu gözler önündedir.

Harbison ve Myers (1964, s.23-48) kişilerin gördüğü ortaöğretim ve yükseköğretim ile kişi başına gelir düzeyi arasında yüksek bir ilişkinin bulunduğunu ileri sürmüşlerdir. Bu yüksek ilişkinin araştırma yapılan ortaokulların gelir düzeyiyle açıklanması olanaklı gözükmemektedir.

Eğitim, yetiştirdiği insangücü ile toplumun ekonomik yönden kalkınmasına katkıda bulunur. Bu katkının sağlanabilmesi, ekonominin insangücü talepleri ile eğitimin yetiştirdiği insangücü arasında bir dengenin kurulmasına bağlıdır (Kızılloluk, 2007, s.29). Ekonomik kalkınma, üretimi artıracak teknolojinin gelişmesi, doğal kaynakların ve sermayenin en iyi ve akılcı bir şekilde kullanılması ile olanaklıdır. Bunu sağlayan ise eğitilmiş insan gücüdür. Örneğin, günümüzde çok değerli bir doğal kaynak olan petrolün bulunduğu birçok ülke, nitelikli insangücüne sahip olmadığı için bu kaynaklarından yeterince yararlanamamaktadır (Çakmak, 2008, s.37). Eğitime yapılan yatırımların çok kârlı olduğu açıktır. Bu kâr, hem insan sermayesi olarak, hem de somut sonuçlarıyla gelişmişlik olarak ortaya çıkmaktadır. Ülkenin ekonomisine en uygun yatırımların yapılması gerekmektedir. Bu nedenle doğru yatırım ile üstün başarı ve iyi yetiştirilmiş insangücü oluşturmak hedeflenmelidir. İyi insan yetiştirmek adına yapılan yatırımlar, ne kadar olsa azdır ve sonrasında kat kat dönüşü alınacağı bilindiğinden devletler eğitim yatırımları konusunda cömert davranmalıdır.

Türkiye gelişmekte olan ülkeler arasında bulunduğundan eğitim adına yapılan yatırımlarda cömertlik hususu yeterince gerçekleştirilmemektedir. Bu konuda düşünülmesi gereken soru, “Eğitim için ayrılacak kaynağın olmadığı mı, yoksa varolan kaynakların başka alanlarda kullanılarak eğitime düşen payın kısıtlı tutulduğu mu?” sorusudur.

Bir yandan eğitim talebindeki artış, diğeryandan finansman yetersizliği, gelişmekte olan ülkeleri eğitim maliyetlerinin azaltılması yönünde yeni arayışlara götürmüştür. Kişilerin eğitim hizmetlerinden yoksun bırakılması gibi bir görüş ileri sürülemeyeceğine göre, bu krizi aşmanın bir yolu, sınırlı kaynakların daha etkin olarak kullanımının sağlanmasıdır. Eğitimin maliyetlerindeki sürekli artışlar ve diğery toplumsal gereksinimler de düşünülerek, ulusal bütçelerden eğitime ayrılabilcek kaynakların sınırlılığı nedeniyle eğitim maliyetlerini azaltıcı her türlü stratejinin dikkate alınması gerekir. Bu stratejiler eğitim hizmetlerini, daha iyi olmasa bile daha az maliyetle sağlayabilecek çözüm yolları olmalıdır. Bir başka deyişle, eğitimde maliyetlerin azaltılması derken kastedilen, aynı kaynaklarla, eğitimin niteliğinden ödün vermeksizin, amaçlarından sapmaksızın daha fazla sayıda öğrenciye eğitim hizmeti sunabilmek ya da birim maliyetlerin düşürülmesidir (Kavak ve Ekinci, 1994, s.66).

Genellikle, daha iyi bina, laboratuvar, araç-gereç ve daha iyi öğretmenler gibi fiziksel ve insan sermayesindeki yatırımların çoğalmasının, eğitimsel performansın gelişimine katkıda bulunması beklenir. Ancak, hem yoksul hem de zengin ülkelerdeki araştırmalar, belli bir düzeyin ötesinde geliştirilmiş olanakların (bina, tesis, araç-gereç vb) ve öğrenci başına düşen sermaye maliyetlerindeki artışların, öğrenci başarısına ya da ölçülebilen diğery çıktılara mutlaka yansımadağıını göstermektedir. Yine, çok sayıda kitaba sahip kütüphaneler ve iyi donatılmış laboratuvara sahip bir okuldaki öğrenci başarılarının, aynı olanaklar yönünden zayıf olan okulların öğrencilerinden çok az bir farklılık gösterdiği belirtilmektedir. Başarı sağlamada, fiziksel ortamın etkilerinin sanıldığından az olduğıu görülmektedir. Örneğinin, Meksika, ucuz ve prefabrik olarak inşa edilmiş ancak çekici bir biçimde tasarlanmış okul yapılarıyla, hem işlevsel hem de çok başarılı bir örnek sunmaktadır. Uluslararası alanda uzmanlar, gelişmekte olan ülkelerin eğitimde karşılaştıkları darboğazları aşabilmeleri için eğitim harcamalarında önemli ölçüde artışların zorunluluğunu vurgulamakla birlikte, Türkiye'de GSMH'den eğitime ayrılan pay ve dolayısıyla öğrenci başına düşen harcamalar, oldukça düşük bir düzeyde seyretmektedir (akt. Karip ve Köksal, 1996, s.252). Eğitim harcamalarının artırılması öğrenci başarısının yükseltilmesi için zorunlu, ancak yeterli koşul olarak görülmemelidir.

2.1.5. Öğrenme ve Maliyet

Öğretmen giderleri, eğitim harcamalarının çok büyük bir bölümünü oluşturmaktadır. O nedenle, maliyetlerin azaltılması konusunda dikkatlerin odak noktasında öğretmen giderlerinin azaltılması vardır. Öğretmen maliyetlerinin azaltılmasıyla ilgili ilk çözüm yolu "öğretmen eğitimi" süresinin kısaltılmasıdır. İki-üç yıllık programların, bir yıllık programlardan daha iyi sonuçlar ortaya koymadığı ileri sürülerek, eğitim süresinin bir yıla ya da ivedi durumlarda daha da aşağıya çekilerek, daha yüksek getirisi olan, hizmetiçi eğitime ağırlık verilmesi önerilmektedir. Önerinin kaynağı olarak, üniversite eğitiminde verilen teorik derslerin uygulamaya dönüştürüldüğü staj dönemlerinde öğretmen adaylarının mesleklerine ve öğretmeye ait deneyimlerinin daha etkili olduğu düşünülmektedir. Öğretmen maliyetlerinin azaltılmasına yönelik ikinci çözüm yolu, "öğrencileri öğretmen olarak kullanma" olarak düşünülmektedir. Kuşkusuz böyle bir öneri büyük bir tepkiyle karşılanabileceği gibi birçok zıt görüşü de harekete geçirir. Bu yaklaşımın temelinde, öğretme ve öğrenme rollerinin birbirine karıştırılmasının yattığı ileri sürülerek, bu iki sürecin ayrı ayrı değil, tek ve birlikte işlediği vurgulanmaktadır. Postman da "çocukların diğer çocuklardan, yetişkinlerden öğrendiklerinden daha çok öğrendiklerine" ilişkin kanıtların varlığına dikkat çekmektedir. Özellikle stajyer öğretmenler "en iyi öğrenmenin yolu onu öğretmektir." görüşü ile bu durumdan çok iyi yararlanmaktadırlar. Bu konuda Hindistan'da yapılan iki uygulamanın ilkinde; ilkokulda, bir öğrenci, bir öğretmenin genel denetimi ve rehberliği altında en az bir başka öğrenciye öğretmek zorundadır. İkinci görüşün de uygulaması ise, bazı ortaokullarda daha yetenekli öğrenciler daha zayıf olanlara yardım ederek yapılmaktadır (Kavak ve Ekinci, 1994, s.70).

Bilgi toplumu olabilmenin en önemli koşulu, eğitime önem verilmesi ve eğitim sisteminin "öğrenmeyi öğreten" yönde düzenlenmesidir (TÜSİAD Görüşü, 2009, s.1). Öğrenci başarısını artırmak ve eğitimde öğretmen odağından çıkmanın bir başka çözüm yolu olarak da, kişilerin "kendi kendilerine öğrenme" kapasitelerinden yararlanmak ve bu kapasiteleri geliştirmek için insanları "güdülemektir". Öğrenmeye güdülenmiş herkes, en büyük eğitim kaynağı olarak görülmektedir. Bunun için, daha düşük maliyetli fakat etkili teknolojileri (internet, kitaplar, tablet, televizyon gibi) kullanarak öğrencilerin kendi kendisine öğrenmesine yardım edilmelidir. Güdülenmiş öğrenci, öğrenme sorumluluğu taşır, öğrenmekten tat alır, öğrenmeyi gerçekleştirmek için sürekli çaba gösterir (Özer, 2008, s.159). Güdülenmiş bir öğrenci, bilgiye ulaşmak için kendi öğrenme stiline göre çözümler bulacak ve kendi kendine öğrenmeyi başaracaktır. Bu husus da daha az maliyetle

daha başarılı öğrenciler yetiştirmeye yardımcı bir çözüm yöntemidir.

Gelişmekte olan ülkelerde, kolay ulaşılabilen ve herkesin anlayabildiği basılı materyaller, radyo, TV yayınları, internet ile kendi kendine öğrenme yöntemlerinden daha çok yararlanılmaktadır. Eğitimin yaygınlaşma ve gelişmesinde darboğaz oluşturan geleneksel öğeler arasında, en pahalı olma özellikleri de dikkate alınarak, öğretmen-öğrenci etkileşimi, yüz-yüze öğretim ve sözel öğretim vurgulanmaktadır. Özellikle internet kullanımında, bilinçli kullanıcı olma sağlanmadığından, hala yüzyüze öğretimin daha etkili olduğu konusunda çözüm yolları bağlanmaktadır. Medya okur-yazarlığı yapabilen, interneti etkili ve verimli kullanabilen kişiler, kendi kendilerine öğrenebilen kişiler haline dönüşmektedirler. Ortaokul çağındaki öğrencilere, internet kullanımları ve materyal seçimleri konusunda, ana-babaları tarafından yardımcı olunmalıdır. Aksi halde doğru yönde hareket edemez, yanlış öğrenmeler de gerçekleşebilmektedir. Öğrenciyi güdüleyerek öğrenme hevesini artırılmalı ve doğru materyallere ulaşması sağlanarak az maliyetle yüksek başarıya ulaşmaları sağlanmalıdır. Geçmişte öğrenmeden çok öğretime ağırlık verilir, öğrencinin öğrenme stiline ya da öğrenmeye güdülenmesine dikkat edilmeksizin mevcut ders programının öğrencilere anlatılmasıyla öğretme gerçekleşirdi. Oysa günümüzde öğretme ve bilgi vermekten çok öğrenmeye odaklanılmaktadır. Öğrencinin hangi koşullarda nasıl öğrendiğiyle ilgilenilmeye başlanmıştır. Öğrencinin kendi kendisine öğrenmesi için daha sıkı çalışma ve iyi güdülenmeye dayanan, daha ucuz ve basit öğrenme yöntemlerine başvurma, daha verimli ve daha düşük maliyetli bir yol olacaktır (Kavak ve Ekinci, 1994, s.70).

2.2. İlgili Araştırmalar

Ortaokullarda öğrenci başına maliyet ile ortaokul sonunda yapılan liseye geçiş sınavındaki başarı arasında bir ilişkinin olup olmadığına ilişkin alanyazın taraması yapılmıştır. Tarama sonunda öğrenci başına düşen maliyetlerle ilgili Milli Eğitim Bakanlığının ve Türkiye İstatistik Kurumunun çalışmalarının olduğu, ancak bu çalışmaların okul türlerine göre ayrıntılı olmadığı görülmektedir.

Alanyazında ortaöğretim seçme sınavlarının yapısı ve analizlerine ilişkin birçok çalışma vardır. Ortaöğretime geçiş için düzenlenen LGS (Liselere Geçiş Sınavı), OKS (Ortaöğretim Kurumlar Sınavı), SBS (Seviye Belirleme Sınavı) isimli sınavlar her sistem değişikliğinde ad ve kapsam değiştirmiştir. Son olarak 12 yıllık zorunlu eğitim sistemi getirildikten sonra TEOG (Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş) adını alan sınav ile liselere yerleştirilme işlemleri gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Ortaöğretime geçiş için

düzenlenen sınavlarla ilgili çalışmalar, daha çok sınavların öğrenci üzerindeki etkisi, öğrencilerin bu sınavlara yönelik tutumu, algısı ve de sınavların yeterliliği üzerine odaklanmıştır.

Başar, 2003 yılında “İlköğretim Kurumlarının Olanakları” adlı bir araştırma yapmıştır. Okul yöneticilerine yönelttiği sorularla, okulların varolan ekonomik ve fiziksel durumları hakkında veriler toplamıştır. Yöneticilerin % 15,7’si okullarında spor salonu ya da çok amaçlı salonun olduğunu, % 82,9’u okullarında böyle bir olanağın olmadığını belirtmiştir. Okullarında % 49’u kütüphane olmadığını, % 62,5’i mevcut kantinlerinin okul ihtiyaçları için yetersiz olduğunu belirtmiştir (Başar, 2003, s.167, 169, 215).

Akça tarafından 2002 yılında yapılan araştırmada, çocuğun okul harcamalarının aile bütçesinin % 8,4’luk kısmını oluşturduğunu, bunun aile üzerine bir yük bindirdiğini, devletin tüm eğitim harcamalarını karşılaması gerektiğini, aynı zamanda gereksinimi olan tüm çocukların eğitim harcamalarını karşılaması gerektiğini ve okulların para toplamasının kamusal eğitim anlayışıyla uyummadığını belirtmiştir (Akça, 2002, s.15).

“İlköğretim Okullarında Kaynak Sorunları” adlı çalışmada elde edilen bulgular çerçevesinde araştırmacılar sundukları öneride; eğitim maliyetinin eğitim hakkından yararlanmak istenilenlere yüklendiği, temel eğitim hakkının bir kamu hizmeti olduğu Devletin bu hakkı kullanımını sağlamakla yükümlü olduğunu belirtmişlerdir (Zoraloğlu, Şahin ve Fırat, 2005, s.7).

Aralpın (1998), yatılı ilköğretim bölgeokullarının öğrenci, öğretmen, okul, şube, sayılarının 1985-1986 öğretim yılından 1994-1995 öğretim yılına kadar olan dönemdeki gelişimi incelemiştir. Bu araştırmada ulaşılan bilgi şudur: Öğrenci sayısının artmasına rağmen, okulun kapasitesinin altında öğrenci sayısı ile işleyen çok sayıda okul vardır. Erkek öğrenci sayısının kız öğrenci sayısına göre oldukça fazla olduğunu ve bu durumun eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmasına engel olduğunu iddia etmiştir. Çocukları, Yatılı Bölge Okulunda eğitim gören ailelerin %79,6’sı okula uzakta ikamet etmektedir ve düşük gelir düzeyine sahip olduklarını tespit etmiştir.

Inal (2012), okulöncesi, ilköğretim ve ortaöğretim okul türlerinde 1973-2009 yılları arasında öğrenci maliyetleri ile ilgili çalışma yapmıştır. Türkiye’de öğrenci başına düşen harcamanın OECD ortalamasının altında kaldığını birim birim okul okul hesaplayarak ortaya koymuştur. Yapılan araştırma her okul türü için ayrı ayrı düzenlenerek mevcut harcamalar gösterilmiştir.

Eğitim harcamaları istatistikleri, örgün eğitime yönelik olarak doğrudan veya dolaylı yapılan harcamalara ilişkin verileri içermektedir. TÜİK 2017 raporuna ait eğitim için devlet tarafından harcanan parasal veriler Tablo 2.2.1’de gösterilmiştir.

Tablo 2.2.1. *Eğitimde Devlet Harcamaları (Milyon TL)*

	Yıl	Toplam devlet (D=M+Y)	Merkezi (M)	Yerel (Y)
TOPLAM	2013	79.224	76.285	2.939
	2014	90.674	89.313	1.361
	2015	101.612	100.498	1.114
	2016	121.550	120.582	969
ORTAOKUL	2013	14.443	13.559	883
	2014	16.533	16.133	400
	2015	18.046	17.732	314
	2016	21.969	21.692	277
ORTAOKUL (%)	2013	18,2	17,8	30,0
	2014	18,2	18,1	29,4
	2015	17,8	17,6	28,2
	2016	18,1	17,9	28,6

Kaynak: Finans kaynağı ve eğitim seviyelerine göre eğitim harcamaları, 2011-2017, TÜİK.

Merkezi ve yerel bütçenin toplanmasıyla ortaya çıkan sonuçlar toplam devlet verilerini ortaya çıkarmaktadır. Tablonun tamamında eğitim seviyelerine göre olan tüm harcamalar gösterilmekte, ortaokullarla ilgili yapılan bu çalışmada ortaokulların eğitim seviyelerinin ve finans kaynakları dikkate alınarak yeniden düzenlenmiştir. Devlet tarafından yapılan eğitim harcamalarının her geçen yıl arttığı görülmektedir. Her geçen yıl artan öğrenci ve okul sayıları dikkate alındığında her geçen yıl artan harcama, beklenen bir sonuçtur. Yüzdeleri incelendiğinde her yıl belli bir yüzdede harcama yapıldığı görülmektedir. Eğitim harcama kalemleri ve düzeyleri hususunda bir standartlaşma söz konusudur. Örneğin yerel harcamalar %28-30 civarlarındayken merkezi harcamalar da %17-18 civarlarındadır. Miktar olarak artan harcamalar gözükse de eğitime ayrılan paydan belli bir oranda ortaokullara harcanabilmektedir. Devletin eğitime ayırdığı toplam bütçenin %17-18 kadarının ortaokulların eğitimine ayrıldığı görülmektedir.

Türkiye’de eğitim için için özel harcamalar Tablo 2.2.2’de gösterilmiştir.

Tablo 2.2.2. Eğitimde Özel Harcamalar (Milyon TL)

	Yıl	Toplam (P=H+Ö-T1)	Hanehalkı (H)	Özel-tüzel kişilikler (Ö)	Özelden hanehalkına transferler (T1)	Uluslararası kaynaklar (U)	Devletten hanehalkına transferler (T2)
TOPLAM	2013	31.541	19.433	12.555	447	470	5.195
	2014	37.480	23.613	14.416	548	450	5.863
	2015	40.149	24.832	15.927	610	355	6.867
	2016	47.955	29.989	18.713	747	498	9.270
ORTAOKUL	2013	5.337	3.572	1.880	116	0	410
	2014	6.478	4.574	2.036	132	9	400
	2015	6.599	5.230	1.512	142	15	417
	2016	8.704	6.947	1.939	181	11	517
ORTAOKUL (%)	2013	17,5	18,4	15,0	26,0	0	7,9
	2014	17,2	19,4	14,1	24,1	2	6,8
	2015	16,4	21,1	9,5	23,3	4,2	6,1
	2016	18,2	23,2	10,6	24,2	2,2	5,6

Kaynak: Finans kaynağı ve eğitim seviyelerine göre eğitim harcamaları, 2011-2017, TÜİK.

Özel harcama kalemleri incelendiğinde her geçen yıl artan harcamalar gerçekleştiği görülmektedir. Eğitim harcamaları içinde özel alanda harcamaların en önemli iki unsurunun hanehalkının ve özel-tüzel kişilerin eğitime yapmış oldukları harcamalar dikkat çekmektedir. Özel alanda harcamaların büyük bölümünü hanehalkının yapmış olduğu harcamalar almıştır. Tüm bu sonuçlar ailelerin eğitim harcamalarında birebir etkili olup devletin yükünü hafifletmeye yöneliktir.

Harcama kalemleri incelendiğinde; özel harcamaların toplamının aynı yüzdelik dilimde oldukları %16-18 civarında olduğu görülmektedir. Toplam miktar artsa da yüzdelik olarak ayrılan pay ortaokullar için aynı düzeyde bulunmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evreni, örnekleme, veri toplama aracı ve verilerin çözümlenmesine ilişkin bilgiler sunulmaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma “tarama modeli” ile yapılmıştır, tarama modellerinden “belge (doküman) tarama” kullanılmıştır. Ortaokulların defterleri, kayıtları, internet siteleri taranmıştır. Maliyetler ile ilgili verilere, okulların kayıtları ve defterlerinin taranması ile ulaşılrken; TEOG sınavı sonuçları ile ilgili okul kayıtları ve defterlerinde yeterli veriye ulaşılamadığından Denizli İl Milli Eğitim Müdürlüğünün TEOG sınavı sonuçları kayıtları incelenmiştir.

Taşımali eğitim veren ortaokulların taşıma ve yemek maliyetleri ile ilgili ilçe milli eğitim müdürlüğünün yapmış olduğu ihalelere Elektronik Kamu Alımları Platformu (EKAP) üzerinden ulaşılmıştır. Ulaşılan ihaleler, tüm ilçedeki okulları kapsamaktadır, bundan dolayı her okul için ayrı ayrı hesaplama yapılarak taşıma ve beslenme maliyetleri hesaplanmıştır. Taşıma için devletin sağladığı olanaklar o ilçedeki tüm taşımali ortaokulları kapsamaktadır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, Denizli ilindeki ortaokullardır. Denizli’de toplamda 249 adet ortaokul bulunmaktadır. Bu ortaokullardan 111’i genel ortaokul, 114’ü taşımali eğitim veren genel ortaokul, 21’i imam hatip ortaokulu ve üçü yatılı bölge ortaokuludur.

Örnekleme seçerken birçok farklı seçenek üzerine düşünölmüştür. İlk olarak tüm ortaokullar buldukları ilçelere göre, okullarda eğitim gören öğrenci sayılarına göre ve ortaokulların türlerine göre incelenmiştir. Farklı ilçelerden farklı türdeki ortaokulların maliyetleri ve akademik başarıları karşılaştırılacağından, ilçelerin sosyo-ekonomik durumlarına göre karar vermenin daha doğru sonuçlara götüreceği düşünölmüştür. Pratikte düşük, orta, yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahip ilçelerden ikişer okul seçilerek merkez ilçelerden de okullar seçildiğinde, hemen hemen tüm ortaokulların karşılaştırılmış olacağı düşünölmüştür. Bu amaçla Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) tarafından 2004 yılında yayınlanan “İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması” incelenmiştir.

Çünkü DPT tarafından en son yayınlanan araştırma budur ve 2004 tarihinden sonra yeni bir araştırma yayınlanmamıştır. Bu çalışmada yer alan Denizli'nin ilçelerinin sosyo-ekonomik durumları incelenmiştir. Ancak 2004 yılından 2015 yılına kadar geçen süreçte Denizli'nin ilçelerinin sosyo-ekonomik durumlarının epey değiştiği kanısına varılmıştır. Bu kanıya varılmasında, uzun yıllardır ilçelerde görev yapan okul müdürleri ve öğretmenlerin görüşleri etkili olmuştur. Bu nedenle DPT'nin anılan araştırmasına göre karar verilemeyeceği düşünülmüştür. Sonra Güney Ege Kalkınma Ajansı (GEKA) ile iletişime geçilmiş ve Denizli'nin ilçelerinin sosyo-ekonomik durumlarıyla ilgili bir çalışmalarının olup olmadığı sorulmuştur. İstenilen verilerin GEKA'da da olmadığı görülmüştür. İlçelerin sosyo-ekonomik durumlarına ilişkin resmi ve güncel verilere ulaşılamayınca, ilçeleri seçmek için farklı yollar düşünülmüştür.

İlk olarak, farklı ilçelerden farklı türde ortaokullar rastgele seçilmek istenmiştir. Ancak seçilecek ortaokullardan bir türünün mutlaka yatılı bölge ortaokulu olması istendiğinden ve yatılı bölge ortaokulları Denizli'nin üç ilçesinde bulunduğundan bu üç ilçeden ikisini seçme zorunluluğu doğmuştur. Dolayısıyla rastgele ilçe seçmenin bu çalışmaya uygun olmadığı, istenilen verilere ulaşılamayacağı anlaşılmıştır. Bu nedenle araştırma yapılacak olan ilçeleri rastgele seçmekten vazgeçilmiştir.

Yatılı Bölge Ortaokulu olan ilçelerden ikisinin sosyo-ekonomik yönden birbirine yakın olduğu görülmüştür. Bir ilçe ise bu iki ilçeye göre daha gelişmiş olduğundan, A ilçesindeki yatılı bölge ortaokulunun kesinlikle araştırılan okullar arasında olmasına karar verilmiştir. B ve K ilçelerinin arasında gelişmişlik açısından çok büyük farklar olmadığından coğrafi konumuna bakılmıştır. A ilçesi Denizli'nin merkezine göre güneyde kaldığından coğrafi özellikleri farklı olan kuzeyde kalan B ilçesinin seçilmesinin daha uygun olacağı düşünülmüştür.

Sonuç olarak dört ilçe seçilerek Acıpayam, Buldan, Merkezefendi, Pamukkale ilçelerindeki farklı türde ortaokulların karşılaştırılmasına karar verilmiştir. Seçilen dört ilçedeki genel ortaokulların seçiminde ise öğrenci sayısı az olan küçük okullar tercih edilmemiştir. İlçelerin ve okulların isimlerinin açık olarak yazılması etik olmayacağından araştırma kapsamına alınan okullar kodlanarak gösterilmiştir.

Bu okulların seçiminde ikisinin genel ortaokul, ikisinin taşınmalı eğitim yapan ortaokul, ikisinin de yatılı bölge ortaokulu olması tercih edilmiştir. Seçilen ortaokullar şunlardır:

– Acıpayam ilçesinden bir yatılı bölge ortaokulu seçilerek “A1” şeklinde, bir taşınmalı ortaokul seçilerek “A2” şeklinde kodlanmıştır.

- Buldan ilçesinden bir yatılı bölge ortaokulu seçilerek “B1” şeklinde, bir taşımali ortaokul seçilerek “B2” şeklinde kodlanmıştır.
- Merkezefendi ilçesinden bir genel ortaokul seçilerek “M1” şeklinde kodlanmıştır.
- Pamukkale ilçesinden bir genel ortaokul seçilerek “P1” şeklinde kodlanmıştır.

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada gereksinim duyulan verileri toplamak için bu araştırmanın danışmanı ve araştırmacısı tarafından form geliştirilmiştir (Ek 1-2). Geliştirilen bu form bir eğitim ekonomisi uzmanı ve bir ölçme-değerlendirme uzmanının görüşlerine sunulmuştur. Bu iki uzmanın görüşleri yönünde düzeltmeler yapılmıştır. Sonrasında araştırmanın danışmanı tarafından dört farklı okulda denemeler yapılmış, böylece okulların müdürleri ve öğretmenlerinin de görüşleri alınmıştır. Bu görüşler yönünde düzeltmeler yapıldıktan sonra dilbilgisi açısından sorun olup olmadığını öğrenmek için iki Türkçe öğretmenin görüşlerine sunulmuştur. Bu öğretmenlerin eleştirileri yönünde düzeltmeler yapılmıştır. Böylece veri toplama aracına son hali verilmiştir. Okulların defter ve kayıtlarının taranmasıyla ulaşılan bilgiler formlara işlenmiştir. Okullardan ulaşılan bilgilere eklenmesi gereken diğer verilere (taşımali eğitim ihaleleri gibi) il ve ilçe milli eğitim müdürlüklerinin kayıtlarından ulaşılarak bu bilgiler de formlara işlenmiştir.

Okulların ve milli eğitim müdürlüklerinin belgeleri ve kayıtlarında yeterli veriye ulaşıldığı için Mal Müdürlüğünün kayıtlarının taranmasına gerek kalmamıştır. TEOG sınavı sonuçları ile ilgili verilere İl Milli Eğitim Müdürlüğünden ulaşılmıştır.

3.4. Veri Toplama Süreci

Gereksinim duyulan veriler, okul yöneticilerinin yardımlarıyla toplanmıştır. Okul yöneticilerinin çoğunun Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde tezsiz yüksek lisans yapmış ya da yapıyor olması, bu sürece büyük katkı sağlamıştır. Araştırma için gereksinim duyulan veriler, 2015-2016 Öğretim Yılında okullara tek tek gidilerek elde edilmiştir. Her bir ortaokula birer hafta boyunca gidilmiştir. Okullardaki kaynak taraması bittiğinde gerekli olan diğer verilere (ihaleleri ortak yapılan taşıma, yakacak, yiyecek gibi) ise İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerinden ulaşılmıştır. Son olarak internet ortamından Kamu Harcama ve Muhasebe Bilişim Sistemi, Elektronik Kamu Alımları Platformu kontrolleri de yapılarak bilgilere son hali verilmiştir.

3.5. Verilerin Çözümlemesi

Toplanan veriler, frekans ve yüzde kullanılarak çözümlenmiştir.

Taşımali eğitim yapan ortaokulların taşıma ve yemek ihaleleri tek tek (okul okul) yapılmadığından, tüm okulların birlikte yapıldığından, toplam maliyet, öğrenci sayısına bölünmüştür. Böylece öğrenci başına yemek ve taşıma maliyeti bulunmuştur. Taşımali eğitim kapsamındaki hangi okulda kaç öğrenci varsa, öğrenci başına maliyet ile çarpılarak o okulun taşıma ve yemek maliyeti bulunmuştur. Diğer bir deyişle öğrenci sayısı oranında okullara dağıtılmıştır. Türk lirası cinsinden bulunan maliyetler ABD dolarına çevrilirken her yılın şubat ayının ilk mesai günü baz alınarak hesaplama yapılmıştır. Şubat ayının tercih edilmesinin nedeni ise eğitim öğretim yılının tam ortasında olmasıdır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR ve YORUMLAR

Denizli ilinde farklı türde seçilmiş olan ortaokulların maliyet ve başarı çözümlenmeleri yapılmıştır. Bu bölümde, yapılan çözümlenmelere ve elde edilen bulgulara yer verilmektedir.

Seçilen ortaokulların öğrenci kayıt defterleri, harcama defterleri, personel kütük defterleri, okul-aile birliği defterleri incelenmiştir. Bunların yanı sıra okul müdürlerinin yardımıyla KBS (Kamu Harcama ve Muhasebe Bilişim Sistemi) ve EKAP (Elektronik Kamu İhaleleri Platformu) sistemleri de incelenmiştir. Her okul bu iki sistemi kullanmak zorundadır. Özellikle taşınmalı ve yatılı ortaokullar, EKAP sistemini kullanarak gerekli ihaleleri yapmakta, kamu yararı gözeterek uygun fiyatlı kaliteli malzeme almaya özen göstermektedirler.

Yapılan çözümlenmeler ve yorumlar aşağıda görülmektedir.

4.1. M İlçesinden Seçilen M1 Ortaokulu (Genel Ortaokul)

M1 Ortaokulu ilçe merkezinde bulunmakta ve ikili eğitim vermektedir. İlçe merkezindeki ve yakın köy ve kasabalardaki öğrenciler eğitim görmektedirler. İlçedeki en kalabalık ortaokuldur. Bünyesinde barındırdığı Bilgisayar Teknolojileri Sınıfını, Kütüphanesini, Fen Laboratuvarını aktif olarak kullanarak daha iyi bir eğitim verme çabası içindedir.

M1 Ortaokulunun öğrenci ve öğretmen sayısı Tablo 4.1.1’de görülmektedir.

Tablo 4.1.1. M1 Ortaokulu Öğrenci ve Öğretmen Sayısı

Öğretim Yılı	Öğrenci			Öğretmen		
	Kız	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam
2013-2014	630	1.036	1.666	40	50	90
2014-2015	672	1.020	1.692	43	50	93
2015-2016	666	854	1.520	41	48	89

Kaynak: Okulun Öğrenci ve Personel Kütük Defteri

M1 Ortaokulunda 656 kız, 970 erkek olmak üzere toplam 1.626 öğrenci eğitim görmektedir.

M1 Ortaokulunda 90 dolayında öğretmen görev yapmaktadır. Dikkate değer bir artış ya da azalış yoktur. Toplam öğretmen sayısı, incelenen ikinci yılda artarken üçüncü yılda azalmıştır, bunun nedeni ise şu şekilde açıklanabilir: Öğrenci sayısının olan azalması sonrasında aynı şekilde öğretmen sayısı da azalmıştır. Öğretmenlerin tamamlaması gereken ders saatleri olduğundan öğrenci sayısı azalınca öğretmen sayısı da azalmaktadır. Aynı zamanda açılan adli idari soruşturmalardan da öğretmen sayısında azalmalar olduğu okul yönetiminden öğrenilmiştir.

M1 Ortaokulunda, derslik ve şube sayısı ile derslik başına öğrenci ve şube başına düşen öğrenci sayısı Tablo 4.1.2’te görülmektedir.

Tablo 4.1.2. *M1 Ortaokulu Derslik ve Şube Sayısı ile Derslik Başına ve Şube Başına Düşen Öğrenci Sayısı*

Öğretim Yılı	Derslik	Şube	Derslik Başına Öğrenci	Şube Başına Öğrenci
2013-2014	36	52	46,3	32
2014-2015	42	64	40,3	26,4
2015-2016	40	60	38	25,3
Ortalama	39,3	58,7	41,5	27,9

Kaynak: Okulun Öğrenci Kayıt Defteri

M1 Ortaokulu öğrencileri toplamda ortalama 39 derslikte öğrenim görmektedir. Her sınıfta ortalama 15 şube bulunmaktadır. Derslik ve şube başına düşen öğrenci sayısının bu denli yüksek çıkmasının nedeni şudur: Ortaokulda ikili öğretim yapıldığı için derslik başına düşen öğrenci sayısının fazla çıkması doğal karşılanmalıdır. Son yıl ele alınarak çözümlene yapıldığında derslik başına düşen 38 öğrenciden 19’u sabah saatlerinde eğitim alırken 19’u de öğleden sonra eğitim almaktadır.

M1 Ortaokulunun gelir türleri Tablo 4.1.3’te gösterilmiştir. Bunlar, merkezi yönetim bütçesi dışındadır, okulun kendi olanak ve çabaları ile elde ettiği gelirlerdir.

Tablo 4.1.3. MI Ortaokulunun Gelir Kaynakları (TL)

Gelir Türü	2013-2014 Öğr. Yılı	2014-2015 Öğr. Yılı	2015-2016 Öğr. Yılı
İl Özel İdaresi Bütçesinden Gelen	0	0	0
Eğitime Katkı Payı (Millî Eğitim Vakfı)	0	0	0
Bağışlar (Kişilerce, Kurumlarca, İşletmelerce, ... Yapılan Her Türü Bağış)	12.000	18.000	20.000
Zorunlu Masraflar İçin Velilerden Alınan Paralar	0	0	0
Öğrencileri Sınavlara Hazırlama Kursları ve Deneme Sınavları Gelirleri	0	0	0
Kooperatif Gelirleri	0	0	0
Kantin İşletme / Kira Geliri	40.000	45.000	50.000
Döner Sermaye Geliri (Diğer Okul ve Kurumlara Yapılan Çalışmalar)	0	0	0
Sosyal Etkinlik Gelirleri (tiyatro, çay, kermes, gün, gece vb)	6.000	8.000	10.000
Ders Kitabı / Yardımcı Ders Kitabı / Dergi Satışlarından Elde Edilen Gelirler	0	0	0
Öğrenci Kiyafeti / Okul Arması Satış Gelirleri	20.000	27.000	30.000
Okul Bina ve Arazisi Gelirleri (otopark, düğün, meyve ağaçları vb)	0	0	0
Dış Kaynak / Proje Geliri (AB Projeleri vb)	0	0	0
Fotokopi vb Gelirleri	0	0	0
Spor Kolu Parası	3.500	4.000	5.000
Pul-Fotoğraf Geliri	0	0	0
Ank Ders Kitabı ve Kağıt Satışından Elde Edilen Gelirler	1.000	1.200	1.700
TOPLAM	82.500	103.200	116.700
TOPLAM (ABD \$)	36.344	42.645	39.293

Kaynak: Okulun Personel Maaş Dosyası, Okul Aile Birliği Gelir Defteri, KBS.

NOT: Rakamlar yuvarlanmıştır. Örneğin 5.569 TL 5.600 TL olarak yazılmıştır.

M1 Ortaokulunun gelir kaynaklarının belirtildiği Tablo 4.1.3 incelendiğinde en büyük gelir kaynağının “kantin işletme / kira geliri” olduğu ve her yıl düzenli olarak arttığı görülmektedir. İkinci büyük gelir kaynağı olarak “öğrenci kıyafeti / okul arması” satışından elde edilen gelirlerdir. Üçüncü büyük gelir kaynağı “bağışlar (kişilerce, kurumlarca, işletmelerce, ... yapılan her türlü bağış) dır. Bu üç gelir kaynağı haricinde spor kolu parasından, sosyal etkinliklerden, atık ders kitabı ve kâğıt satışından elde edilen gelirlerden bir miktar katkı sağlanmıştır. M1 Ortaokulunun yıllık ortalama geliri 100.800 TL’dir.

M1 Ortaokulu Ç İlçesinde bulunduğu yerel olanakları, bağışları ve sosyal etkinlikleri gelir kaynağı olarak kullanabilmiştir. Bundan dolayı kendi imkânları ve girişimleriyle gelir kaynaklarını arttırmışlardır. İmkânları aktif kullanmış olsalar da gelirleri yeterli olmamış, bir sonraki yıla devreden herhangi bir miktar bulunmamaktadır. Oluşturulan gelirler o öğretim yılı içinde gereksinimleri karşılamaya yönelik oluşturulmaktadır.

M1 Ortaokulunun dış kaynaklardan herhangi bir gelirinin olmadığı görülmekte, Avrupa Birliği Projelerine katılmadıklarından kaynaklanan bu durum gelir olarak yansıtılamamaktadır. Yine mevcut fiziki şartları kullanarak gelire dönüştürülebilecek olan okul arazisinin otopark ya da düğün gibi organizasyonlara kiralanması şeklinde elde edilen herhangi bir gelir bulunmamaktadır. Okulun kendi imkanlarıyla elde ettiği gelir kaynaklarından faydalanamadıkları görülmektedir. Özellikle bu ve buna benzer gelir kaynakları hem kurumun saygınlığını yükselten hem de para kazandıran etkinliklerdir. Özellikle projelerle öğrenci ve öğretmenlerin kendilerini geliştirebilecekleri ortamlarda bulunmaları da sağlanabilmektedir. Hem gelir elde ederken hem de gelişime katkı sağlanmaktadır.

M1 Ortaokulunun “öğrencileri sınava hazırlama kursları ve deneme sınavları gelirleri” de bulunmamaktadır. Sekizinci sınıfın sonunda liselere giriş sınavına girecek olan öğrencilere faydalı olması açısından hazırlık kursları açılıp hem başarıyı yükseltmek hem de gelir elde etmek için yapılabilecek bu gelir kaynağında da herhangi bir meblağ bulunmamaktadır.

M1 Ortaokulunun harcama alanları Tablo 4.1.4’te gösterilmiştir.

Tablo 4.1.4. MI Ortaokulunun Harcama Alanları

Harcama Alanları	2013-2014 Öğr. Yılı	2014-2015 Öğr. Yılı	2015-2016 Öğr. Yılı
Personel Giderleri (yönetici, öğretmen, usta öğretici – maaş, ek ders, ikramiye, tazminat vb.)	2.400.000	3.100.000	3.480.000
Yardımcı Personel Giderleri (memur, hizmetli, işçi, güvenlik vb. – maaş, fazla çalışma, ikramiye vb.)	43.000	47.500	60.000
Enerji (odun, kömür, petrol, doğalgaz, elektrik vb.)	47.000	58.000	65.000
Su ve Temizlik Malzemeleri	6.500	7.000	8.000
İletişim (telefon, faks, internet, mektup vb.) ve Ulaşım	650	800	900
Eğitim Araçları Satın Alma ve Bakım-Onarımı (laboratuvar malzemeleri, bilgisayar, yazıcı, öğrenci sırası vb.)	10.000	10.000	12.000
Kitap-Kırtasiye Alımı	7.000	7.000	8.000
Bina ve Tesislerin Bakım-Onarımı (tamirat, boya-badana vb.)	5.000	7.000	30.000
Donatım (mobilya, döşeme, mutfak, bahçe, yangın malzemeleri vb.)	2.000	3.000	5.000
Sosyal Etkinlikler (tiyatro, folklor, spor, tören, ağarlama vb.)	2.500	3.000	3.000
Öğrencilere Yapılan Sosyal Yardımlar (burs vb.)	0	0	0
Yatılı Öğrencilerin Barınma, Beslenme ve Sağlık Giderleri	0	0	0
TOPLAM	2.523.650	3.243.300	3.671.900
TOPLAM (ABD \$)	1.111.740	1.340.207	1.236.330

Kaynak: Okulun Personel Maaş Dosyası, Okul Aile Birliği Gider Defteri, KBS ve EKAP.

NOT: Rakamlar yuvarlanmıştır. Örneğin 7.184 TL 7.200 TL olarak yazılmıştır.

M1 Ortaokulunda en büyük harcama alanı personele yapılan harcamadır ve toplam harcamaların % 95'ini oluşturmaktadır ((% 95+% 96+% 95) / 3=% 95). Harcamalardan ikinci büyük harcama ise enerjidir (odun, kömür, petrol, doğalgaz, elektrik vb.) ve toplam harcamaların % 2'sini oluşturmaktadır ((% 2+% 1+% 2) / 3=% 2). Üçüncü büyük harcama ise yardımcı personele yapılan harcamalardır ve toplam harcamaların % 1'ini oluşturmaktadır.

Okulun harcama alanları incelendiğinde hemen hemen her kalemde harcama yapıldığı görülmektedir. Okul yatılı olmadığı için yatılı öğrencilere ilişkin harcamaların olmadığı görülmektedir. Sosyal etkinlikler ve donatımla ilgili harcama yapılmamıştır. Bunun nedeni sorulduğunda okul yöneticileri şu şekilde yanıtlamışlardır: Okulun çok kalabalık olması ve ikili eğitim veriliyor olması.

M1 Ortaokulunun harcamaları ile öğrenci ve öğretmen sayıları kullanılarak hesaplanan öğrenci ve öğretmen başına düşen yıllık ortalama harcama Tablo 4.1.5'te gösterilmiştir.

Tablo 4.1.5. M1 Ortaokulunda Öğrenci ve Öğretmen Başına Düşen Ortalama Harcama

Öğretim Yılı	Öğrenci Başına Harcama (TL)	Öğrenci Başına Ortalama Harcama (ABD \$)	Öğretmen Başına Harcama (TL)	Öğretmen Başına Ortalama Harcama (ABD \$)
2013-2014	1.515	667	26.667	11.748
2014-2015	1.917	792	33.333	13.774
2015-2016	2.416	813	38.202	12.863
Ortalama	---	757	---	12.795

Not: Türk lirası ABD dolarına çevrilirken, her öğretim yılının Şubat ayının ilk mesai günü kuru esas alınmıştır.

Toplam harcama, toplam öğrenci sayısına bölüldüğünde, her geçen yıl öğrenci başına düşen harcama artmakta, incelenen üç yılın ortalaması alındığında öğrenci başına düşen yıllık ortalama 757 \$ harcama oluşturmaktadır. Öğrenci başına yapılan harcamalar TL üzerinden incelendiğinde her yıl artan bir miktarla karşılaşılan; dolar bazında incelendiğinde düzenli bir şekilde artış olduğu söylenebilir. Türk lirası olarak incelendiğinde sürekli artış yaşandığı yönünde verilere ulaşılsa da dolar kuruyla karşılaştırıldığında her geçen yıl artan harcamalar yapılmadığı görülmektedir.

Öğretmen başına düşen yıllık ortalama harcama miktarı 12.795 \$ çıkmaktadır. Toplam harcama her geçen yıl artmış, öğretmen sayısı ikinci yıl artarken üçüncü yıl azalmıştır. Öğretmen başına düşen harcamanın TL olarak her yıl arttığı görülmektedir. Dolar bazında incelendiğinde ise ikinci yıl belirgin bir biçimde arttığı, üçüncü yıl daha az miktarda arttığı görülmektedir.

M1 Ortaokulundan mezun olmak üzere olan öğrencilerin TEOG sınavından almış oldukları puanlar Tablo 4.1.6’da gösterilmiştir.

Tablo 4.1.6. *M1 Ortaokulundan Mezun Olan Öğrencilerin TEOG sınavı Puanları*

Öğretim Yılı	Alınan En Düşük TEOG Puanı	Alınan En Yüksek TEOG Puanı	Okulun Ortalama TEOG Puanı
2013-2014	310,732	495,220	361,312
2014-2015	308,341	498,447	372,467
2015-2016	310,521	494,039	380,456

Kaynak: Okul Başarı Takip Tabloları.

M1 Ortaokulundan mezun olan öğrencilerden en düşük puan alanlar karşılaştırıldığında, en düşük puanın hemen hemen her yıl benzer olduğu görülmektedir. En yüksek puan alanlar karşılaştırıldığında da hemen hemen her yıl benzer olduğu görülmektedir. En düşük ve en yüksek puanları alan öğrenciye bağlı kaldığından bu puanlar kullanılarak genel yorumlar yapmak olanaklı olmamaktadır. Tüm mezunları esas alarak hesaplanan ortalama puan incelendiğinde, her geçen yıl ortalamanın da arttığı dolayısıyla okulun toplam başarısının arttığı görülmektedir. Yüksek puan alan öğrencilerin daha iyi okullarda eğitim gördükleri ve gelecekte meslek sahibi olmak için girilecek sınavlarda daha başarılı olmaları beklenmektedir.

4+4+4 sisteminin ikinci dört yılını bitiren öğrenciler, 12 yıl zorunlu eğitim kapsamında bir liseye kayıt olmak zorundadırlar. Sekizinci sınıftan mezun olan öğrenciler, TEOG sınav puanları ve akademik başarılarına göre tercih yapmakta ve uygun olan liseye yerleşmektedirler. Öğrencilerin yerleşmiş oldukları liseler Tablo 4.1.7’de gösterilmiştir.

Tablo 4.1.7. *M1 Ortaokulundan Mezun Olan Öğrencilerin Yerleştikleri Lise Türlerine Göre Sayıları*

Öğretim Yılı	Fen ve Sosyal Bilimler Liselerine Yerleşen Öğrenci Sayısı	Anadolu Liselerine Yerleşen Öğrenci Sayısı	Meslek Liselerine Yerleşen Öğrenci Sayısı	İmam-Hatip Liselerine Yerleşen Öğrenci Sayısı	Diğer Liselere Yerleşen Öğrenci Sayısı
2013-2014	38	180	128	21	50
2014-2015	39	209	133	13	38
2015-2016	40	201	107	20	62

Kaynak: Okul Başarı Takip Tabloları.

M1 Ortaokulundan mezun olan öğrencilerin daha çok Anadolu liselerine gitmeyi tercih ettikleri, üç öğretim yılında Anadolu liselerine yerleşme oranlarının yüksek olduğu görülmektedir ve bu oran toplam mezunlara göre % 46 oranındadır. Giriş TEOG sınav puanı ve mezun olduğunda üniversiteye yerleştirme oranları daha yüksek olan Fen ve

Sosyal Bilimler Liselerine yerleşme oranları epey düşüktür ve bu oran toplam mezunlara göre % 9 oranındadır. Üç yıl boyunca Fen ve Sosyal Bilimler Liselerine yerleşen öğrenci sayısının arttığı görüldüğünden genel olarak başarının her geçen yıl arttığı söylenebilir.

M1 Ortaokulundan mezun olan öğrencilerin İmam-Hatip liselerine gitmeyi tercih etmedikleri, üç öğretim yılında İmam-Hatip Liselerine yerleşme oranlarının en düşük olduğu görülmektedir ve bu oran toplam mezunlara göre % 4'tür. Kariyer planlaması yaparken öğrencilerin en az tercih ettikleri lise İmam-Hatip Liseleri olduğu düşünülmektedir.

4.2. P İlçesinden Seçilen P1 Ortaokulu (Genel Ortaokul)

P1 Ortaokulu, ilçe merkezinde bulunmakta ve ikili eğitim yapmaktadır (sabahçı-öğleci). İlçe merkezindeki ve yakın köy ve kasabalardaki öğrenciler eğitim görmektedirler. İlçedeki en kalabalık ortaokuldur. P1 Ortaokulu, bünyesinde barındırdığı bilgisayar teknolojileri sınıfını, kütüphanesini, fen laboratuvarını, atölyelerini aktif olarak kullanarak daha iyi bir eğitim verme çabası içindedir.

P1 Ortaokulunun öğrenci ve öğretmen sayıları Tablo 4.2.1'de görülmektedir.

Tablo 4.2.1. P1 Ortaokulu Öğrenci Sayısı

Öğretim Yılı	Öğrenci			Öğretmen		
	Kız	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam
2013-2014	670	874	1.544	55	57	112
2014-2015	692	932	1.624	56	59	115
2015-2016	700	935	1.635	57	59	116

Kaynak: Okulun Öğrenci ve Personel Kütük Defteri

P1 Ortaokulunda kız ve erkek öğrenci sayısı her geçen yıl artmaktadır. Kız öğrencilerin sayısı ile erkek öğrencilerin sayısı arasında ortalama 200 fark vardır.

P1 Ortaokulunda görev yapmakta olan öğretmen sayısı her geçen yıl artmaktadır. Bunun nedeni şudur: Öğrenci sayısı her yıl artmakta bunun karşılığında ise öğretmen sayısında da artış yaşanmaktadır. Öğrencilerin başarısı için öğrenci sayısı ile orantılı bir şekilde öğretmen sayısını da belirlemek gerekmektedir. Öğretmenin öğrenci başarısına birebir etkisinin olduğu düşünüldüğünde, her öğrenciye ulaşabileceği ve göz temasıyla konunun anlaşılıp anlaşılmadığının kontrolünü yaptığı bir sınıf ortamının oluşturulması gerekmektedir. Bu hususa dikkat edildiği için öğrenci sayısının artmasıyla öğretmen sayısının da artırılması doğru bir adımdır.

Öğrenci sayısının artmasına orantılı olarak öğretmen sayısının artmasının yanı sıra norm kadro fazlası olan öğretmenlerin de bu değişime neden oldukları göz önünde bulundurulmalıdır. Derslere aktif bir şekilde katılmış olmasalar da norm kadro fazlası öğretmenler de kadro itibarı ile o okulun öğretmeni olarak görülmeye devam etmektedir. Öğretmen sayısının artmasına bu durum da sebep olmuş olabilir.

P1 Ortaokulunda derslik ve şube sayısı ile derslik başına ve şube başına düşen öğrenci sayısı Tablo 4.2.2’de görülmektedir.

Tablo 4.2.2. *P1 Ortaokulu Derslik ve Şube Sayısı ile Derslik Başına ve Şube Başına Düşen Öğrenci Sayısı*

Öğretim Yılı	Derslik	Şube	Derslik Başına Öğrenci	Şube Başına Öğrenci
2013-2014	45	56	34,3	27,6
2014-2015	46	64	35,3	25,4
2015-2016	52	72	31,4	22,7
Ortalama	47,7	64	33,7	25,2

Kaynak: Okulun Öğrenci Kayıt Defteri.

P1 Ortaokulunda öğrenci sayısının artmasıyla yeni derslikler açıldığından, derslik sayısı her geçen yıl artmaktadır. Her sınıfta ortalama 16 şube bulunmaktadır. Derslik ve şube başına düşen öğrenci sayısının bu denli yüksek çıkması, ikili öğretim yapılmasından kaynaklanmaktadır. Aynı derslikleri, hem sabahçılar hem öğlenciler kullanmaktadırlar.

Öğrenci sayısının değişmesiyle öğretmen sayısının değişmesi, derslik ve şube sayılarının değişmesi birbirini doğuran normal bir sonuçtur. Öğrenci sayısının artmasıyla yeni derslikler açılarak derslik başına düşen öğrenci sayısının azalması sağlanmıştır. Derslikteki öğrenci sayısının az olmasıyla birlikte daha etkili ve verimli bir öğretim verilmesi gerekmektedir.

P1 Ortaokulunun gelir türleri Tablo 4.2.3’te görülmektedir. Bunlar, merkezi yönetim bütçesi dışındadır, okulun kendi olanak ve çabaları ile elde ettiği gelirlerdir.

Tablo 4.2.3. P1 Ortaokulunun Gelir Kaynakları (TL)

Gelir Türü	2013-2014 Öğr. Yılı	2014-2015 Öğr. Yılı	2015-2016 Öğr. Yılı
İl Özel Yönetimi Bütçesinden Gelen	0	0	0
Eğitime Katkı Payı (Millî Eğitim Vakfı)	0	0	0
Bağışlar (Kişilerce, Kurumlarca, İşletmelerce, ... Yapılan Her Türü Bağış)	66.600	33.500	15.500
Zorunlu Masraflar İçin Velilerden Alınan Paralar	0	0	0
Öğrencileri Sınavlara Hazırlama Kursları ve Deneme Sınavları Gelirleri	0	0	0
Kooperatif Gelirleri	0	0	0
Kantin İşletme / Kira Geliri	36.300	42.800	23.200
Döner Sermaye Geliri (Diğer Okul ve Kurumlara Yapılan Çalışmalar)	0	0	0
Sosyal Etkinlik Gelirleri (tiyatro, çay, kermes, gün, gece vb)	15.500	11.300	0
Ders Kitabı / Yardımcı Ders Kitabı / Dergi Satışlarından Elde Edilen Gelirler	0	0	0
Öğrenci Kiyafeti / Okul Arması Satış Gelirleri	0	0	0
Okul Bina ve Arazisi Gelirleri (otopark, düğün vb)	0	0	0
Dış Kaynak / Proje Geliri (AB Projeleri vb)	0	0	0
Fotokopi vb Gelirleri	0	0	0
Spor Kolu Parası	0	0	0
Pul-Fotoğraf Geliri	0	0	0
Atık Ders Kitabı ve Kağıt Satışından Elde Edilen Gelirler	500	850	0
TOPLAM	118.900	88.450	38.700
TOPLAM (ABD \$)	52.378	36.550	13.030

Kaynak: Okulun Personel Maaş Dosyası, Okul Aile Birliği Gelir Defteri, KBS.

NOT: Rakamlar yuvarlanmıştır. Örneğin 36.296 TL 36.300 TL olarak yazılmıştır.

P1 Ortaokulunun gelir kaynakları incelendiğinde en büyük gelir kaynağının “bağışlar (kişilerce, kurumlarca, işletmelerce, ... yapılan her türlü bağış)” olduğu ve gelir kaynağı incelendiğinde her yıl düzenli olarak azaldığı görülmektedir. İkinci büyük gelir kaynağı ise “kantin işletme / kira geliri”dir. Üçüncü ise “sosyal etkinlik gelirleri (tiyatro, çay, kermes, gün, gece vb.)”dir. Bu üç gelir kaynağı haricinde atık ders kitabı ve kâğıt satışından elde edilen gelirlerden bir miktar para gelmiştir. Diğer gelir kalemlerinin herhangi bir gelir getirmediği görülmektedir. P1 Ortaokuluna kamudan gelen herhangi bir geliri de bulunmamaktadır. P1 Ortaokulunun yıllık ortalama geliri 33.986 ABD dolarıdır.

Gelirin her geçen yıl artması, eğitim öğretim çalışmalarının daha verimli olmasını sağlayacak koşulların oluşması demektir. Gelirin artmasıyla olanaklar ve fiziki ortamın güzelleştirilmesi ile öğrencilerin daha başarılı olabilecekleri ortamların oluşturulması demektir.

P1 Ortaokulu, yerel olanakları, bağışları ve sosyal etkinlikleri aktif olarak kullanmış ve gelir yaratmıştır. Bundan dolayı kendi olanaklarıyla gelir kaynaklarını arttırmışlardır.

P1 Ortaokulunun dış kaynaklardan (AB projeleri gibi) herhangi bir gelirin olmadığı görülmektedir. Yine mevcut fiziki şartları kullanarak gelire dönüştürülebilecek olan okul arazisinin otopark ya da düğün gibi organizasyonlara kiralanması şeklinde elde edilen herhangi bir gelir bulunmamaktadır. Özellikle bu ve buna benzer gelir kaynakları hem kurumun saygınlığını yükselten hem de para kazandıran etkinliklerdir. Özellikle projelerle öğrenci ve öğretmenlerin kendilerini geliştirebilecekleri ortamlarda bulunmaları da sağlanabilmektedir. Hem gelir elde ederken hem de gelişime katkı sağlayacaktır.

P1 Ortaokulunun harcama alanları Tablo 4.2.4’te görülmektedir.

Tablo 4.2.4. P1 Ortaokulunun Harcama Alanları

Harcama Alanları	2013-2014 Öğr. Yılı	2014-2015 Öğr. Yılı	2015-2016 Öğr. Yılı
Personel Giderleri (yönetici, öğretmen, usta öğretici – maaş, ek ders, ikramiye, tazminat vb.)	2.345.000	3.500.000	3.710.000
Yardımcı Personel Giderleri (memur, hizmetli, işçi, güvenlik vb. – maaş, fazla çalışma, ikramiye vb.)	66.000	67.500	69.500
Enerji (odun, kömür, petrol, doğalgaz, elektrik vb.)	40.000	45.000	50.000
Su ve Temizlik Malzemeleri	34.800	35.000	42.900
İletişim (telefon, faks, internet, mektup vb.) ve Ulaşım	0	0	0
Eğitim Araçları Satın Alma ve Bakım-Onarımı (laboratuvar malzemeleri, bilgisayar, yazıcı, öğrenci sırası vb.)	0	0	0
Kitap-Kırtasiye Alımı	3.500	2.750	3.000
Bina ve Tesislerin Bakım-Onarımı (tamirat, boya-badana vb.)	14.500	16.750	900
Donatım (mobilya, döşeme, mutfak, bahçe, yangın malzemeleri vb.)	0	0	0
Sosyal Etkinlikler (tiyatro, folklor, spor, tören, ağarlama vb.)	0	0	0
Öğrencilere Yapılan Sosyal Yardımlar (burs vb.)	0	0	0
Yatılı Öğrencilerin Barınma, Beslenme ve Sağlık Giderleri	0	0	0
TOPLAM	2.503.800	3.667.000	3.876.300
TOPLAM (ABD \$)	1.102.996	1.515.289	1.305.152

Kaynak: Okulun Personel Maaş Dosyası, Okul Aile Birliği Gider Defteri, KBS ve EKAP.

NOT: Rakamlar yuvarlanmıştır. Örneğin 34.830 TL 34.800 TL olarak yazılmıştır.

P1 Ortaokulunda en büyük harcama personel giderleridir ve toplam giderlerin % 95'ini oluşturmaktadır ((% 94+% 95+% 96) / 3=% 95). İkinci büyük harcama alanı yardımcı personel giderleridir ve toplam giderlerin % 2'sini oluşturmaktadır ((% 3+% 2+% 2) / 3=% 2,3). Üçüncü sırada enerji gideri yer almaktadır ve toplam giderlerin % 1'ini oluşturmaktadır ((% 2+% 1+% 1) / 3=% 1,3). Toplamda altı kalemede harcama yapıldığı görülmektedir. Okul yatılı olmadığı için yatılı öğrencilerle ilgili giderlerin olmadığı gibi sosyal etkinlikler ve donatımla ilgili alanlarda da harcama yapılmadığı görülmektedir.

P1 Ortaokulunun incelenen üç yıl içindeki giderleri ile öğrenci ve öğretmen sayıları kullanılarak hesaplanan öğrenci ve öğretmen başına düşen maliyet Tablo 4.2.5'te gösterilmiştir.

Tablo 4.2.5. *P1 Ortaokulunda Öğrenci ve Öğretmen Başına Ortalama Harcama*

Öğretim Yılı	Öğrenci Başına Ortalama Harcama (TL)	Öğrenci Başına Ortalama Harcama (ABD \$)	Öğretmen Başına Harcama (TL)	Öğretmen Başına Ortalama Harcama (ABD \$)
2013-2014	1.622	715	20.938	9.224
2014-2015	2.258	933	30.435	12.576
2015-2016	2.371	798	31.983	10.769
Ortalama	---	815	---	10.856

Not: Türk lirası ABD dolarına çevrilirken her öğretim yılının Şubat ayının ilk mesai günü kuru esas alınmıştır.

Toplam gider toplam öğrenci sayısına bölüldüğünde her geçen yıl öğrenci başına harcama artmakta, incelenen üç yılın ortalaması alındığında öğrenci başına düşen yıllık ortalama 815 \$ harcama yapılmaktadır. Öğrenci başına düşen harcamaları, TL üzerinden incelediğimizde her yıl artan bir miktarla karşılaşırken, dolar bazında irdelediğimizde ikinci yıl ilk yıla göre epey yüksek miktarda harcama yapılmıştır. Üçüncü yıl ise dolar bazında ikinci yıla göre daha düşük gider oluşmaktadır. Türk lirasının dolar bazında değerlendirilmesi göz önüne alındığında üçüncü yıl ikinci yıla göre daha az gider oluşmuştur. Türk lirası bazında her yıl artış yaşandığı görülürken dolar kuru karşılaştırılmasında ikinci yılda diğer iki yıldan daha yüksek maliyetler çıktığı görülmektedir.

Personel giderleri öğretmen sayısına bölüldüğünde üç yılın ortalaması alındığında öğretmen başına düşen yıllık gider miktarı 10.856 \$'dır. Toplam gider her geçen yıl artmış, öğretmen sayısı da her yıl artmıştır. Öğretmen başına düşen giderin TL bazında incelemesinde her yıl artan miktarlar olduğu görülmektedir. Dolar bazında incelendiğinde

ise ikinci yıl belirgin bir yükseliş yaşanırken üçüncü yıl daha az miktarda harcama yapıldığı görülmektedir.

P1 Ortaokulundan mezun olan öğrencilerin TEOG sınavından almış oldukları puanları Tablo 4.2.6’da görülmektedir.

Tablo 4.2.6. *P1 Ortaokulundan Mezun Olan Öğrencilerin TEOG sınavı puanları*

Öğretim Yılı	Alınan En Düşük TEOG Puanı	Alınan En Yüksek TEOG Puanı	Okulun Ortalama TEOG Puanı
2013-2014	0	0	0
2014-2015	286,703	490,988	387,544
2015-2016	288,982	491,763	390,285

Kaynak: Okul Başarı Takip Tabloları.

P1 Ortaokulundan mezun olan öğrencilerden en düşük puan alan öğrencileri karşılaştırdığımızda en düşük puanın her geçen yıl arttığı görülmektedir. En yüksek puan alan öğrencileri karşılaştırdığımızda en yüksek puanın arttığı görülmektedir. Tüm mezunları temel alarak hesaplanan ortalama puan incelenmiş, her geçen yıl ortalamanın da arttığı dolayısıyla okulun toplam başarısının arttığı görülmektedir. P1 Ortaokulu 2013-2014 öğretim yılında henüz mezun vermediği için o yıla ait TEOG sınavı puanları hesaplanamamıştır, ancak her geçen yıl daha başarılı öğrenciler mezun ettiği görülmektedir.

Türkiye’de zorunlu eğitim 12 yıl olduğundan ortaokuldan bir liseye gidecek olan öğrenciler TEOG sınavı puanları ve akademik başarılarına göre liseye yerleşmektedirler. Ortaokuldan mezun olan öğrencilerin yerleşme oranı % 100’dür ve yerleşilen lise türleri Tablo 4.2.7’de görülmektedir.

Tablo 4.2.7. *P1 Ortaokulundan Mezun Olan Öğrencilerin Yerleştikleri Lise Türlerine Göre Sayıları*

Öğretim Yılı	Fen ve Sosyal Bilimler Liselerine Yerleşen Öğrenci Sayısı	Anadolu Liselerine Yerleşen Öğrenci Sayısı	Meslek Liselerine Yerleşen Öğrenci Sayısı	İmam-Hatip Liselerine Yerleşen Öğrenci Sayısı	Diğer Liselere Yerleşen Öğrenci Sayısı
2013-2014	-	-	-	-	-
2014-2015	8	140	127	41	98
2015-2016	9	152	147	37	82

Kaynak: Okul Başarı Takip Tabloları.

P1 Ortaokulundan mezun olan öğrencilerin daha çok Anadolu liselerine gitmeyi tercih ettikleri, Anadolu liselerine yerleşme oranlarının yüksek olduğu görülmektedir ve bu oran toplam mezunlara göre % 35 oranındadır. TEOG puanı ve üniversiteye yerleştirme

oranları daha yüksek olan Fen ve Sosyal Bilimler Liselerine yerleşme oranları epey düşüktür ve bu oran toplam mezunlara göre % 4 oranındadır. İki yıl boyunca Fen ve Sosyal Bilimler Liselerine yerleşen öğrenci sayısı artmıştır. P1 Ortaokulunun öğrencilerinin başarıları artarak devam etmektedir.

P1 Ortaokulundan mezun olan öğrencilerin gitmeyi tercih ettikleri ikinci okul türü Meslek liseleri olmuştur ve meslek liselerine yerleşen öğrencilerin oranı toplam mezunlara göre % 34'tür. Her geçen yıl Meslek liselerine yerleşen öğrenci sayısı artmaktadır. Meslek liseleri İmam- Hatip liselerine göre daha çok tercih edilmektedir. İmam- Hatip liselerine yerleşen öğrencilerin toplam öğrencilere oranı ise % 9'dur. Her geçen yıl ise İmam- Hatip liselerine yerleşen öğrenci sayısında azalma olmaktadır.

4.3. A İlçesinden Seçilen A1 Ortaokulu (Taşımali Ortaokul)

A1 Ortaokulu, ilçe merkezindeki ve yakın köy ve kasabalardaki öğrencilerin taşımali olarak eğitim görmeye geldikleri ortaokuldur. A1 Ortaokulu, bünyesinde barındırdığı bilgisayar teknolojileri sınıfını, kütüphanesini, fen laboratuvarını, konferans salonunu, atölyesini aktif olarak kullanarak daha iyi bir eğitim verme çabası içindedir.

A1 Ortaokulunun öğrenci ve öğretmen sayısı Tablo 4.3.1'de görülmektedir.

Tablo 4.3.1. A1 Ortaokulu Öğrenci ve Öğretmen Sayısı

Öğretim Yılı	Öğrenci			Öğretmen		
	Kız	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam
2013-2014	245	330	575	20	22	42
2014-2015	236	324	560	22	21	43
2015-2016	215	290	505	20	20	40

Kaynak: Okulun Öğrenci ve Personel Kütük Defteri.

A1 Ortaokulu, ilçedeki taşımali eğitim yapan en kalabalık ortaokuldur. Okulun hem kız hem de erkek öğrenci sayısında her öğretim yılında azalmalar olmuştur. Toplam öğrenci sayısı her geçen yıl azalmaktadır. Bunun nedeni şu olabilir: İlçeye taşımali olarak gelen ya da ilçe içinde taşımali olarak okula ulaşan öğrencilerin daha kolay ulaşımına sahip okulları tercih etmiş olmalarıdır. Aileler ortaokul düzeyindeki çocuklarının yaşları itibariyle taşımali olarak okula ulaşmalarını sağlıklı bulmuyor olabilirler. Okula yakın semtlere taşınarak çocuklarının okula gitmelerini kolaylaştırıyor olabilirler.

Türkiye İstatistik Kurumu 27594 sayılı haber bülteninde; cinsiyet eşitliği endeksinin incelenmesi sonucunda, kız çocuklarının daha çok okulları kullandıkları görülmektedir. Türkiye genelinde ortaokul düzeyindeki çocukların cinsiyetleri kıyaslandığında oran olarak

birbirlerine çok yakın olduğu, hatta kızların sayısının az da olsa daha yüksek olduğu görülmektedir. A1 Ortaokulundaki kız öğrencilerin sayısı ile erkek öğrencilerin sayısı arasında önemli farklar vardır ve bu fark % 74 kadardır. Bunun nedeni şu olabilir: Aileler, kız çocuklarını daha kolay ulaşımına sahip okullara göndermeyi tercih etmekte, taşımaları şeklinde okula gitmelerini riskli bulmaktadırlar.

A1 Ortaokulunda görev yapmakta olan öğretmen sayısı hemen hemen sabittir, 40 dolaylarındadır. Kadın ve erkek öğretmenlerin sayısı birbirine yakındır.

A1 Ortaokulunda, derslik ve şube sayısı ile derslik başına ve şube başına düşen öğrenci sayısı Tablo 4.3.2’de görülmektedir.

Tablo 4.3.2. *A1 Ortaokulu Derslik ve Şube Sayısı ile Derslik ve Şube Başına Düşen Öğrenci Sayısı*

Öğretim Yılı	Derslik	Şube	Derslik Başına Öğrenci	Şube Başına Öğrenci
2013-2014	23	20	25	28,8
2014-2015	23	20	24,3	28
2015-2016	22	20	23	25,3
Ortalama	22,6	20	24,1	27,4

Kaynak: Okulun Öğrenci Kayıt Defteri.

A1 Ortaokulu, 23 derslikten oluşmaktadır. Her sınıfta beş şube bulunmaktadır, örneğin beşinci sınıfta öğrenciler 5A, 5B, 5C, 5D, 5E isimli şubelerde öğrenim görmektedirler. Derslik başına ve şube başına düşen öğrenci sayısı giderek azalmaktadır.

A1 ortaokulunun gelir kaynakları birebir aktif bir şekilde kullanmadığı, proje yapılmadığı, sosyal faaliyet yapılmadığı, okulun arsa ve binalarının kiraya verilerek gelir kaynaklarının artırılması sağlanmamıştır. Gelir kaynaklarının çoğu boş kalmıştır.

A1 Ortaokulunun dış kaynaklardan herhangi bir gelirinin olmadığı görülmekte, Avrupa Birliği Projelerine katılmadıklarından kaynaklanan bu durum gelir olarak yansıtılmamaktadır. Yine mevcut fiziki şartları kullanarak gelire dönüştürülebilecek olan okul arazisinin otopark ya da düğün gibi organizasyonlara kiralanması şeklinde elde edilen herhangi bir gelir bulunmamaktadır. Okulun kendi imkânlarıyla elde ettiği gelir kaynaklarından faydalanamadıkları görülmektedir. Özellikle bu ve buna benzer gelir kaynakları hem kurumun saygınlığını yükselten hem de para kazandıran etkinliklerdir. Özellikle projelerle öğrenci ve öğretmenlerin kendilerini geliştirebilecekleri ortamlarda bulunmaları da sağlanabilmektedir. Hem gelir elde ederken hem de gelişime katkı sağlanmaktadır.

A1 Ortaokulunun gelir türleri ile ilgili ayrıntılar Tablo 4.3.3’te gösterilmiştir.

Tablo 4.3.3. AI Ortaokulunun Gelir Kaynakları (TL)

Gelir Türü	2013-2014 Öğr. Yılı	2014-2015 Öğr. Yılı	2015-2016 Öğr. Yılı
İl Özel Yönetimi Bütçesinden Gelen	0	0	0
Eğitime Katkı Payı (Millî Eğitim Vakfı)	0	0	0
Bağışlar (Kişilerce, Kurumlarca, İşletmelerce, ... Yapılan Her Türü Bağış)	1.900	18.000	7.000
Zorunlu Masraflar İçin Velilerden Alınan Paralar	0	0	0
Öğrencileri Sınavlara Hazırlama Kursları ve Deneme Sınavları Gelirleri	0	0	0
Kooperatif Gelirleri	0	0	0
Kantin İşletme / Kira Geliri	5.000	6.400	6.000
Döner Sermaye Geliri (Diğer Okul ve Kurumlara Yapılan Çalışmalar)	0	0	0
Sosyal Etkinlik Gelirleri (tiyatro, çay, kermes, gün, gece vb)	0	0	0
Ders Kitabı / Yardımcı Ders Kitabı / Dergi Satışlarından Elde Edilen Gelirler	0	0	0
Öğrenci Kıyafeti / Okul Arması Satış Gelirleri	0	0	0
Okul Bina ve Arazisi Gelirleri (otopark, düğün, meyve ağaçları vb)	0	0	0
Dış Kaynak / Proje Geliri (AB Projeleri vb)	0	0	0
Fotokopi vb Gelirleri	0	0	0
Spor Kolu Parası	0	0	0
Pul-Fotoğraf Geliri	0	0	0
Atık Ders Kitabı ve Kağıt Satışından Elde Edilen Gelirler	150	150	150
TOPLAM	7.050	24.550	13.150
TOPLAM (ABD \$)	3.106	10.145	4.428

Kaynak: Okulun Personel Maaş Dosyası, Okul Aile Birliği Gelir Defteri, KBS.
NOT: Rakamlar yuvarlanmıştır. Örneğin 6.358 TL 6.400 TL olarak yazılmıştır.

A1 Ortaokulunun gelir kaynakları incelendiğinde en büyük gelir kaynağının bağışlar (kişilerce, kurumlarca, işletmelerce, ... yapılan her türlü bağış) olduğu görülmektedir. 2014-2015 öğretim yılında diğer yıllara göre daha çok bağış yapıldığı görülmektedir. İkinci büyük gelir kaynağı “kantin işletme/kira gelirleri”dir. Üçüncü büyük gelir kaynağı ise atık ders kitabı ve kâğıt satışından elde edilen gelirlerdir.

İncelemeler sırasında A1 Ortaokulunun bu üç kalemden başka bir gelir kaynağı bulunmamaktadır. A1 Ortaokuluna kamudan gelen herhangi bir miktar gelir bulunmamaktadır. A1 Ortaokulunun yıllık ortalama geliri 5.893 ABD dolarıdır. Üç kalemden gelir elde etmektedirler.

A1 Ortaokulunun “öğrencileri sınava hazırlama kursları ve deneme sınavları gelirleri” de bulunmamaktadır. Sekizinci sınıfın sonunda liselere giriş sınavına girecek olan öğrencilere faydalı olması açısından hazırlık kursları açılıp hem başarıyı yükseltmek hem de gelir elde etmek için yapılabilecek bu gelir kaynağında da herhangi bir meblağ bulunmamaktadır.

Farklı öğretim yıllarında gelirlerin kalemleri ve miktarlarının birbirine çok yakın değerler olduğu görülmektedir. Yeni bir kalemde gelir edilmemiş, varolan kalemlerin de miktarlarında büyük değişimler olmamaktadır. Öğrenci sayısındaki değişimlere rağmen gelirlerin en büyük payına sahip olan bağışlarda gözle görülür büyük artışlar ya da azalışlar olmamıştır.

Kantin işletme gelirleri elde edildiğinden kooperatif gelirlerinin olmaması normal bir sonuçtur. Bir okulda hem kooperatif hem de kantin gelirin olması mümkün değildir. Aynı şekilde ve alanda çalıştıkları için birinin tercih edilmesi gerekmektedir. A1 Ortaokulunda kantin geliri bulunmakta, kantin işletme geliri her geçen yıl artan gelir sağlamaktadır.

A1 Ortaokulunun harcama alanları Tablo 4.3.4’te gösterilmiştir.

Tablo 4.3.4. *AI Ortaokulunun Harcama Alanları*

Harcama Alanları	2013-2014 Öğr. Yılı	2014-2015 Öğr. Yılı	2015-2016 Öğr. Yılı
Personel Giderleri (yönetici, öğretmen, usta öğretici – maaş, ek ders, ikramiye, tazminat vb.)	1.100.000	1.330.000	1.410.000
Yardımcı Personel Giderleri (memur, hizmetli, işçi, güvenlik vb. – maaş, fazla çalışma, ikramiye vb.)	43.000	45.500	48.000
Enerji (odun, kömür, petrol, doğalgaz, elektrik vb.)	11.000	15.000	20.000
Su ve Temizlik Malzemeleri	5.500	6.000	7.000
İletişim (telefon, faks, internet, mektup vb.) ve Ulaşım	1.000	1.100	1.200
Eğitim Araçları Satın Alma ve Bakım-Onarımı (laboratuvar malzemeleri, bilgisayar, yazıcı, öğrenci sırası vb.)	1.300	1.400	800
Kitap-Kırtasive Alımı	1.400	4.000	3.000
Bina ve Tesislerin Bakım-Onarımı (tamirat, boya-badana vb.)	200	1.600	1.800
Donatım (mobilya, döşeme, mutfak, bahçe, yangın malzemeleri vb.)	0	0	150
Sosyal Etkinlikler (tivatro, folklor, spor, tören, ağırlama vb.)	300	500	600
Öğrencilere Yapılan Sosyal Yardımlar (burs vb.)	0	0	0
Yatılı Öğrencilerin Barınma, Beslenme ve Sağlık Giderleri	0	0	0
Taşınmalı Öğrencilerin Beslenme ve Taşınma Giderleri	21.000	22.500	20.000
TOPLAM	1.184.700	1.427.600	1.512.550
TOPLAM (ABD \$)	521.894	598.917	509.276

Kaynak: Okulun Personel Maaş Dosyası, Okul Aile Birliği Gider Defteri, KBS ve EKAP.

NOT: Rakamlar yuvarlanmıştır. Örneğin 1.358 TL 1.400 TL olarak yazılmıştır.

A1 Ortaokulunda en büyük harcama personele (okul yöneticileri ve öğretmenlere) yapılmaktadır ve toplam harcamaların % 93'ünü oluşturmaktadır ((% 92+% 93+% 93) / 3=% 93). Harcamaların ikinci büyük kısmı “diğer personele” yapılmaktadır ve toplam harcamaların % 3'ünü oluşturmaktadır ((% 4+% 3+% 3) / 3=% 3). Personel giderlerinin en üst seviyede olmasından dolayı kamu bütçesinin bu gideri karşılamak için yüklü bir miktar para ayırması gerekmektedir. Üçüncü sırada taşınmalı öğrencilerin beslenme taşıma vb. giderleri yer almaktadır ve toplam giderlerin % 2'sini oluşturmaktadır ((% 2+% 2+% 1) / 3= % 2). Okul yatılı olmadığı için yatılı öğrencilerle ilgili giderlerin olmadığı görülmektedir.

Taşınmalı ortaokulların taşıma işleri İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünün yapmış olduğu yıllık ihaleler ile gerçekleştirilmektedir. İlçe sınırları içindeki tüm okulların taşıma ve yemek gereksinimleri, bu ihaleleri kazanan işletme ve şirketlerin yerine getirdikleri hizmetlerdir. EKAP vasıtasıyla tüm ihalelere ulaşılmıştır, ancak tüm ilçeye ait olan maliyet teknik şartnameler incelenerek gerçeğe en yakın şekilde veri haline dönüştürülmüştür.

Okullarda, taşıma ve yemek maliyetine ilişkin veri yoktur. Bu veriler ilçe milli eğitim müdürlüklerindedir. İhaleler yüksek maliyetli olduğundan ihalelerin tamamının tek bir okulun maliyetinde gösterilmesi uygun olmayacaktır. Dolayısıyla taşıma ve yemek ihalelerinin öğrenci başına düşen maliyetlerde hesaba katılması, öğrenci sayısına indirgenerek harcama alanı tablosuna eklenmiştir.

Köyden ya da kasabadan gelen öğrenci sayısındaki değişim her yıl yaşanmasına rağmen taşıma ve yemek harcamalarında büyük değişimler yaşanmamıştır. Üç yıl boyunca hemen hemen aynı kalmıştır.

A1 Ortaokuluna ilk yıl 50, ikinci yıl 43, üçüncü yıl ise 26 öğrenci taşınarak geldiğinden $21.000/50= 420$ TL, $22.500/43=523$ TL, $20.000/26=769$ TL öğrenci başına taşıma ve yemek maliyetleri oluşmaktadır. Üç yılın ortalaması alındığında öğrenci başına taşıma ve yemek maliyeti 571 TL olmaktadır.

A1 Ortaokulunda öğrenci ve öğretmen başına düşen yıllık ortalama harcama Tablo 4.3.5'te gösterilmiştir.

Tablo 4.3.5. A1 Ortaokulunda Öğrenci ve Öğretmen Başına Düşen Harcama

Öğretim Yılı	Öğrenci Başına Ort. Harcama (TL)	Öğrenci Başına Ortalama Harcama (ABD \$)	Öğretmen Başına Düşen Harcama (TL)	Öğretmen Başına Ortalama Harcama (ABD \$)
2013-2014	2.060	907	26.190	11.537
2014-2015	2.549	1.053	30.930	12.781
2015-2016	2.995	1.008	35.250	11.869
Ortalama	---	989	---	12.062

Not: Türk lirası ABD dolarına çevrilirken her öğretim yılının Şubat ayının ilk mesai günü kuru esas alınmıştır.

İncelenen üç yılın ortalaması alındığında öğrenci başına yıllık ortalama 989 \$ harcanmaktadır. Üç yılın ortalaması alındığında, öğretmen başına düşen yıllık harcama 12.062 \$'dır. Toplam giderin artması ve aynı zamanda öğretmen sayısının da azalmış olması öğretmen başına düşen gider miktarını da artırmaktadır.

Geçen yıllara göre öğrenci ve öğretmen maliyetleri hemen hemen aynı düzeyde kalmıştır. Dikkate değer bir artış ya da azalış yoktur.

A1 Ortaokulundan mezun olan öğrencilerin TEOG sınavından almış oldukları puanlar Tablo 4.3.6'da görülmektedir.

Tablo 4.3.6. A1 Ortaokulundan Mezun Olan Öğrencilerin TEOG Puanları

Öğretim Yılı	Alınan En Düşük TEOG Puanı	Alınan En Yüksek TEOG Puanı	Okulun Ortalama TEOG Puanı
2013-2014	300,354	469,155	322,641
2014-2015	307,681	471,879	328,042
2015-2016	303,118	480,127	329,543

Kaynak: Okul Başarı Takip Tabloları.

A1 Ortaokulundan mezun olan öğrencilerin almış oldukları en düşük puanlar incelendiğinde 304 puan dolayında olduğu görülmektedir. Öğrencilerin aldıkları en yüksek puanlara bakıldığında her geçen yıl arttığı görülmektedir. Bu da bireysel başarıları yüksek öğrencilerin mezun edildiği anlamına gelmektedir. Tüm mezunları temel alarak hesaplanan ortalama puan ise her geçen yıl artmaktadır, dolayısıyla okulun toplam başarısı artmaktadır. Bunun nedeni şu olabilir: Bireysel başarısı yüksek öğrencilerin bir lokomotif gibi başarıyı yukarıya çekmeleri ve onlarla birlikte eğitim gören diğer öğrencilerin de başarılı olmak için çabalamalarından kaynaklanmaktadır.

A1 Ortaokulundan mezun olan öğrencilerin hepsi bir liseye kayıt yaptırmıştır, TEOG sınavı puanlarına göre lise tercihi yapabilen öğrencilerin, hangi türde liselere kayıt yaptıkları Tablo 4.3.7'da gösterilmiştir.

Tablo 4.3.7. A1 Ortaokulundan Mezun Olan Öğrencilerin Yerleştikleri Lise Türlerine Göre Sayıları

Öğretim Yılı	Fen ve Sosyal Bilimler Liselerine Yerleşen Öğrenci Sayısı	Anadolu Liselerine Yerleşen Öğrenci Sayısı	Meslek Liselerine Yerleşen Öğrenci Sayısı	İmam-Hatip Liselerine Yerleşen Öğrenci Sayısı	Diğer Liselere Yerleşen Öğrenci Sayısı
2013-2014	9	65	21	10	12
2014-2015	18	67	20	9	9
2015-2016	9	55	32	8	10

Kaynak: Okul Başarı Takip Tabloları.

A1 Ortaokulundan mezun olan öğrencilerin daha çok Anadolu liselerini tercih ettikleri, Anadolu liselerine yerleşme oranlarının yüksek olduğu görülmektedir ve bu oran toplam mezunlara göre % 52 dolayındadır. TEOG sınavı puanları ve üniversiteye yerleştirme oranları daha yüksek olan Fen ve Sosyal Bilimler Liselerine yerleşme oranları epey düşüktür ve bu oran toplam mezunlara göre % 10 oranındadır, ancak ikinci yıl Fen ve Sosyal Bilimler Liselerine yerleşen öğrenci sayısı iki katına çıkmışken üçüncü yıl yerleşen öğrenci sayısı tekrar azalmıştır. Bunun nedeni şöyle açıklanabilir: TEOG sınavının puanları incelenerek yorum yapılmaktadır, ancak tüm öğrenciler arasında bu puanların yeri ve başarısının önemi büyüktür. Puan olarak 2014-2015 öğretim yılında alınan 470,000 puanla Fen Lisesine girilebilirken aynı puan bir sonraki yıl Fen Lisesine yerleşme olanağı sağlayamayabilir. Ayrıca her Fen Lisesinin puanı aynı değildir, özellikle ilçelerde bulunan Fen Liselerinin puanları, merkezdekilere göre daha düşüktür. Yüksek puan almış ancak merkezdeki Fen Lisesine yerleşemeyen öğrenci merkezde olmak için Anadolu Lisesi tercih edebilecekken, Fen Lisesine gitmek için ilçeye de gitmeyi göze alabilmektedir.

4.4. B İlçesinden Seçilen B1 Ortaokulu (Taşımali Ortaokul)

B1 Ortaokulu, ilçe merkezindeki ve yakın bölgelerdeki köy ve kasabalardaki öğrencilerin taşımali olarak eğitim görmeye geldikleri ortaokuldur. B1 Ortaokulu, bünyesinde barındırdığı bilgisayar teknolojileri sınıfını, kütüphanesini, fen laboratuvarını, konferans salonunu aktif olarak kullanarak daha iyi bir eğitim verme çabası içindedir.

B1 Ortaokulunun öğrenci ve öğretmen sayısı Tablo 4.4.1’de gösterilmiştir.

Tablo 4.4.1. *B1 Ortaokulu Öğrenci ve Öğretmen Sayısı*

Öğretim Yılı	Öğrenci			Öğretmen		
	Kız	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam
2013-2014	82	81	163	8	5	13
2014-2015	78	70	148	9	5	14
2015-2016	67	73	140	10	5	15

Kaynak: Okulun Öğrenci ve Personel Kütük Defteri.

B1 Ortaokulunun ortalama 150 öğrencisi vardır. Kız öğrencilerin sayısı ile erkek öğrencilerin sayısı arasında önemli fark yoktur. Toplam öğrenci sayısı her geçen yıl azalmaktadır. Bunun nedeni şu olabilir: B ilçe olarak az nüfusa sahip, iş olanakları düşük olan bir ilçe olduğundan aileler iş bulabilecekleri yerlere göç etmekte, buralar da merkez ilçeler olmaktadır. Merkezdeki okullara giden öğrencileri nedeniyle de bu okuldaki öğrenci sayısında düşüşler yaşanmıştır.

B1 Ortaokulunda görev yapmakta olan öğretmen sayısı her öğretim yılında artmıştır. Bunun nedeni şu olabilir: B ilçesi merkeze yakın bir ilçe olduğundan merkezden gelen öğretmen sayısında artış olmuştur. Sabit işi olanlar için B ilçesi yaşanabilir hatta turistik bir yer olduğundan öğretmenler burada çalışmak istemektedirler. Ancak öğrenci sayısının yıldan yıla azaldığı bir okulda, öğretmen sayısının artması, milli eğitim sisteminde “eğitim planlamasının” yeterince yapılmadığını göstermektedir. Eğitim planlaması bağlamında “norm kadro” sisteminin işletilmediğini göstermektedir.

B1 Ortaokulunda, derslik ve şube sayısı ile derslik başına ve şube başına düşen öğrenci sayısı Tablo 4.4.2’de görülmektedir.

Tablo 4.4.2. *B1 Ortaokulunda Derslik ve Şube Sayısı ile Derslik Başına ve Şube Başına Düşen Öğrenci Sayısı*

Öğretim Yılı	Derslik	Şube	Derslik Başına Öğrenci	Şube Başına Öğrenci
2013-2014	9	8	18,1	20,4
2014-2015	9	8	16,4	18,5
2015-2016	9	8	15,5	17,5
Ortalama	9	8	16,7	18,8

Kaynak: Okulun Öğrenci Kayıt Defteri.

B1 Ortaokulu toplamda 9 derslikten oluşmaktadır, ancak öğrenci sayısı az olduğu için dersliklerden biri boştur. Her sınıfta iki şube bulunmaktadır, beşinci sınıflar 5A ve 5B dersliklerinde öğrenim görmektedirler. Derslik başına ve şube başına düşen öğrenci sayısı giderek azalmaktadır.

B1 Ortaokulunun gelir türleri Tablo 4.4.3’te gösterilmiştir. Bunlar, merkezi yönetim bütçesi dışındadır, okulun kendi olanak ve çabaları ile elde ettiği gelirlerdir.

Tablo 4.4.3. B1 Ortaokulunun Gelir Kaynakları (TL)

Gelir Türü	2013-2014 Öğr. Yılı	2014-2015 Öğr. Yılı	2015-2016 Öğr. Yılı
İl Özel Yönetimi Bütçesinden Gelen	0	0	0
Eğitime Katkı Payı (Millî Eğitim Vakfı)	0	0	0
Bağışlar (Kişilerce, Kurumlarca, İşletmelerce, ... Yapılan Her Türü Bağış)	4.800	2.050	4.600
Zorunlu Masraflar İçin Velilerden Alınan Paralar	0	0	0
Öğrencileri Sınavlara Hazırlama Kursları ve Deneme Sınavları Gelirleri	0	0	0
Kooperatif Gelirleri	0	0	0
Kantin İşletme / Kira Geliri	600	1.800	1.100
Döner Sermaye Geliri (Diğer Okul ve Kurumlara Yapılan Çalışmalar)	0	0	0
Sosyal Etkinlik Gelirleri (tiyatro, çay, kermes, gün, gece vb)	0	0	0
Ders Kitabı / Yardımcı Ders Kitabı / Dergi Satışlarından Elde Edilen Gelirler	0	0	0
Öğrenci Kıyafeti / Okul Arması Satış Gelirleri	0	0	0
Okul Bina ve Arazisi Gelirleri (otopark, düğün, meyve ağaçları vb)	2.850	3.000	3.000
Dış Kaynak / Proje Geliri (AB Projeleri vb)	0	0	0
Fotokopi vb Gelirleri	0	0	0
Spor Kolu Parası	0	0	0
Pul-Fotoğraf Geliri	0	0	0
Atık Ders Kitabı ve Kâğıt Satışından Elde Edilen Gelirler	300	0	0
TOPLAM	8.550	6.850	8.700
TOPLAM (ABD \$)	3.767	2.831	2.929

Kaynak: Okulun Personel Maaş Dosyası, Okul Aile Birliği Gelir Defteri, KBS.
 NOT: Rakamlar yuvarlanmıştır. Örneğin 1.090 TL 1.100 TL olarak yazılmıştır.

B1 Ortaokulunun gelir kaynakları incelendiğinde en büyük gelir kaynağının bağışlar (kişilerce, kurumlarca, işletmelerce, ... yapılan her türlü bağış) olduğu görülmektedir.

İkinci büyük gelir kaynağı olarak “okul bina ve arazisi gelirleri” görülmektedir. Okul müdürüyle yapılan görüşmede, okulun arka bahçesinde bulunan arazide zeytin ağaçlarının bulunduğu ve zeytin ağaçlarının hasatından elde edilen gelirler sayesinde birçok gereksinimin karşılandığı öğrenilmiştir. Okulun bahçesi hem çocukların bitki ve doğa sevgisini artırmakta, hem de gelir oluşturmaktadır. Masrafı olmayan, tüm hasatın sonunda gelir sağlayan bu ağaçlar en önemli gelir kaynaklarından birini oluşturmaktadır.

Üçüncü büyük gelir olarak ise “kantin işletme/kira gelirleri” bulunmaktadır. Bu üç gelir kaynağı haricinde ilk yıl atık ders kitabı ve kâğıt satışından elde edilen gelirlere bir miktar para gelmiştir. B1 Ortaokuluna kamudan gelen herhangi bir miktar gelir bulunmamaktadır. B1 Ortaokulunun yıllık ortalama geliri 3.176 ABD dolarıdır.

Taşınabilir ortaokulların öğrencileri taşıma işleri İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nün yapmış olduğu yıllık ihaleler ile gerçekleştirilmektedir. İlçe sınırları içindeki tüm okulların taşıma ve yemek gereksinimleri bu ihaleleri kazanan işletmeler ya da kişiler tarafından yerine getirilmektedir. İlçe sınırları içindeki tüm okulların yemek ve taşıma işleri tek bir ihaleyle alınmıştır. EKAP vasıtasıyla tüm ihaleye ulaşılmıştır ve tüm ilçeye ait olan maliyet okuldaki öğrenci sayısına göre hesaplanmıştır.

Okullarda, taşıma ve yemek maliyetine ilişkin veri yoktur, bu veriler ilçe milli eğitim müdürlüklerinden alınan verilerdir. İhaleler yüksek maliyetli olduğundan ihalelerin tamamının tek bir okulun maliyetinde gösterilmesi uygun olmayacaktır. Dolayısıyla taşıma ve yemek ihalelerinin öğrenci başına düşen maliyetlerde hesaba katılması, öğrenci sayısına indirgenerek harcama alanı tablosuna eklenmiştir.

B1 Ortaokulunun Harcama Alanları Tablo 4.4.4'te gösterilmiştir.

Tablo 4.4.4. B1 Ortaokulunun Harcama Alanları

Harcama Alanı	2013-2014 Öğr. Yılı	2014-2015 Öğr. Yılı	2015-2016 Öğr. Yılı
Personel Giderleri (yönetici, öğretmen, usta öğretici – maaş, ek ders, ikramiye, tazminat vb.)	478.800	512.000	571.300
Yardımcı Personel Giderleri (memur, hizmetli, işçi, güvenlik vb. – maaş, fazla çalışma, ikramiye vb.)	42.000	50.000	53.000
Enerji (odun, kömür, petrol, doğalgaz, elektrik vb.)	6.600	7.200	8.800
Su ve Temizlik Malzemeleri	1.700	1.800	2.000
İletişim (telefon, faks, internet, mektup vb.) ve Ulaşım	1.650	2.000	2.200
Eğitim Araçları Satın Alma ve Bakım-Onarımı (laboratuvar malzemeleri, bilgisayar, yazıcı, öğrenci sırası vb.)	2.100	3.200	3.300
Kitap-Kırtasiye Alımı	500	750	0
Bina ve Tesislerin Bakım-Onarımı (tamirat, boya-badana vb.)	1.500	2.300	3.200
Donatım (mobilya, döşeme, mutfak, bahçe, yangın malzemeleri vb.)	1.100	0	0
Sosyal Etkinlikler (tiyatro, folklor, spor, tören, ağırlama vb.)	0	0	0
Öğrencilere Yapılan Sosyal Yardımlar (burs vb.)	0	0	100
Yatılı Öğrencilerin Barınma, Beslenme ve Sağlık Giderleri	0	0	0
Taşınmalı Öğrencilerin Beslenme, taşınma vb Giderleri	26.500	28.400	52.000
TOPLAM	562.450	607.650	695.900
TOPLAM (ABD \$)	247.775	251.095	234.310

Kaynak: Okulun Personel Maaş Dosyası, Okul Aile Birliği Gider Defteri, KBS ve EKAP.

NOT: Rakamlar yuvarlanmıştır. Örneğin 2.192 TL 2.200 TL olarak yazılmıştır.

Okulun en büyük harcama kalemi personel giderleridir ve toplam giderlerin % 84'ünü oluşturmaktadır ((% 85+% 84+% 82) / 3=% 84). İkinci büyük gider türü olarak yardımcı personel giderleri yer almakta ve diğer personel giderleri toplam giderlerin % 8'ini oluşturmaktadır ((% 7+% 8+% 8) / 3=% 8). Üçüncü sırada taşınmalı öğrencilerin yemek taşıma vb giderleri yer almaktadır ve toplam giderlerin % 6'sını oluşturmaktadır ((% 5+% 5+% 8) / 3= % 6).

B1 Ortaokulu, yatılı olmadığı için yatılı öğrencilerle ilgili harcaması yoktur. Sosyal etkinlikler ve donatımla ilgili de harcaması yoktur. Sosyallik açısından harcama yapılmadığına göre daha çok rutin işlerin çözümlendiği, sosyal etkinliklere pek yer verilmediği görülmektedir.

Köyden ya da kasabadan gelen öğrenci sayısındaki değişim her yıl yaşanmasına rağmen taşıma ve yemek harcamalarında büyük değişimler yaşanmamıştır. Üç yıl boyunca hemen hemen aynı kalmıştır.

B1 Ortaokuluna ilk yıl 40, ikinci yıl 40, üçüncü yıl ise 59 öğrenci evlerinden alınıp taşınarak okullara geldiğinden $26.500/40= 663$ TL (292 \$) , $28.400/43=710$ TL (261 \$), $52.000/59=881$ TL (297 \$) öğrenci başına taşıma ve yemek maliyetleri oluşmaktadır. Üç yılın ortalaması alındığında öğrenci başına taşıma ve yemek maliyeti 751 TL (283 \$) olmaktadır.

B1 Ortaokulunun incelenen üç yıl içindeki giderleri ile öğrenci ve öğretmen sayıları kullanılarak hesaplanan öğrenci ve öğretmen başına düşen maliyetler Tablo 4.4.5'te gösterilmiştir.

Tablo 4.4.5. *B1 Ortaokulu Öğrenci ve Öğretmen Başına Düşen Harcama Tutarı (TL)*

Öğretim Yılı	Öğrenci Başına Ort. Harcama (TL)	Öğrenci Başına Ortalama Harcama (ABD \$)	Öğretmen Başına Düşen Harcama (TL)	Öğretmen Başına Ortalama Harcama (ABD \$)
2013-2014	3.440	1.515	36.831	16.225
2014-2015	4.107	1.697	36.593	15.121
2015-2016	4.947	2.044	38.088	12.824
Ortalama	---	1.402	---	14.723

Not: Türk lirası ABD dolarına çevrilirken her öğretim yılının Şubat ayının ilk mesai günü kuru esas alınmıştır.

Toplam harcama, toplam öğrenci sayısına bölüldüğünde öğrenci başına düşen harcama bulunmaktadır (arsa satın alma, kamulaştırma ve büyük onarım harcamaları hariç). Üç yılın ortalaması alındığında öğrenci başına düşen ortalama harcama 1.402 \$'dır.

Öğretmen başına düşen yıllık ortalama harcama 14.723 ABD dolarıdır. Toplam giderin ve öğretmen sayısının artmış olması öğretmen başına düşen gider miktarını da artırmaktadır.

B1 Ortaokulundan mezun olan öğrencilerin TEOG sınavından almış oldukları puanlar Tablo 4.4.6’da gösterilmiştir.

Tablo 4.4.6. *B1 Ortaokulundan Mezun Olan Öğrencilerin TEOG Puanları*

Öğretim Yılı	Alınan En Düşük TEOG Puanı	Alınan En Yüksek TEOG Puanı	Okulun Ortalama TEOG Puanı
2013-2014	153,869	341,766	240,697
2014-2015	152,705	338,688	252,321
2015-2016	155,490	343,702	253,468

Kaynak: Okul Başarı Takip Tabloları.

B1 Ortaokulundan mezun olan öğrencilerin aldıkları en düşük puanlar karşılaştırıldığında, en düşük puanın her geçen yıl arttığı görülmektedir. Öğrencilerin aldıkları en yüksek puanları karşılaştırıldığında, en yüksek puanın ikinci yıl düştüğü, üçüncü yıl tekrar yükseldiği görülmektedir. Tüm puanların ortalaması alındığında, her geçen yıl ortalamasının da arttığı dolayısıyla okulun başarısının da arttığı görülmektedir. Genel olarak hem en düşük puanda hem toplam ortalama puanda artışlar görülmektedir.

Eğitim öğretim 12 yıl boyunca zorunlu hale geldiğinden ortaokuldan sonra mecburen bir liseye gidecek olan öğrenciler TEOG sınav puanları ve akademik başarılarına göre liseye yerleşmektedirler. Ortaokuldan mezun olan öğrencilerin yerleşme oranı % 100’dir, ancak yerleşilen lise türleri Tablo 4.4.7’de gösterilmiştir.

Tablo 4.4.7. *B1 Ortaokulundan Mezun Olan Öğrencilerin Yerleştikleri Lise Türlerine Göre Sayıları*

Öğretim Yılı	Fen ve Sosyal Bilimler Liselerine Yerleşen Öğrenci Sayısı	Anadolu Liselerine Yerleşen Öğrenci Sayısı	Meslek Liselerine Yerleşen Öğrenci Sayısı	İmam-Hatip Liselerine Yerleşen Öğrenci Sayısı	Diğer Liselere Yerleşen Öğrenci Sayısı
2013-2014	0	10	20	1	4
2014-2015	0	9	12	3	8
2015-2016	0	13	20	2	1

Kaynak: Okul Başarı Takip Tabloları.

B1 Ortaokulundan mezun olan öğrencilerin daha çok meslek liselerine gitmeyi tercih ettikleri, meslek liselerine yerleşme oranlarının yüksek olduğu görülmektedir ve bu oran toplam mezunlara göre % 50 dolayındadır. TEOG sınavı puanı ve üniversiteye

yerleştirme oranları daha yüksek olan Fen ve Sosyal Bilimler Liselerine yerleşme gerçekleşmemiştir. Üç yıl boyunca Fen ve Sosyal Bilimler Liselerine yerleşen öğrenci bulunmamaktadır, bunun nedeni ise şu şekilde açıklanabilir: Öğrenciler sınavdan Fen ve Sosyal Bilimler Liselerine gidebilecek kadar iyi bir TEOG sınavı puanı alamamışlardır, eğitim öğretim olarak yeterli düzeyde eğitim almamışlardır.

4.5. A İlçesinden Seçilen A2 Ortaokulu (Yatılı Bölge Ortaokulu)

Denizli'nin A İlçe merkezine 40 km uzaklıkta bulunan A2 Yatılı Bölge Ortaokulu, yakın köylerdeki ve kasabalardaki öğrencilerin yatılı olarak eğitim gördükleri bir ortaokuldur. Bu okul, Denizli'de bulunan üç yatılı bölge ortaokulundan biridir ve bünyesinde barındırdığı bilgisayar teknolojileri sınıfını, kütüphanesini, fen laboratuvarını aktif olarak kullanarak daha iyi bir eğitim verme çabası içindedir.

A2 Yatılı Bölge Ortaokulunun öğrenci ve öğretmen sayısı Tablo 4.5.1'de görülmektedir.

Tablo 4.5.1. A2 Yatılı Bölge Ortaokulu Öğrenci ve Öğretmen Sayısı

Öğretim Yılı	Öğrenci			Öğretmen		
	Kız	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam
2013-2014	70	57	127	10	11	21
2014-2015	52	46	98	9	9	18
2015-2016	48	51	99	9	10	19

Kaynak: Okulun Öğrenci ve Personel Kütük Defteri.

A2 Yatılı Bölge Ortaokulunun öğrenci sayısı azalmaktadır. Bunun nedeni şu olabilir: Her geçen yıl ulaşım olanaklarının artması ve ulaşım araçlarının çağdaşlaşması sonucunda, öğrenciler yatılı okullarda barınmak yerine ailelerinin yanında barınmayı tercih etmektedirler. Yatılı bölge ortaokulları yerine taşınmalı ortaokulları tercih etmektedirler, böylece öğrenciler her sabah okuluna gitmekte ve öğleden sonra dersleri bittiğinde evlerine geri dönmektedirler.

Genel ortaokullarda kız öğrenciler ile erkek öğrencilerin sayıları birbirine yakındır. A2 yatılı bölge ortaokulunda eğitim gören kız öğrenci sayısı, erkek öğrenci sayısına yakındır, dolayısıyla bu hususta genel ortaokullara yakın bir durum sergilemektedir. Genel olarak yatılı okullar, özellikle kız öğrenciler için, kültürel ve dini nedenlerle tercih edilmemektedir. Diğer yandan, özellikle ortaokul çağı, ergenlik çağına rastladığı için aileler kızlarının yanlarında olmasını tercih etmektedirler. Kız öğrenci sayısındaki azalmanın A2 Yatılı Bölge Ortaokulunda da bu nedenle olduğu tahmin edilmektedir.

A2 Yatılı Bölge Ortaokulunda görev yapmakta olan öğretmen sayısı 20 dolayındadır. Öğrenci sayısı % 20 azalmasına karşın öğretmen sayısı % 10 azalmaktadır, bu da eğitim planlamasının yeterince yapılmadığını göstermektedir.

A2 Yatılı Bölge Ortaokulunda derslik ve şube sayısı ile derslik başına ve şube başına düşen ortalama öğrenci sayısı Tablo 4.5.2’te görülmektedir.

Tablo 4.5.2. *A2 Yatılı Bölge Ortaokulu Derslik ve Şube Sayısı ile Derslik başına ve Şube Başına Düşen Ortalama Öğrenci Sayısı*

Öğretim Yılı	Derslik	Şube	Derslik Başına Düşen Öğrenci	Şube Başına Düşen Öğrenci
2013-2014	7	6	18,1	21,2
2014-2015	6	6	16,3	16,3
2015-2016	6	6	16,5	16,5
Ortalama	6,3	6	17	18

Kaynak: Okulun Öğrenci Kayıt Defteri.

Not: Laboratuvarlar ve konferans sayısı dâhil değildir, doğrudan doğruya derslik olarak kullanılanlar, tabloda görülmektedir.

A2 Ortaokulunda genel olarak 6 derslikte eğitim verilmektedir. Derslik sayısındaki düşüşün nedeni şu olabilir: Öğrenci sayısı azalınca dersliklerden biri boş kalmıştır.

A2 Yatılı Bölge Ortaokulundaki tüm öğrencilerin giyinmeleri, yemeleri içmeleri, barınmaları da dâhil olmak üzere her gereksinimleri okul tarafından karşılanmaktadır. Aileler öğrencilerin gereksinimleri doğrultusunda her an yanlarında olamayabilirler, bundan dolayı okulun bünyesinde tüm gereksinimleri karşılayacak düzeyde düzenlenmiş durumdadır. Yatılı bölge ortaokulları her kasabada, ilçede bulunmadığından ve ailelerin çoğunluğunun maddi durumu yetersiz olduğundan önemli gelir kaynaklarından herhangi bir gelir elde edememektedir.

A2 Yatılı Bölge Ortaokulunun gelir türleri Tablo 4.5.3’te gösterilmiştir. Bunlar, merkezi yönetim bütçesi dışındadır, okulun kendi olanak ve çabaları ile elde ettiği gelirlerdir.

Tablo 4.5.3. A2 Ortaokulunun Gelir Kaynakları (TL)

Gelir Türü	2013-2014 Öğr. Yılı	2014-2015 Öğr. Yılı	2015-2016 Öğr. Yılı
İl Özel Yönetimi Bütçesinden Gelen	0	0	0
Eğitime Katkı Payı (Millî Eğitim Vakfı)	0	0	0
Bağışlar (Kişilerce, Kurumlarca, İşletmelerce, ... Yapılan Her Türü Bağış)	0	0	0
Zorunlu Masraflar İçin Velilerden Alınan Paralar	0	0	0
Öğrencileri Sınavlara Hazırlama Kursları ve Deneme Sınavları Gelirleri	0	0	0
Kooperatif Gelirleri	0	0	0
Kantin İşletme / Kira Geliri	0	0	0
Döner Sermaye Geliri (Diğer Okul ve Kurumlara Yapılan Çalışmalar)	0	0	0
Sosyal Etkinlik Gelirleri (tiyatro, çay, kermes, gün, gece vb)	0	0	0
Ders Kitabı / Yardımcı Ders Kitabı / Dergi Satışlarından Elde Edilen Gelirler	0	0	0
Öğrenci Kiyafeti / Okul Arması Satış Gelirleri	0	0	0
Okul Bina ve Arazisi Gelirleri (otopark, düğün vb)	0	0	0
Dış Kaynak / Proje Geliri (AB Projeleri vb)	0	0	0
Fotokopi vb Gelirleri	0	0	0
Spor Kolu Parası	0	0	0
Pul-Fotoğraf Geliri	0	0	0
Atık Ders Kitabı ve Kağıt Satışından Elde Edilen Gelirler	0	0	160
TOPLAM	0	0	160
TOPLAM (ABD \$)	0	0	53,9

Kaynak: Okulun Personel Maaş Dosyası, Okul Aile Birliği Gelir Defteri, KBS.

Tablo 4.5.4. A2 Yatılı Bölge Ortaokulunun Harcama Alanları

Harcama Alanları	2013-2014 Öğr. Yılı	2014-2015 Öğr. Yılı	2015-2016 Öğr. Yılı
Personel Giderleri (yönetici, öğretmen, usta öğretici – maaş, ek ders, ikramiye, tazminat vb.)	560.500	597.500	667.500
Yardımcı Personel Giderleri (memur, hizmetli, işçi, güvenlik vb. – maaş, fazla çalışma, ikramiye vb.)	50.000	55.000	60.000
Enerji (odun, kömür, petrol, doğalgaz, elektrik vb.)	30.000	40.000	35.000
Su ve Temizlik Malzemeleri	12.000	15.000	45.000
İletişim (telefon, faks, internet, mektup vb.) ve Ulaşım	2.000	2.000	3.000
Eğitim Araçları Satın Alma ve Bakım-Onarımı (laboratuvar malzemeleri, bilgisayar, yazıcı vb.)	0	0	0
Kitap-Kurtasiye Alımı	8.000	9.000	11.500
Bina ve Tesislerin Bakım-Onarımı (tamirat, boya-badana vb.)	1.000	1.500	1.500
Donatım (mobilya, döşeme, mutfak, bahçe, yangın malzemeleri vb.)	500	1.500	1.500
Sosyal Etkinlikler (tiyatro, folklor, spor, tören, ağırlama vb.)	500	500	500
Öğrencilere Yapılan Sosyal Yardımlar (burs vb.)	0	0	0
Yatılı Öğrencilerin Barınma, Beslenme ve Sağlık Giderleri	80.000	75.000	85.000
TOPLAM	744.500	797.000	910.500
TOPLAM (ABD \$)	327.974	329.339	306.566

Kaynak: Okulun Personel Maaş Dosyası, Okul Aile Birliği Gider Defteri, KBS ve EKAP.

NOT: Rakamlar yuvarlanmıştır. Örneğin 1667.442 TL 667.500 TL olarak yazılmıştır.

A2 Yatılı Bölge Ortaokulunun kendi olanak ve çabalarıyla elde ettiği bir gelirinin olmadığı görülmektedir. Son yılda ders kitabı atığı satışından kazanılan 160 TL (53,9 \$) gelir bulunmaktadır. Diğer gelir kalemlerinden hiçbiri gelir kaynağı bulunmamaktadır.

A2 Yatılı Bölge Ortaokulunun Harcama Alanları Tablo 4.5.4'te incelenmiştir.

A2 Yatılı Bölge Ortaokulunun harcama alanları incelendiğinde, harcamaların her yılda farklı oranlarda arttığı, sosyal etkinlikler gibi bazı kalemlerin sabit giderler olarak tabloya yansdığı görülmüştür.

Okulun yatılı (pansiyonlu) bir okul olması, öğrencilerin barınma, beslenme ve genel gereksinimlerinin okul tarafından karşılanması nedeniyle temizlik ve sağlığa uygunluk önem taşımakta ve bunun için de yeterli harcama yapılmak zorunda kalınmaktadır. Temizlik için harcanan miktar da önemli bir harcama kalemi olarak karşımıza çıkmaktadır.

A2 Yatılı Bölge Ortaokulunda en büyük harcama personele yapılmaktadır ve toplam harcamaların % 80'ini oluşturmaktadır ((% 81+% 81+% 78) / 3=% 80). İkinci büyük harcama türü olarak "yatılı öğrencilerin barınma, beslenme ve sağlık harcamaları" yer almaktadır ve toplam harcamaların % 11'ini oluşturmaktadır ((% 12+% 10+% 10) / 3=% 11). Üçüncü sırada "yardımcı personel harcamaları" yer almaktadır ve toplam harcamaların % 7'sini oluşturmaktadır ((% 7+% 7+% 7) / 3=% 7).

A2 Yatılı Bölge Ortaokulunun gelirinin olmadığı görülmektedir. Harcama alanları ise hem çeşitli alanlardadır hem de önemli derecede yüksek harcamalardır. Yatılı bölge ortaokulu olduğu için öğrencilerin tüm gereksinimlerini karşılamak zorunda kaldığından harcama alanlarının çok olduğu görülmektedir.

A2 Yatılı Bölge Ortaokulunun harcamaları ile öğrenci ve öğretmen sayıları kullanılarak hesaplanan öğrenci ve öğretmen başına düşen yıllık ortalama harcama Tablo 4.5.5'te gösterilmiştir.

Tablo 4.5.5. A2 Yatılı Bölge Ortaokulu Öğrenci ve Öğretmen Başına Düşen Gider Tutarı

Öğretim Yılı	Öğrenci Başına Harcama (TL)	Öğrenci Başına Ortalama Harcama (ABD \$)	Öğretmen Başına Harcama (TL)	Öğretmen Başına Ortalama Harcama (ABD \$)
2013-2014	5.862	2.582	26.290	11.581
2014-2015	8.131	3.360	33.183	13.712
2015-2016	9.195	3.096	35.121	11.826
Ortalama	---	3.013	---	12.373

Not: Türk lirası ABD dolarına çevrilirken her öğretim yılının Şubat ayının ilk mesai günü kuru esas alınmıştır.

Üç yılın ortalaması alındığında öğrenci başına düşen yıllık ortalama harcama 3.013 \$'dır. Merkezi yönetim bütçesinden (Ankara) gelen para yıl içerisinde tüketilemezse bir sonraki yıla devredilmektedir.

Yapılan harcamalar incelendiğinde, öğrencilerin birincil gereksinimlerini karşılamaya yönelik adımlar atıldığı, ihaleler yapıldığı görülmektedir. Gider miktarının artması üzerinde inceleme yapıldığında, ihaleler yapılırken bir üst limit belirlenmediği görülmektedir.

Öğretmen başına düşen yıllık ortalama harcama miktarı 12.373 \$'dır. Toplam harcamanın artmış olması, öğretmen başına düşen harcama miktarını da artırmaktadır. Çünkü öğretmen sayısında büyük değişiklikler yokken, harcamalarda büyük artış olması, öğretmen başına harcama miktarını da yükseltmiştir.

A2 Yatılı Bölge Ortaokulundan mezun olan öğrencilerin TEOG sınavından almış oldukları puanlar Tablo 4.5.6'da gösterilmiştir.

Tablo 4.5.6. A2 Yatılı Bölge Ortaokulundan Mezun Olan Öğrencilerin TEOG puanları

Öğretim Yılı	Alınan En Düşük TEOG Puanı	Alınan En Yüksek TEOG Puanı	Okulun Ortalama TEOG Puanı
2013-2014	241,952	338,759	300,342
2014-2015	250,856	370,893	302,155
2015-2016	263,761	375,434	303,318

Kaynak: Okul Başarı Takip Tabloları.

A2 Yatılı Bölge Ortaokulundan mezun olan öğrencilerin aldıkları en düşük puanlar incelendiğinde, en düşük ve en yüksek puanların her geçen yıl arttığı görülmektedir. Düşük puan alanlar ve yüksek puan alanların hepsinde yıllara göre olan yükseliş, okulun genel olarak her yıl daha başarılı öğrenciler mezun ettiği anlamına gelmektedir. Tüm mezunları esas alarak hesaplanan ortalama puanları da her geçen yıl artmıştır. Dolayısıyla okulun toplam başarısının arttığı görülmektedir. Ancak bu artışın dikkate değer bir artış olduğu söylenemez.

Türkiye'de eğitim 12 yıl boyunca zorunlu hale geldiğinden, ortaokuldan sonra öğrenciler bir liseye kayıt yaptırmak zorundadırlar. Öğrencilerin TEOG sınavı puanları ve akademik başarıları, hangi lise türüne gideceklerini göstermektedir. Öğrenciler puanlarının yettiği okula kayıt yaptırmaktadırlar. Yerleşilen lise türleri Tablo 4.5.7'de incelenmiştir.

Tablo 4.5.7. A2 Yatılı Bölge Ortaokulundan Mezun Olan Öğrencilerin Yerleştikleri Lise Türlerine Göre Sayıları

Öğretim Yılı	Fen ve Sosyal Bilimler Liselerine Yerleşen Öğrenci Sayısı	Anadolu Liselerine Yerleşen Öğrenci Sayısı	Meslek Liselerine Yerleşen Öğrenci Sayısı	İmam-Hatip Liselerine Yerleşen Öğrenci Sayısı	Diğer Liselere Yerleşen Öğrenci Sayısı
2013-2014	2	7	9	5	5
2014-2015	2	8	11	4	6
2015-2016	3	7	12	5	7

Kaynak: Okul Başarı Takip Tabloları.

A2 Yatılı Bölge Ortaokulundan mezun olan öğrencilerin daha çok meslek liselerine kayıt yaptırdıkları, üç öğretim yılı sonunda da meslek liselerine yerleşme oranlarının yüksek olduğu görülmektedir ve bu oran toplam mezunlara göre % 34 oranındadır. TEOG sınavı puanı daha yüksek olan ve üniversiteye yerleştirme oranları daha yüksek olan Fen ve Sosyal Bilimler Liselerine yerleşme sayıları en düşüktür ve bu oran toplam mezunlara göre % 7 oranındadır.

4.6. B İlçesinden Seçilen B2 Ortaokulu (Yatılı Bölge Ortaokulu)

B2 Ortaokulu, Denizli'nin B ilçesi merkezinde bulunmaktadır ve yakın köylerdeki ve kasabalardaki öğrenciler yatılı olarak eğitim görmektedirler. Denizli'de bulunan üç yatılı bölge ortaokulundan biridir. Bünyesinde barındırdığı bilgisayar teknolojileri sınıfını, resim atölyesini, konferans salonunu, kütüphanesini ve fen laboratuvarını aktif olarak kullanarak daha iyi bir eğitim verme çabası içindedir.

B2 Yatılı Bölge Ortaokulunun öğrenci ve öğretmen sayısı Tablo 4.6.1'de görülmektedir.

Tablo 4.6.1. B2 Yatılı Bölge Ortaokulu Öğrenci ve Öğretmen Sayısı

Öğretim Yılı	Öğrenci			Öğretmen		
	Kız	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam
2013-2014	100	180	280	13	13	26
2014-2015	82	167	249	12	13	25
2015-2016	86	131	217	10	13	23

Kaynak: Okulun Öğrenci ve Personel Kütük Defteri.

Denizli'deki üç yatılı bölge ortaokulundan biri olmasına karşın, okulun öğrenci sayısı her geçen yıl düşmektedir. Bu durumun nedenleri şunlar olabilir: Her geçen yıl

ulaşım olanaklarının artması ve ulaşım araçlarının çağdaşlaşması sonucunda, öğrenciler yatılı okullarda barınmak yerine ailelerinin yanında barınmayı tercih etmektedirler. Yatılı yerine taşınmalı eğitimi tercih etmektedirler böylece her sabah okuluna gitmekte ve öğleden sonra dersleri bittiğinde evlerine geri dönmektedirler. B, kırsal bir yöredir ve temel geçim kaynağı tarımdır. Tarımda işgücüne çok gereksinim olmaktadır. Öğrenciler, okuldan sonra ailelerine tarım işlerinde yardımcı olmaktadır. Bu nedenle yatılı okulda kalmayı tercih etmemektedirler.

Genel ortaokullarda kız öğrenciler ile erkek öğrencilerin sayıları birbirine yakındır. Ancak yatılı bölge ortaokulunda eğitim gören kız öğrenci sayısı, erkek öğrenci sayısından oldukça azdır. Bunun nedenleri şunlar olabilir: Yatılı okullar, özellikle kız öğrenciler için, kültürel ve dini nedenlerle tercih edilmemektedir. Diğer yandan, özellikle ortaokul çağı, ergenlik çağına rastladığı için aileler kızlarının yanlarında olmasını tercih etmektedirler.

B2 Yatılı Bölge Ortaokulunda görev yapmakta olan öğretmen sayısı yıldan yıla azalmaktadır. Ancak öğretmen sayısındaki azalış, öğrenci sayısındaki azalışa paralel değildir. Erkek öğretmenlerin sayısında herhangi bir değişim olmazken, kadın öğretmenlerin sayısında azalma görülmektedir. Toplam öğretmen sayısında azalmanın nedeni, kadın öğretmen sayısının azalmasıdır. Bunun nedenleri şunlar olabilir: Kadın öğretmenlerin çoğunun eşi Denizli merkezinde çalışmaktadır. Bu nedenle her gün Denizli merkezinden ilçeye gidip-gelmek kadın öğretmenler için yorucu olmaktadır. B, kırsal bir ilçe olduğu için kadın öğretmenlerin çoğu il merkezinde yaşamak istemektedir. B ilçe merkezinden okulun olduğu yere gidip-gelmekte kadın öğretmenler zorlanmaktadır. Kadın öğretmenler, eşlerinin tayinlerine uymak zorunda oldukları için sık yer değiştirmek zorunda kalmaktadırlar. Yatılı okullarda öğrenciler, ailelerinden uzakta oldukları için bazı duygusal eksiklikler yaşamaktadır. Bu nedenle yatılı okullarda sınıf yönetimi zor olabilir. Kadın öğretmenler zorlanıyor olabilir.

B2 Yatılı Bölge Ortaokulunda, derslik ve şube sayısı ile derslik başına ve şube başına düşen öğrenci sayısı Tablo 4.6.2’te görülmektedir.

Tablo 4.6.2. B2 Yatılı Bölge Ortaokulu Derslik ve Şube Sayısı ile Derslik Başına ve Şube başına düşen öğrenci sayısı

Öğretim Yılı	Derslik	Şube	Derslik Başına Öğrenci	Şube Başına Öğrenci
2013-2014	12	12	23,3	23,3
2014-2015	12	12	21,8	21,8
2015-2016	12	12	18,1	18,1
Ortalama	12	12	21,1	21,1

Kaynak: Okulun Öğrenci Kayıt Defteri. *Not:* Laboratuvarlar ve konferans sayısı dahil değildir, doğrudan doğruya derslik olarak kullanılanlar, tabloda görülmektedir.

B2 Yatılı Bölge Ortaokulunda genel olarak 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda A, B, C şubeleri olmak üzere toplam 3 şubeyle 12 derslikte eğitim verilmektedir. Derslik sayısında yıllara göre herhangi bir değişim olmamıştır. Öğrenci sayısında gerçekleşen azalmalar, derslik başına düşen öğrenci sayısının da azalmasına neden olmuştur. Derslik başına düşen öğrenci sayısının azalması ile daha etkili ve verimli bir eğitim sağlanacağı düşünülmektedir. B2 Yatılı Bölge Ortaokulunun hangi kaynaklardan gelir sağladığı Tablo 4.6.3'te gösterilmiştir.

Tablo 4.6.3. B2 Ortaokulunun Gelir Kaynakları (TL)

Gelir Türü	2013-2014 Öğr. Yılı	2014-2015 Öğr. Yılı	2015-2016 Öğr. Yılı
İl Özel İdaresi Bütçesinden Gelen	0	0	0
Eğitime Katkı Payı (Millî Eğitim Vakfı)	0	0	0
Bağışlar (Kişilerce, Kurumlarca, İşletmelerce, ... Yapılan Her Türütü Bağış)	0	0	0
Zorunlu Masraflar İçin Velilerden Alınan Paralar	0	0	0
Öğrencileri Sınavlara Hazırlama Kursları ve Deneme Sınavları Gelirleri	0	0	0
Kooperatif Gelirleri	0	3.960	0
Kantin İşletme / Kira Geliri	0	0	0
Döner Sermaye Geliri (Diğer Okul ve Kurumlara Yapılan Çalışmalar)	0	0	0
Sosyal Etkinlik Gelirleri (tiyatro, çay, kermes, gün, gece vb)	0	0	0
Ders Kitabı / Yardımcı Ders Kitabı / Dergi Satışlarından Elde Edilen Gelirler	0	0	0
Öğrenci Kiyafeti / Okul Arması Satış Gelirleri	0	0	0
Okul Bina ve Arazisi Gelirleri (otopark, düğün vb)	0	0	0
Dış Kaynak / Proje Geliri (AB Projeleri vb)	0	0	0
Fotokopi vb Gelirleri	0	0	0
Spor Kolu Parası	0	0	0
Pul-Fotoğraf Geliri	0	0	0
Atık Ders Kitabı ve Kağıt Satışından Elde Edilen Gelirler	0	0	0
TOPLAM	0	3.960	0
TOPLAM (ABD \$)	0	1.636	0

Kaynak: Okulun Personel Maaş Dosyası, Okul Aile Birliği Gelir Defteri, KBS.

Tablo 4.6.4. B2 Ortaokulunun Harcama Alanları

Harcama Alanları	2013-2014 Öğr. Yılı	2014-2015 Öğr. Yılı	2015-2016 Öğr. Yılı
Personel Giderleri (yönetici, öğretmen, usta öğretici – maaş, ek ders, ikramiye, tazminat vb.)	628.200	710.500	504.600
Yardımcı Personel Giderleri (memur, hizmetli, işçi, güvenlik vb. – maaş, fazla çalışma, ikramiye vb.)	111.700	94.000	94.400
Enerji (odun, kömür, petrol, doğalgaz, elektrik vb.)	56.100	67.300	58.000
Su ve Temizlik Malzemeleri	12.000	15.000	45.000
İletişim (telefon, faks, internet, mektup vb.) ve Ulaşım	550	500	600
Eğitim Araçları Satın Alma ve Bakım-Onarımı (laboratuvar malzemeleri, bilgisayar, yazıcı, öğrenci sırası vb.)	2.800	0	0
Kitap-Kırtasiye Alımı	14.850	17.100	0
Bina ve Tesislerin Bakım-Onarımı (tamirat, boya-badana vb.)	8.800	10.400	7.750
Donatım (mobilya, döşeme, mutfak, bahçe, yangın malzemeleri vb.)	9.800	23.350	0
Sosyal Etkinlikler (tiyatro, folklor, spor, tören, ağırlama vb.)	400	0	0
Öğrencilere Yapılan Sosyal Yardımlar (burs vb.)	6.400	7.800	2.500
Yatılı Öğrencilerin Barınma, Beslenme ve Sağlık Giderleri	164.200	140.600	24.600
TOPLAM	1.015.800	1.086.550	737.450
TOPLAM (ABD \$)	447.489	448.988	248.300

Kaynak: Okulun Personel Maaş Dosyası, Okul Aile Birliği Gider Defteri, KBS ve EKAP.

NOT: Rakamlar yuvarlanmıştır. Örneğin 1667.442 TL 667.500 TL olarak yazılmıştır.

B2 Yatılı Bölge Ortaokulunun kendi olanak ve çabalarıyla elde ettiği bir gelirin olmadığı görülmektedir. İkinci yılda kooperatif gelirleri olarak 3.961 TL bulunmaktadır. Diğer kalemlerden hiçbiri gelir kaynağı olmamıştır.

B2 Yatılı Bölge Ortaokulunun Harcama Alanları Tablo 4.6.4'te gösterilmiştir. B2 Yatılı Bölge Ortaokulunun harcamaları incelendiğinde, harcamaların her yıl değiştiği görülmektedir. Harcamaların ikinci yıl artmasının nedeni donatım, bakım, onarım harcamalarının artmasıdır. Uzun vadede işe yarayacak olan bu giderler, hemen hemen her yıl yapılmak zorunda kalınmaktadır. Okulun fiziki koşulları epey kötü durumda olduğundan her yıl yeni yatırımlar yapılarak bir sonraki yıl öğrencilerin daha refah içinde yaşamaları sağlanmaktadır. Araştırma yapıldığı dönemde okulda bahçe düzenlemesi, peyzaj çalışmaları yapılmakta, su deposuyla ilgili tamiratlar yerine getirilmekteydi. Uzun vadede önemli harcamalar olduğu ortadadır.

Harcamaların 2015-2016 öğretim yılında azalmasının; öğretmen ve öğrenci sayılarında düşüştüğü kaynaklandığı görülmektedir. Okulun tadilat, bakım ve onarım gibi yüksek maliyet gerektiren fiziksel koşulları iyileştirme çalışmalarının devamı sağlanmakta, yeni onarımlar ya da maliyet gerektiren büyük bakımlar 2015-2016 öğretim yılında yapılmadığından harcamalar azalmıştır. Aynı zamanda yardımcı personel harcamalarında ve enerji harcamalarında önemli bir düşüş olduğundan genel toplamda da düşüş tespit edilmiştir.

B2 Yatılı Bölge Ortaokulunda en büyük harcama, personele yapılmaktadır ve toplam harcamaların % 65'ini oluşturmaktadır ((% 62 +% 65 +% 68) / 3=% 65). Her geçen yıl personel harcamasının arttığı ve yüzde olarak da daha büyük bir paya sahip olduğu görülmektedir. İkinci büyük harcama türü yatılı öğrencilerin barınma, beslenme ve sağlık giderleridir ve toplam giderlerin % 11'ini oluşturmaktadır ((% 16+% 13+% 3) / 3=% 11). Üçüncü sırada yardımcı personel (memur, hizmetli, işçi, güvenlik vb. – maaş, fazla çalışma, ikramiye vb.) giderleri yer almaktadır. Okulun pansiyonlu bir okul olması, öğrencilerin barınma ve genel gereksinimlerinin okul tarafından karşılanması nedeniyle temizlik, ısınma, enerji için de ayrıca yüksek giderler kullanılmak zorunda kalınmaktadır.

B2 Yatılı Bölge Ortaokulunun harcamalarının, öğrenci ve öğretmen sayısına oranlanması ile elde edilen öğrenci ve öğretmen başına düşen harcama Tablo 4.6.5'te görülmektedir.

Tablo 4.6.5. B2 Yatılı Bölge Ortaokulunda Öğrenci Başına Düşen Harcama

Öğretim Yılı	Öğrenci Başına Harcama (TL)	Öğrenci Başına Ortalama Harcama (ABD \$)	Öğretmen Başına Harcama (TL)	Öğretmen Başına Ortalama Harcama (ABD \$)
2013-2014	3.628	1.598	24.162	10.644
2014-2015	4.364	1.803	28.420	11.744
2015-2016	3.398	1.144	21.939	7.387
Ortalama	---	1.515	---	9.925

Not: Türk lirası ABD dolarına çevrilirken her öğretim yılının Şubat ayının ilk mesai günü kuru esas alınmıştır.

Üç yılın ortalaması alındığında, öğrenci başına düşen yıllık harcama ortalama 1.515 \$'dır. B2 Yatılı Bölge Ortaokulunun personel harcamaları (giderleri) ile toplam öğretmen sayısının oranlanması ile elde edilen “öğretmen başına harcama” Tablo 4.6.5'te görülmektedir.

Öğretmen başına yıllık ortalama harcama 9.925 \$'dır. İkinci yılda toplam harcamanın artmış olması, öğretmen başına düşen harcama miktarını da artırmıştır. Harcamalar artarken öğretmen sayısındaki azalma ile öğretmen başına düşen harcama artmaktadır.

B2 Yatılı Bölge Ortaokulundan mezun olan öğrencilerin TEOG sınavından almış oldukları puanlar Tablo 4.6.6'da gösterilmiştir.

Tablo 4.6.6. B2 Yatılı Bölge Ortaokulundan Mezun Olan Öğrencilerin TEOG Sınavı Puanları

Öğretim Yılı	Alınan En Düşük TEOG Puanı	Alınan En Yüksek TEOG Puanı	Okulun Ortalama TEOG Puanı
2013-2014	170,165	310,727	291,564
2014-2015	178,788	373,698	297,732
2015-2016	182,903	360,876	297,396

Kaynak: Okul Başarı Takip Tabloları.

B2 Yatılı Bölge Ortaokulundan mezun olan öğrencilerden en düşük puan alanlar, okulun başarısıyla ilgili doğru yorum yapmayı zorlaştırmaktadır. Çünkü en yüksek ve en düşük puanlar bireysel puanlardır. “Çok yüksek puan almış bir öğrencinin bulunduğu okulun genel başarısı iyidir” denilemeyeceği gibi “Çok düşük puan almış bir öğrencinin bulunduğu okulun genel başarısı kötüdür” de denilemez. Bu bağlamda düşünüldüğünde, puanların ortalamasıyla ilgili yorum yapmanın daha gerçekçi olacağı ortadadır. Puanlar karşılaştırıldığında, en düşük puanın her geçen yıl arttığı; en yüksek puanın çok değişmediği görülmektedir.

4+4+4 sistemiyle ortaokuldan sonra zorunlu olarak bir liseye gidecek olan öğrenciler TEOG sınavı puanları ve akademik başarılarına göre farklı türde liselere yerleşmektedirler. Yerleşilen lise türleri Tablo 4.6.7’de gösterilmiştir.

Tablo 4.6.7. B2 Yatılı Bölge Ortaokulundan Mezun Olanların Yerleştikleri Lise Türlerine Göre Sayıları

Öğretim Yılı	Fen ve Sosyal Bilimler Liselerine Yerleşen Öğrenci Sayısı	Anadolu Liselerine Yerleşen Öğrenci Sayısı	Meslek Liselerine Yerleşen Öğrenci Sayısı	İmam-Hatip Liselerine Yerleşen Öğrenci Sayısı	Diğer Liselere Yerleşen Öğrenci Sayısı
2013-2014	2	10	20	8	12
2014-2015	6	13	17	7	10
2015-2016	7	15	19	5	8

Kaynak: Okul Başarı Takip Tabloları.

B2 Yatılı Bölge Ortaokulundan mezun olanların daha çok meslek liselerine yerleştiği görülmektedir. Diğer bir deyişle mezunların % 35’i meslek liselerine yerleşmektedir. Mezunların ancak % 9’u Fen Lisesine ve Sosyal Bilimler Lisesine yerleşmektedir. Bilindiği gibi Fen Liseleri ve Sosyal Bilimler Liseleri, TEOG Sınavında en yüksek puan alan öğrencilerin yerleştiği liselerdir. Ancak B2 Yatılı Bölge Ortaokulu mezunlarının, Fen Liselerine ve Sosyal Bilimler Liselerine yerleşme sayıları her geçen yıl artmaktadır.

B2 Yatılı Bölge Ortaokulu mezunlarından imam-hatip liselerine yerleşenlerin sayısı her geçen yıl azalmaktadır. Bunun nedeni şu olabilir: İmam-Hatip Liselerinde eğitim alan kişilerin mevcut lise eğitimi esnasında üniversitede daha iyi bölümleri kazanmaya yönelik eğitim almadıkları, dini derslerin ağırlıklı olduğu programlarla eğitim aldıkları bilindiğinden farklı bölümleri kazanamadıkları görülmektedir. Öğrencilerin, İmam-Hatip Liseleri yerine Meslek Liselerine gitmeyi tercih ettikleri, liseden çıkar çıkmaz iş bulma konusunda kısa sürede yol almayı amaçladıkları düşünülmektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Bu bölümde, bu araştırma sürecinde ulaşılan sonuçlar sunulmakta, ardından diğer araştırmaların sonuçları ile karşılaştırmalar yapılarak tartışılmakta ve bu tartışmalar paralelinde önerilerde bulunmaktadır.

5.1. Sonuç

Bu araştırmanın amacı, farklı türdeki ortaokulların maliyeti ile akademik başarılarını karşılaştırmaktır. Bu bağlamda öğrenci başına düşen maliyet ile öğrencilerin TEOG başarıları karşılaştırılmış ve maliyet ile başarı arasında ilişki olup-olmadığı ortaya konulmuştur. Böylece gününbirlik politikalardan ve eylemlerden vazgeçilerek daha gerçekçi eğitim politikalarının oluşturulması ve eğitim sisteminin uzun vadeli planlarla işletilmesine yardımcı olunması amaçlanmıştır. Sonraki yıllarda eğitim-öğretim çalışmalarının hem daha ucuza, hem de daha başarılı öğrenciler yetiştirmeye odaklanması için gerekli olan ortaokul türlerinin belirlenmesine katkı sağlanmaya çalışılmaktadır.

Araştırma kapsamında üç öğretim yılı itibariyle (2013-2014, 2014-2015, 2015-2016) Denizli ilinin A, B, M ve P ilçelerinden seçilen farklı türde toplam altı ortaokul üzerinde çalışılmıştır. Bu okulların tamamı “kamu” okuludur, özel sektöre ait okul yoktur. Anılan okulların gelirleri ve giderlerine ilişkin veriler ile okullardan mezun olan öğrencilerin TEOG sınav puanlarına ilişkin veriler derlenmiştir. Verileri derlerken okul yöneticileri ile görüşülmüş ve önerileri dikkate alınmıştır. Derlenen veriler, çizelge şeklinde sunulmuştur.

Araştırma yapılan tüm ortaokulların sonuçları Tablo 5.1.1’de gösterilmiştir.

Tablo 5.1.1. Araştırma yapılan tüm ortaokulların sonuçları

Gösterge	M1 Genel	P1 Genel	A1 Taşımali	B1 Taşımali	A2 Yatılı	B2 Yatılı
	Ortaokulu	Ortaokulu	Ortaokulu	Ortaokulu	Bölge Ortaokulu	Bölge Ortaokulu
Ortalama Öğrenci Sayısı	1626	1601	547	150	108	249
Ortalama Öğretmen Sayısı	91	114	42	14	19	25
Öğretmen Başına Düşen Ortalama Öğrenci Sayısı	17,9	14	13	11	6	10
Ortalama Derslik Sayısı	39,3	47,7	23	9	6,3	12
Ortalama Şube Sayısı	58,7	64	20	8	6	12
Derslik Başına Düşen Ortalama Öğrenci Sayısı	41,5	33,7	24,1	16,7	17	21,1
Şube Başına Düşen Ortalama Öğrenci Sayısı	27,9	25,2	27,4	18,8	18	21,1
Okul Başına Ortalama Gelir (ABD \$)	39.427	33.986	8.800	3.176	53,9	543
Okul Başına Ortalama Gider (Harcama) (ABD \$)	1.229.429	1.307.812	513.362	244.393	321.293	381.592
Öğrenci Başına Ortalama Harcama (ABD \$)	757	815	989	1.402	3.013	1.515
Öğretmen Başına Ortalama Harcama (ABD \$)	12.795	10.856	12.062	14.723	12.373	9.925
TEOG Sınav Puanlarının Ortalaması	371,412	388,915	326,742	248,828	301,938	295,564
Fen ve Sosyal Bilimler Liselerine Yerleşen Ortalama Öğrenci Sayısı	39	9	12	0	2	5

Öğrenci sayısı en fazla olan ortaokul 1626 öğrenci ile M1 Ortaokuludur. M1 Ortaokulu ilçe merkezinde, ulaşımı iyi olan bir okul olduğu için aileler ve öğrencilerin tercih ettikleri bir okul olarak ün salmıştır. Öğrenci sayısı en az olan ortaokul ise 108 öğrenciyle A2 Yatılı Bölge Ortaokuludur. En kalabalık öğrenci sayısı en çok olan genel ortaokullar, öğrencisi en az olan okullar ise yatılı bölge ortaokullarıdır.

Öğretmen sayısı en çok olan 114 öğretmen ile P1 Ortaokuludur. En az öğretmene sahip ortaokul ise 19 öğretmen ile A2 Yatılı Bölge Ortaokuludur. Öğretmen sayısı en çok olan genel ortaokullardır, en az olanlar ise yatılı bölge ortaokullarıdır. Öğrenci sayısı için de aynı sonuca ulaşılmıştır. Öğrenci sayısına göre öğretmen sayısı belirlenmektedir.

Öğretmen başına düşen öğrenci sayıları karşılaştırıldığında M1 Ortaokulundaki sayı en yüksektir. Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı en az olan okul A2 Ortaokuludur. Öğretmen başına düşen öğrenci sayısının az olması ile başarı arasında pozitif ilişkisinin olması beklenen bir durumdur. Öğretmenin aynı anda daha az sayıda öğrenci ile ilgilenmesi, daha başarılı bir sınıf yönetimi ve akademik başarıyı da beraberinde getirmesi beklenmektedir. Dolayısıyla yatılı bölge ortaokullarının daha başarılı öğrenciler yetiştirmesi beklenmektedir; ancak bunun böyle olmadığı TEOG sonuçlarında da açıkça görülmektedir.

Genel ortaokullarda öğrenci sayısı çok olduğu için derslik ve şube sayıları da çoktur. Ana ölçüt öğrenci sayısı olduğu için ders alması gereken öğrenci kadar derslik, şube ve öğretmen de sağlanmak zorunda kalınmaktadır. M1 ve P1 ortaokullarında derslik başına düşen öğrenci sayısı oldukça yüksektir ancak bu okullarda ikili öğretim (sabahçı-öğlenci) yapıldığı için iki farklı öğrenci grubunun eğitim çalışmaları tek derslikte geçirilmektedir.

Öğrenci başına düşen maliyete göre ortaokullar sıralandığında; en düşük maliyet genel ortaokullarda, ikinci düşük maliyet taşınalı eğitim veren ortaokullarda, en yüksek maliyet ise yatılı bölge ortaokullarındadır. Farklı türdeki ortaokulların öğrenci başına düşen maliyetleri incelendiğinde, en az maliyetin 757 ABD doları ile M1 Ortaokulunda olduğu görülmektedir. M1 Ortaokulu, ikili öğretim veren, öğrencilerin kendi olanaklarıyla okullarına ulaştıkları bir genel ortaokuldur.

Öğrenci başına düşen maliyetin ikinci en düşük olduğu ortaokul, 815 ABD doları ile P1 Ortaokuludur. P1 Ortaokulu da ikili öğretim veren bir genel ortaokuldur. Sonuç olarak, ikili öğretim veren genel ortaokulların öğrenci başına düşen maliyetleri diğer ortaokullardan düşüktür.

Genel ortaokulların özelliklerine bakıldığında, ilçelerin merkezinde olan, sosyal-kültürel çalışmaların-etkinliklerin kolaylıkla yapılabildiği, okulun günlük gereksinimlerinin merkezi yönetim bütçesine gerek duymadan karşılandığı, fiziksel koşulların iyi olduğu okullardır. Öğrenciler kendi olanaklarıyla okula gelmektedirler. Bu okullardaki öğrencilerin, aileleri tarafından eğitim-öğretim yönünde desteklendikleri görülmektedir. Genel ortaokulların olumlu yanlarından biri, ailelerinin yakından ilgilendiği öğrencilere eğitim-öğretim vermeleridir, bu da ailelerin de desteğiyle daha sağlıklı bir öğrenme ortamının oluşmasını kolaylaştırmaktadır.

A2 Yatılı Bölge Ortaokulunda öğrenci başına düşen maliyet ise 3.013 ABD dolarıdır. Bu okul, yakınlardaki köylerde ve kasabalarda yaşayan ailelerin çocuklarını yatılı gönderdikleri, öğrencilerin bütün gereksinimlerinin devlet (merkezi yönetim bütçesi) tarafından gönderilen parayla karşılandığı bir ortaokuldur. Tüm ortaokullar arasında öğrenci başına düşen maliyeti en yüksek olan ortaokullardır.

5.2. Tartışma

5.2.1. Öğrenci Sayıları

Nüfusu çok olan ilçelerdeki ortaokulların öğrenci sayılarının da çok olduğu görülmektedir. Okullar, kalabalık öğrenci sayısı karşısında ikili eğitim yapmak zorunda kalmışlardır. Bir tarafta ikili eğitim verilecek kadar çok öğrenci bulunurken, diğer tarafta her sınıf kademesinden yalnızca bir şube oluşacak kadar az sayıda öğrenci bulunduğu görülmektedir.

Ortaokullarda öğrenci sayısına uygun öğretmen sayısı ve dersliğin belirlenmediği görülmektedir. Örneğin M1 Genel Ortaokulunda öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 17,9 iken, A2 Yatılı Bölge Ortaokulunda öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 6'dır.

Yatılı bölge ortaokullarında öğretmen başına düşen öğrenci sayısı daha düşüktür. Bu durumun, sınıf yönetimini kolaylaştırması ve eğitimin niteliğini yükseltmesi beklenmektedir. Ancak yatılı bölge ortaokullarında, öğretmen ve derslik başına düşen öğrenci sayısının az olmasının tek başına akademik başarıyı yükseltmediği görülmektedir.

Farklı ilçelerde bulunan farklı türdeki ortaokulların incelenmesi sonucunda, özellikle yatılı bölge ortaokullarının o yöredeki çocukların okuyabilmeleri için devletin sosyal devlet özelliğini gösterdiği ve maliyeti gözardı ettiği ortaokullar olduğu görülmektedir. Ancak maliyeti bu kadar yüksek olan okulların bulunması, Türkiye'de devlet bütçesini zorlayan durumlardan biridir.

Yılmaz (2014), “Yatılı Bölge Okullarının İşleyişi Hakkında Öğrenci Görüşleri” isimli araştırmasında; öğrencilerin hem yaşamlarını sürdürdükleri, hem eğitim öğretim gördükleri bu okullarda çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadır. Bunlar arasında, eğitimin niteliğine ve toplumun okula bakış açısına ilişkin sorunlar, personel ve öğrenci-veli sorunları, okulun ekonomik ve fiziksel koşullarına ilişkin hizmetlerin yetersizliği sorunları sayılabilir (Arı, 2000, s.119). Her geçen yıl başarının azaldığı ve öğrencilerin çeşitli seçenekleri kullanarak eğitim almak için okullarına ulaştıklarından yatılı okulları tercih etme düzeylerinde azalma yaşanmaktadır. Bu araştırmanın sonuçlarına göre de yatılı bölge ortaokullarında öğrenci sayısı gittikçe azalmaktadır. Öğrenciler yatılı bölge ortaokullarına gitmeyi, veliler yatılı bölge ortaokullarına göndermeyi tercih etmemektedirler.

5.2.2. Öğretmen Sayıları

Genel ortaokulların öğretmen sayılarının diğer ortaokullara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Genel ortaokullar ilçe merkezinde olup kalabalık bir öğrenci grubuna hitap ettikleri için öğretmen sayılarının artırılması gerekmektedir. Kalabalık bir öğrenci grubuyla çalışıldığı çok sayıda öğretmenin yatılı ortaokulda görevlerinin ve nöbetlerinin olduğu göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Ortaokulların kapasiteleriyle doğru orantılı bir şekilde öğretmen sayısı belirlenmiş olup P1 Genel Ortaokulunda 114 öğretmen bulunurken B1 Taşınmalı Ortaokulunda 14 öğretmen bulunmaktadır ve okulların kapasiteleriyle orantılı bir şekilde öğretmen sayısının belirlenmediği görülmektedir.

Okullarda öğretmen ve yöneticilere ilişkin norm kadro uygulanırken, yardımcı personele (hizmetli, işçi vb.) norm kadro uygulanmamaktadır. Diğer bir deyişle 500 öğrencisi olan bir okulda kaç hizmetli çalıştırılması gerektiği belli değildir. Benzer biçimde 1.500 öğrenci olan bir okulda kaç hizmetli çalıştırılması gerektiği de belli değildir. Herhangi bir norm yoktur. Bu belirsizlik bir yandan okulların maliyetini olumsuz etkilerken diğer yandan okulun düzenini olumsuz etkilemektedir.

5.2.3. Ortaokulların Gelirleri

Genel ortaokulların gelirleri, diğer ortaokullara göre daha yüksektir. Gelir tablolarında en büyük gelirin “bağışlar” olduğu, bunun yanı sıra “kantin gelirleri” ve “sosyal etkinliklerin” önemli gelir kaynakları olduğu görülmektedir.

Genel ortaokullar çoğunlukla ilçe merkezlerinde olduklarından sosyal etkinlikler daha kolay yapılmaktadır. Genel ortaokullarda öğrenci sayısı yüksek olduğundan, bağışların da yüksek olmasıyla gelir miktarları artırılabilmektedir.

Genel ortaokullar buldukları semtin sosyo- ekonomik durumunu kendileri için avantaja çevirmeyi başarmış okullardır. Bunun yanı sıra yatılı bölge ortaokullarının, kendi olanakları ve çabaları ile elde ettikleri gelirleri yok denecek kadar azdır. Herhangi bir bağış yapılmamakta, herhangi bir sosyal etkinlikle okula gelir sağlanmamakta, kantin geliri de bulunmamaktadır. Yatılı bölge ortaokulları, tamamen merkezi yönetim bütçesinden gönderilen bütçe ile öğrencilerin gereksinimlerinin karşılandığı okullardır. Yatılı bölge ortaokulları genel olarak sosyo-ekonomik yönden gelişmemiş ilçelerde ya da ilçelerin uzak semtlerinde olduklarından kendi olanakları ve çabalarıyla gelir sağlamaları oldukça sınırlıdır. Kaldı ki gelir tablosu incelendiğinde sadece atık kitap-kağıt satımından ya da kooperatiften gelir elde etmişlerdir. Yatılı bölge ortaokullarının kendi olanaklarıyla ayrıca bir gelir elde etme çabaları bulunmamaktadır. Zaten merkezi yönetim bütçesinden gönderilen paranın yeterli olduğu söylenebilir. Merkezi yönetim bütçesinden gelen para miktarı harcamaları karşılıyorsa, yeni bir gelir kaynağı bulma yoluna gidilmemiş olabilir.

5.2.4. Ortaokulların Harcama Alanları

Ortaokulların tamamında harcama alanlarından en büyüğü personele yapılan harcamalardır ve tüm ortaokullarda %80'in üzerinde bir oranla harcamanın personele yapıldığı görülmektedir. Bunun hemen ardından yardımcı personel hizmetleri büyük harcama kalemlerinden biri olmuştur.

Varolan eğitim sisteminde merkezde bulunan ikili eğitim veren genel ortaokulların daha az maliyetli ve başarılı oldukları tespit edildiğinden farklı etkenlerin varlığı da unutulmamalıdır. Herkes merkezde yaşayamadığından Denizli'deki tüm öğrencilerin, genel ortaokullara gitmeleri olanaklı değildir. Düşük maliyetle daha başarılı insanlar yetiştirmek istendiğinde, genel ortaokulların sayısının daha da artırılması gerekmektedir. Eğitim anayasal bir hak olup devlet tarafından ücretsiz olarak sağlanan hizmettir. Bu nedenle eğitimin en verimli ve en az maliyetli olması gerekmektedir. Dolayısıyla harcama kalemleri doğru ve anlamlı bir şekilde düzenlenmelidir.

5.2.5. Ortaokullarda Öğrenci Başına Düşen Harcama

Öğrenci başına düşen harcamalar incelendiğinde, en yüksek harcamanın 3.013 ABD doları ile A2 yatılı bölge okulunda olduğu, en düşük harcamanın ise 757 ABD doları ile M1genel ortaokulunda olduğu görülmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu eğitim harcamaları istatistikleri verilerinde ortaokullarda öğrenci başına düşen harcama ortalama 1.827 ABD dolarıdır (TÜİK, 2011-2017). Araştırma yapılan tüm ortaokulların öğrenci

başına düşen harcaması TÜİK verilerine göre düşüktür, sadece A2 yatılı bölge ortaokulunun öğrenci başına düşen harcaması genel ortalamanın üstüne çıkmıştır.

Yatılı bölge ortaokullarında tüm öğrencilerin tüm gereksinimleri karşılandığından, öğrenci başına yapılan harcamanın yüksek olması beklenen bir sonuçtur. Genel ortaokullarda maliyetlerin düşük olmasının en önemli etkenlerinden biri öğrenci sayısının çok olmasıdır. Diğer nedeni ise yatılı olmamalarıdır. Çünkü yatılı bölge ortaokullarında harcamayı artıran pansiyon kısmıdır.

Taşınmalı ortaokullarda öğrenci başına düşen maliyet yatılı bölge ortaokullarından az olmakla birlikte genel ortaokullara göre de yüksektir. Yakın yörelerden vasıtalarla okula getirilen öğrencilerin taşınma, beslenme maliyetleri doğrudan merkezi yönetim bütçesinden karşılanmaktadır. İl ve ilçe milli eğitim müdürlüklerince yapılan ihalelerle tüm ilçedeki tüm taşıma, beslenme gereksinimleri karşılanmaktadır. Taşıma ve beslenme için oluşan gider harcama alanlarında ikinci sırayı almaktadır. Yapılan hizmet alımı ile öğrencilerin evlerinden uzaktaki okulda eğitim görürken mağdur olmalarını engellemektedir.

2009 yılında ilköğretim düzeyinde öğrenci başına yapılan harcama; Amerika'da 9.709 ABD Doları, Norveç'te 9.486 ABD Doları, İzlanda'da 9.299 ABD Doları, Danimarka'da 8.798 ABD Doları, İsviçre'de 8.793 ABD Doları, Avusturya'da 8.516 ABD Doları, İsveç'te 7.699, İtalya'da 7.716 ABD Doları, Belçika'da 7.072 ABD Doları iken Türkiye'de 1.130 ABD Dolarıdır (İnal, 2012). Araştırmamızdaki Denizli'nin çeşitli ilçelerindeki farklı türde okulların öğrencilerine ait ortalama harcama 1.415 ABD dolarıdır. Araştırma sonuçlarımız İnal'ın araştırmasıyla karşılaştırıldığında 285 ABD doları fazla bir harcama yapılmakta olduğu görülmektedir. İnal'ın sonuçları 2009 yılına ait olduğundan bu aradaki fark olağandır. Ayrıca 2012 tarihi itibarıyla 12 yıllık zorunlu eğitim kanununun sonrasında ilköğretim okulları yerini ilkokul ve ortaokula bırakmıştır. Sonuçlar kıyaslandığında aynı harcama miktarına ulaşılmaktadır. Araştırmamızın sonuçları alanyazın taramasını desteklemektedir.

5.2.6. Ortaokullarda Akademik Başarı (TEOG)

Ortaokuldan mezun olan öğrencilerin TEOG sınav puan ortalamaları karşılaştırıldığında; 388,915 puan ile P1 Ortaokulunun en başarılı, 371,411 puan ile M1 Ortaokulunun ikinci sırada başarılı okul olduğu görülmektedir. Diğer bir deyişle genel ortaokullar daha başarılıdır. Gerek ailelerin destekleri, gerek okuldaki rekabet ortamı,

gerekse okulun vermiş olduğu nitelikli eğitim sonucunda başarıya ulaştıkları görülmektedir.

Bu araştırmadan ve alanyazındaki benzer araştırmaların sonuçlarından da anlaşılacağı üzere, eğitim sistemi değişimlerinde ya da yeni okul yapımlarında varolan araştırmalardan yeteri kadar yararlanılmadan kararlar verildiği düşünülmektedir. Genel ortaokulların, bağışlarla önemli miktarlarda gelir elde ettikleri, öğrenci başına düşen maliyetlerin ise en düşük olduğu görüldüğünden, bundan sonraki eğitim planlamalarında genel ortaokulların daha aktif bir biçimde eğitim sisteminde rol alması beklenebilir. Yine bu araştırmanın sonuçlarından biri de genel ortaokulların maliyetlerinin düşük olmasının yanı sıra TEOG sınavında da en başarılı okullar olması da tesadüf değildir.

Yatılı bölge ortaokullarının hem maliyet hem de başarı açısından eğitim planlamasında tercih edilmemesi gerektiği görülmektedir. Her ilde bulunan yatılı bölge ortaokulları, en yüksek maliyetlerle eğitim öğretim yapmakta ve yapılan yatırımın karşılığını veremeyecek derecede akademik başarısı düşük öğrenciler mezun etmektedir. Yatılı bölge ortaokullarının halen eğitim sistemimizde bulunması, “eğitim ekonomisi ve planlaması” alanında yapılan araştırmaların tersine hareket edildiğini göstermektedir.

Taşınmalı ortaokulların TEOG başarıları da araştırmaya konu olan ortaokullar arasında maliyetleri gibi orta düzeydedir. Yatılı bölge ortaokullarından daha yüksek akademik başarıya sahip öğrenciler mezun etmekte ancak genel ortaokulların mezunlarından başarısı daha düşük öğrenciler mezun etmektedir. Taşınmalı Ortaokullar, yeni eğitim sistemi ya da eğitim planlaması yapılırken dikkate alındığında, eğitim sistemi içinde bulunması gereken, hem maliyet hem de başarı açısından orta düzeyde olan, tercih edilebilecek ortaokullardandır.

Sosyo-ekonomik düzeyi yüksek mahallelerde bulunan okullardaki öğrenciler, doğal olarak diğer okullardaki öğrencilere göre avantajlı durumdadırlar. Ailelerin aylık gelirleri ve çocuk için yapılan eğitim harcamaları arttıkça, öğrencilerin TEOG puanlarının yükseldiği gözlenmiştir. Bu sonuç alanyazını desteklemektedir. Taranan çalışmalar, ailelerin sosyo-ekonomik düzeyi arttıkça, çocuğun eğitimi için daha fazla eğitim kaynağı sağladıklarını ve eğitime daha fazla önem verdiklerini göstermektedir (De Graaf, 1986; Dearing, 2008; Gottfried 2003; Sirin, 2005; White, 1982 ve diğ. akt. Akay, 2017).

Akay (2017) yaptığı araştırmada, okulların bulunduğu semtin sosyo-ekonomik düzeyinin verdikleri eğitimin kalitesini ve öğrenci başarısını belirlemede etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Köse (2007), Savaş, Taş ve Duru (2010), Gündüver ve Gökdaş (2011) ve Güvendir (2014) ek ders alma durumunun, akademik başarı üzerinde olumlu role

sahip olduğunu ve ailelerin öğrencilere bu tür olanaklar sağlama çabasında olduğunu söylemektedirler. Teachman (1987) ve Matsen (1999) yüksek sosyo-ekonomik sınıfta bulunan öğrencilerin, daha fazla kültürel ve eğitsel kaynaklara erişebildikleri için daha etkili okullarda eğitim görerek daha yüksek sınav notlarına ve başarı testlerinde daha yüksek puanlara sahip olduklarını söylemektedir. Arıcı (2007) öğrencilerin yaşadıkları semtin akademik başarıları üzerinde etkili olduğunu açıklamıştır. Arıcı'nın (2007) araştırması ile Akay'ın (2007) araştırması aynı sonuçlara ulaşmıştır. Bu araştırma sonucunda da sosyo-ekonomik durumu iyi olan ilçe merkezlerindeki genel ortaokulların daha başarılı olduğu ortaya çıkmıştır. Diğer bir deyişle araştırmanın sonuçları alanyazın taramasıyla örtüşmektedir.

Karaman (2015) tarafından yapılan çalışmada, bir ilçede yer alan 23 farklı ortaokulun TEOG sınavı başarı sıralamalarını ortaya koymuş, bir okulu ilçe standartlarında mükemmel bulurken; 11 okul ortalama TEOG sınavı başarısının altında kalmış, 12 ortaokul ise ortalamanın üstünde TEOG sınavı puanı almıştır. Karaman'ın çalışmasında; TOPSİS yöntemi ile okul performansları ya da başarı sırasının belirlenmesi işlemi, çalışmamızda olduğu gibi tek tek ilçe düzeylerinde yapılmaktadır. TEOG puanlarına okuldaki başarılarından ayrıca puanlar eklenmiş ve ortaöğretime geçişte yeni bir sıralama elde edilip-edilmediği de değerlendirilmiştir. Sıralamada dikkate değer düzeyde değişim olmadığından okulda başarılı olan çocukların aynı zamanda TEOG sınavında da başarılı oldukları tespit edilmiştir. Bir ilçede başarılı ortaokullar olduğu gibi TEOG puan ortalamasının altında kalan ortaokullar da bulunmaktadır. Aynı durum, bu çalışmada da dikkate alınmış ve farklı ilçelerden farklı türde ortaokullar arasında karşılaştırma yapılmıştır. TEOG başarısını birçok değişkenin etkilediği açıktır.

Bu çalışmada, öğrenci başına düşen maliyet ile TEOG başarısı arasında doğrudan bir ilişki olmadığı görülmüştür. Öğrenci başına maliyetin en yüksek olduğu yatılı bölge ortaokullarında akademik başarı en düşüktür.

5.3. Öneriler

Bu çalışmanın sonuçları yönünde, uygulamaya yönelik öneriler ve gelecek çalışmalara yönelik öneriler aşağıda sunulmaktadır.

5.3.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

Çalışmanın sonuçlarından da anlaşılacağı gibi, öğrencilerin hem daha az maliyetle hem de daha başarılı olması isteniyorsa, normal ya da ikili eğitim veren il ya da ilçe merkezlerindeki genel ortaokullara ağırlık verilmelidir.

Ortaokullarda çeşitlenmek yerine daha çok sayıda genel ortaokul yapılarak öğrenciler başarıya özendirilmelidir. Okulların bulunduğu yerlerin sosyo-ekonomik durumları dikkate alınmalı, genel ortaokullarda ortak derslerin olduğu ders programları takip edilmeli, öğretim etkinliklerinde aile de yer bulmalıdır. Nitelikli eğitim veren okullar bu şekilde oluşmaktadır.

Ortaokul türlerinden, öğrenci başına maliyeti yüksek olanlar, başarısı düşük öğrenciler mezun etmektedir. Bu nedenle genel ortaokul sayıları artırılarak başarılı öğrenciler yetiştirme yolunda hareket edilmelidir.

Türk Eğitim Sisteminde “eğitim ekonomisi” ve “eğitim planlaması” çalışmalarına daha çok yer verilmelidir. Böylece hangi okulların daha başarılı ve daha az maliyetli olduğuna ilişkin gerçekçi veriler derlenebilir. Bu veriler sayesinde daha gerçekçi eğitim politikaları oluşturulabilir. Oysa Türk Eğitim Sisteminde uzun yıllardan bu yana “eğitim yönetimi” uzmanı yetiştirilmektedir.

Yatılı bölge ortaokulu yapılmasından vazgeçilmelidir. Her köye ya da her mahalleye ortaokul yapılamayacağı için, varolan ortaokullara öğrencilerin taşınmalı olarak getirilmeleri daha az maliyetlidir ve daha başarılı öğrencilerin mezun olmasını sağlayacaktır. Eğitim-öğretim çalışmaları ve sorunları, yerinde çözümlenmelidir. Yatılı bölge ortaokulu açılması için illerde oluşturulan kurulların alacağı kararlar, bilimsel verilere dayanmalıdır. Bilimsel verilere dayanmayan kararlardan vazgeçilmeli ve “bazı kesimler istiyor” diye illerden Ankara’ya okul açılması için talep gönderilmemelidir.

Ailesinden ayrılarak eğitim-öğretime gönderilen çocukların derslerinde başarılı olamadıkları, ailelerinin yeteri kadar denetleyemedikleri görülmüştür. Okul yönetimi ve öğretmenler, yatılı bölge ortaokullarındaki öğrencilerin her türlü gereksinimini karşılamaya çalışsalar da öğrencilerin başarıya ulaşması konusunda yeterli düzeye ulaşamamışlardır. Yatılı bölge ortaokullarında yüksek maliyetin karşılığını verecek kadar akademik başarısı yüksek öğrencilerin mezun edilmesi yönünde çalışmalar başlatılmalıdır.

Taşınmalı eğitim yapan ortaokullarda öğrencilerin maliyetlerini düşürmek için ihalelerin tek elden il ya da ilçe milli eğitim müdürlüklerince yapılması doğru bir uygulama olmuştur. Ancak bu yeterli bir çözüm olmamıştır. Bunun yerine varolan köy ya da kasabalardaki öğrencilerin rahatlıkla ulaşabilecekleri okullar yapılmasının daha az

maliyetli olacağı ve başarılı öğrenciler mezun edeceği düşünülmektedir. Genel ortaokulların sonuçlarından da anlaşılacağı üzere, öğrenciler kolay ulaşabildikleri okullarda daha başarılı olmaktadır.

Öğrencilerin taşınması ve beslenmesi hizmetleri çok önemli konulardır ve özen gösterilmelidir. Dört mevsimin yaşandığı Türkiye’de yaşları değişse de çocuk yaşta olan öğrencilerin evlerinden alınıp uzaklıkları farklı olan okullara servis ile götürülmeleri ciddiye istemektedir. Yolların yeterli düzeyde olmaması, hava koşullarının ağırlaştığı zamanlarda okula ulaşımın zorlaşması, hatta çocukların serviste unutulması gibi yaşanan sorunlar göz ardı edilemez.

Taşınmalı eğitim yapan okullarda öğrencilerin beslenmeleri için okulun inşaatı sırasında hijyenin ve standartların sağlanacağı yemekhaneleri çocukların yaşlarına uygun biçimde düzenlenmelidir. Taşınmalı eğitim veren okulların çoğu sonradan taşınmalı hale dönüştürülmüştür. Yemekhane adı altında sonradan oluşturulmuş, yemekhane standartlarından uzak bir ortamda öğrenciler beslenmelerini sağlamaktadır. Okullarda çalışan yardımcı personel (hizmetli, işçi vb.) için norm kadro belirlenmeli ve uygulanmalıdır.

5.3.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Bu araştırma, Denizli ili A, B, M ve P ilçelerinde bulunmakta olan farklı türdeki ortaokullardaki maliyet ve akademik başarının karşılaştırılmasına odaklanmıştır. Gelecekte yapılacak araştırmalar, farklı il ve ilçelerde normal ya da ikili eğitim veren genel ortaokulların tamamında, “az maliyet - yüksek başarı” hususlarının varlığı kanıtlanabilir. Böylece ortaokullarla ilgili politikalar oluşturulurken ve yenilikler getirilirken, daha gerçekçi olunacak ve savurganlıklardan uzak kalınabilecektir.

Yatılı bölge ortaokulları hakkında daha ayrıntılı ve kapsamlı araştırma yapılmalı ve bu kadar yüksek maliyetle hâlâ nasıl başarısız öğrenciler mezun edilebildiği konusuna çözüm bulunmalıdır. Diğer ortaokul türlerinden çok farklı bir yapıda ve maliyette olduğu unutulmamalıdır.

Bu araştırmanın verileri, en son 2015-2016 öğretim yılına ilişkin olduğu için imam-hatip ortaokulları bu araştırmanın kapsamı dışında kalmıştır. Çünkü 4+4+4 modeli ile imam-hatip ortaokulları 2012-2013 öğretim yılında yeniden açılmışlardır. Dolayısıyla bu araştırmanın kapsadığı yıllarda (2013-2014; 2014-2015; 2015-2016) imam-hatip ortaokullarına ilişkin TEOG sınav sonuçları elde edilememiştir. Bu nedenle imam-hatip ortaokullarının maliyet ile akademik başarı karşılaştırması yapılamamıştır. Oysa

günümüzde imam-hatip ortaokullarının TEOG sınavı puanlarına ilişkin verilere kolayca ulaşılabilmektedir. Bu nedenle imam-hatip ortaokullarında maliyet ve akademik başarıya ilişkin araştırmalar yapılmalıdır. İmam-hatip ortaokulları ile genel ortaokullar ve yatılı bölge ortaokulları karşılaştırılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Âdem, M. (1993). *Ulusal Eğitim Politikamız ve Finansmanı*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayını.
- Afşar, M. (2009). Türkiye’de Eğitim Yatırımları ve Ekonomik Büyüme İlişkisi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9/1, 85–98.
- Akay, E. (2017). *Ortaokul Öğrencilerinin TEOG Başarısına Etki Eden Faktörlerin Çok Düzeyli Analizi*. Doktora Tezi. Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Akça, Ş. (2002). *Ailelerin İlköğretim Kademesine Yaptıkları Eğitim Harcamaları (Ankara İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akın, U. (2009). Türkiye’de Eğitim Bütçesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 184, 8-25.
- Akıncıoğlu, N. (2005). *Örgütlerde Eğitim Programının Maliyet Etkililik Açısından Değerlendirilmesi: TCMB için Bir ROI Model Uygulaması*. Uzmanlık Yeterlilik Tezi. Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğü.
- Çakmak, Ö. (2008). Eğitimin Ekonomiye ve Kalkınmaya Etkisi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 33-41.
- Çalışkan, Ş.; Karabacak, M. ve Meçik, O. (2013). Türkiye’de Eğitim-Ekonomik Büyüme İlişkisi: 1923-2011. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 21, 29-48.
- Çıkınlar, S. (2006). *Savunma Harcamaları ve Türkiye’nin Durumu*. Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Dinçer, B. ve Özaslan, M. (2004). *İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması*. Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü.
- Güneş, S.; Görmüş, Ş.; Yeşilyurt, F. ve Tuzcu, G. (2012). ÖSYS Başarısını Etkileyen Faktörlerin Analizi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11, 71-81.
- Güngör, G. ve Göksu, A. (2013). Türkiye’de Eğitimin Finansmanı ve Ülkelerarası Bir Karşılaştırma. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 20, 59-72.
- Bakan Şimşek: 2014 Yılı Bütçesinde En Büyük Payı Yine Eğitime Ayırdık.(2011, 11 10). *Haberler.com*. <http://www.haberler.com/bakan-simsek-2014-yili-butcesinde-en-buyuk-payi-5173100-haberi/> sayfasından ve www.hmb.gov.tr sayfasından erişilmiştir.
- MEB’in 2015 yılı bütçesi açıklandı. (2014, 18 12). *Hürriyet.com*. <http://www.hurriyet.com.tr/egitim/meb-in-2015-butcesi-aciklandi-27797193> sayfasından erişilmiştir.

- Başbakanlık, Devlet Planlama Teşkilatı. (2004). *İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması*. Araştırma raporu. Ankara.
- İlköğretim ve Eğitim Yasası* (1961), Resmi Gazete, 222, 12/01/1961.
- İlköğretim ve Eğitim Yasası ile Bazı Yasalarda Değişiklik Yapılmasına Dair Yasa* (2012), Resmi Gazete, 6287, 30/03/2012.
- İnal, E. (2012). *Okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim okul türlerine göre öğrenci birim maliyetleri: 1973-2009*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kahveci, S. (2009). *Ortaöğretim Kurumlarına Geçiş Sisteminde Uygulanan Sınavların Ailelere Maliyetinin Ailelerin Toplam Eğitim Harcamaları İçindeki Payı*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karaçalı, M. (2011). *Eğitimin Ekonomik Temelleri*. <http://biologmehmet.blogcu.com/egitimin-ekonomik-temelleri/11419056> sayfasından erişilmiştir.
- Karaman, E. (2015). *Okulların TEOG Sınavı Başarı Sıralamaları: TOPSİS Çok Kriterli Karar Verme Yöntem Uygulaması*. Yüksek Lisans Tezi. Gebze Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Karakütük, K. (2016). *Eğitim Planlaması*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Karip, K. ve Köksal, K. (1996). Etkili Eğitim Sistemlerinin Geliştirilmesi. *Eğitim Yönetimi Dergisi*, 2(2), 245-257.
- Kavak, Y. ve Ekinci, C. E. (1994). Eğitim Finansmanı Sorunu ve Maliyetlerin Azaltılmasına İlişkin Alternatif Stratejiler. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 65-72.
- Kavak, Y; Ekinci, E; Gökçe, F. (1997). İlköğretimde Kaynak Arayışları. *Eğitim Yönetimi Dergisi*, 3(3), 309-320.
- Keskinkılıç, K. (2006). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Sempati Pegem A Yayıncılık.
- Kızılloluk, H. (2007). Ekonominin Eğitimin Amaçları ve İçeriği Üzerindeki Etkileri. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 8/121-30.
- Korkmaz, İ. (2005). İlköğretim Okullarının Karşılaştıkları Finansman Sorunları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14, 429-434.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2016). Bakan Avcı, TBMM’de MEB’in 2016 yılı bütçesi ile ilgili sunum yaptı. <http://www.meb.gov.tr/bakan-avci-tbmmde-mebin-2016-yili-butcesi-ile-ilgili-sunum-yapti/haber/10416/tr> sayfasından erişilmiştir.
- Nadaroğlu, H. (1996). *Kamu Maliyesi*. İstanbul: Beta Yayıncılık.

- Okul Uygulamaları*. Milli Eğitim Bakanlığı Temel Öğretim Genel Müdürlüğünün 05/06/2012 Tarih ve ve B.08.0.TEG.0.20.00.00-900/8960 Sayılı Resmi Yazısı. İl Milli Eğitim Müdürlüklerine Bilgilendirme.
- Öz, E. (2014). Eğitim ve Ekonomi İlişkisi. *Memur-Sen Kamu'da Sosyal Politika Dergisi*, 29, 35-40.
- Özer, B. (2008). *Öğrenmeyi Öğretme*. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi, Eskişehir.
- Sami, Z. (2003). Eğitimin Bir İşlevinin Kalkınma Olduğu Unutuluyor Mu? *Milli Eğitim Dergisi*, 159, 47-59.
- Şener, O. (1987). *Eğitim Ekonomisinin Temel İlkeleri*. 3. Türkiye Eğitimi Maliye Sempozyumu, Bildiri Kitabı, İstanbul Üniversitesi Maliye Araştırma Merkezi Yayını.
- Şimşek, M. ve Kadılar, C. (2010). Türkiye’de beşeri sermaye, ihracat ve ekonomik büyüme arasındaki nedensellik analizi. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 11(1), 115-140.
- Tezcan, M. (1996). *Eğitim Sosyolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tural Kurul, N. (2012). *Eğitimin Finansmanı*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Tuzcu, G. (2004). Eğitimin Finansman Gereklere ve Boyutları. *Millî Eğitim Dergisi*, Yaz 163.
- Tuzcu, G. (2006). *Eğitimde Vizyon 2023 ve Avrupa Birliğine Giriş Süreci*. Türk Eğitim Derneği (TED) Yayını, Ankara.
- Tuzcu, G. (2016), *Eğitim Planlaması*, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Tuzcu, G. (2018), *Eğitim Ekonomisi*, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2013). *Seçilmiş Göstergelerle Denizli* (2013).. <http://tuik.gov.tr>. Sayfasından erişilmiştir.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2016). *Eğitim Harcamaları İstatistikleri*. <http://tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24679> sayfasından erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığının 8 Eylül 2018 Tarihinde Düzenlediği “2023’e Doğru Türk Eğitim Sistemi-Bulma Konferansı” Çalışması Kapsamında Oluşturduğu Sorulara Yanıtlar. (2018). www.tusiad.org sayfasından erişilmiştir.
- Ulaş, Y. (2007). *İlköğretim Okullarının Finans Kaynakları*. Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Woodhall, M. (1999). Eğitimde Maliyet Analizi. (çev. Ş. Çınkır). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 32, 259-275.

Yılmaz, A. R. (2014). *2014 Yılı Yatırım Programı*. 25 Ekim 2013 Tarihli ve 28802 Sayılı Resmî Gazetede Yayımlanan 7 Ekim 2013 Tarihli ve 2013/5502 Sayılı 2014 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Bakanlar Kurulu Kararı Eki.

Yılmaz, Z. ve Danişoğlu, F. (2017). Ekonomik Kalkınmada Beşeri Sermayenin Rolü ve Türkiye’de Beşeri Kalkınmanın Görünümü Olarak İnsani Gelişim Endeksi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 51, 117-147.

MEB (2009). *2010-2014 Stratejik Planı (Taslak) Hakkında TÜSİAD Görüşü*. www.meb.gov.tr adresinden erişilmiştir.

12 Yıllık Zorunlu Eğitime Yönelik Uygulamalar. (2012). Resmi Gazete. 2012/20, 09/05/2012.

EKLER

Ek 1. Ortaokulların Gelir Kaynakları Formu

Gelir Türü	2013-2014 Öğr. Yılı	2014-2015 Öğr. Yılı	2015-2016 Öğr. Yılı
Kamu Bütçesinden Gelen (Merkezi Yönetim Bütçesi - Ankara)	0	0	0
İl Özel (İdaresi) Yönetimi Bütçesinden Gelen	0	0	0
Eğitime Katkı Payı (Millî Eğitim Vakfı)	0	0	0
Bağışlar (Kişilerce, Kurumlarca, İşletmelerce Yapılan Her Türlü Bağış)	0	0	0
Zorunlu Masraflar İçin Velilerden Alınan Paralar	0	0	0
Öğrencileri Sınavlara Hazırlama Kursları ve Deneme Sınavları Gelirleri	0	0	0
Kooperatif Geliri	0	0	0
Kantin İşletme / Kira Geliri	0	0	0
Döner Sermaye Geliri (Diğer Okul ve Kurumlara Yapılan Çalışmalar)	0	0	0
Sosyal Etkinlik Gelirleri (tiyatro, çay, kermes, gün, gece vb)	0	0	0
Ders Kitabı / Yardımcı Ders Kitabı / Dergi Satışlarından Elde Edilen Gelirler	0	0	0
Öğrenci Kıyafeti / Okul Arması Satış Gelirleri	0	0	0
Okul Bina ve Arazisi Gelirleri (otopark, düğün vb)	0	0	0
Dış Kaynak / Proje Geliri (AB Projeleri vb)	0	0	0
Fotokopi vb Gelirleri	0	0	0
Spor Kolu Parası	0	0	0
Pul-Fotoğraf Geliri	0	0	0
Atık Ders Kitabı ve Kağıt Satışından Elde Edilen Gelirler	0	0	0
Bir Önceki Yıldan Devreden	0	0	0
TOPLAM	0	0	0

Ek 2. Ortaokulların Harcama Alanları Formu

Harcama Alanları	2013-2014 Öğr. Yılı	2014-2015 Öğr. Yılı	2015-2016 Öğr. Yılı
Personel Giderleri (yönetici, öğretmen, usta öğretici – maaş, ek ders, ikramiye, tazminat vb)	0	0	0
Yardımcı Personel Giderleri (memur, hizmetli, işçi, güvenlik vb. – maaş, fazla çalışma, ikramiye vb)	0	0	0
Enerji (odun, kömür, petrol, doğalgaz, elektrik vb)	0	0	0
Su ve Temizlik Malzemeleri	0	0	0
İletişim (telefon, faks, internet, mektup vb) ve Ulaşım	0	0	0
Eğitim Araçları Satın Alma ve Bakım-Onarımı (laboratuvar malzemeleri, bilgisayar, yazıcı, öğrenci sırası vb)	0	0	0
Kitap-Kırtasiye Alımı	0	0	0
Bina ve Tesislerin Bakım-Onarımı (tamirat, boya-badana vb)	0	0	0
Donatım (mobilya, döşeme, mutfak, bahçe, yangın malzemeleri vb)	0	0	0
Sosyal Etkinlikler (tiyatro, folklor, spor, tören, ağırlama vb)	0	0	0
Öğrencilere Yapılan Sosyal Yardımlar (burs vb)	0	0	0
Yatılı Öğrencilerin Barınma, Beslenme ve Sağlık Giderleri	0	0	0
TOPLAM	0	0	0

Ek 3. Özgeçmiş

Kişisel Bilgiler	
Adı	Müge
Soyadı	SERVİ
Doğum yeri ve tarihi	Tavşanlı/15.07.1985
Uyruğu	T.C.
İletişim adresi ve e-mail adresi	Fatih Mah. Selman Sok. İsmahan Uğurlular Apartmanı No:2/1B Kat:4 D:13 Tepebaşı /ESKİŞEHİR mg85srv@gmail.com
Eğitim	
İlköğretim	Maden İlkokulu- Tavşanlı Anadolu Lisesi
Ortaöğretim	Tavşanlı İ.M.K.B. Anadolu Öğretmen Lisesi
Yükseköğretim (Lisans)	Selçuk Üniversitesi - Eğitim Fakültesi – İlköğretim Matematik Öğretmenliği
Yükseköğretim (Yüksek Lisans)	Pamukkale Üniversitesi - Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Yabancı Dil	
Yabancı dil adı –SINAV ADI-Sınavın Yapıldığı ay ve yıl	İngilizce-KPDS-Kasım2006
(Varsa) Mesleki Deneyim	
Yıl (lar)	Mesleki Deneyim
Ocak 2008- Haziran 2008	Türkementokat İlköğretim Okulu- Ücretli Öğretmen Odunpazarı / ESKİŞEHİR
Eylül 2008- Haziran 2009	Sinan Alağaç İlköğretim Okulu- Ücretli Öğretmen Tepebaşı/ESKİŞEHİR
Aralık 2009- Şubat 2010	Mareşal Fevzi Çakmak İlköğretim Okulu- Ücretli Öğretmen Odunpazarı/ESKİŞEHİR
Aralık 2010- Eylül 2013	Çifteler Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu- İdare Memuru Çifteler/ESKİŞEHİR
Eylül 2013- Ağustos 2017	Bozkurt Kadın Açık ve Çocuk Eğitimevi Ceza İnfaz Kurumu- İkinci Müdür Bozkurt/DENİZLİ
Ağustos 2017- Ocak 2019	Eskişehir Açık Ceza İnfaz Kurumu- İkinci Müdür Tepebaşı/ESKİŞEHİR
Ocak 2019'dan bu yana	Eskişehir H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu- İkinci Müdür Odunpazarı/ESKİŞEHİR

